REMZİ KİTABEVİ

W. Shakespeare

YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN

W. Shakespeare
YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN

YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN

W. Shakespeare

Yeter ki Sonu İyi Bitsin

Türkçesi:
Özdemir Nutku

3. Basım

Remzi Kitabevi

YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN / W. Shakespeare
Orijinal adı: *All's Well That Ends Well*

Kapak: Ömer Erduran

ISBN 975-14-0015-5

BİRİNCİ BASIM: 1988
ÜÇÜNCÜ BASIM: Haziran, 1998

Remzi Kitabevi A.Ş., Selvili Mescit Sok. 3, Cağaloğlu 34440, İstanbul.
Tel (212) 513 9424-25, 513 9474-75, Faks (212) 522 9055

WEB SAYFASI : http://www.remzi.com.tr
E-POSTA : post@remzi.com.tr

Remzi Kitabevi A.Ş. tesislerinde basılmıştır.

«YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN» ÜZERİNE BİRKAÇ SÖZ

Shakespeare'in, bugüne kadar dilimize çevrilmesi savsaklanmış oyunlarından biri de *All's Well That Ends Well* adlı «Sorun Komedyası»dır[1]. Bunun bir nedeni, bazı incelemecilerin bu oyuna üvey evlat gibi davranmış olmalarıdır. Avrupa tiyatrolarının oyun dağarlarında sık sık yer alan bu oyun seyirciler tarafından beğenilmiştir. Ancak oyunun renkli kişisi Helena'yı seven, oyunu yer yer öven bu incelemeciler, oyunun bütünü üzerinde pek de olumlu olmamışlardır. Bu oyunda eleştirilen noktalar arasında, Shakespeare'in başarılı uyaksız şiiri yanında, acemice koşuklara yer vermesi, konuyu süslemeyişi, yatak sahnesini, soytarılığı hoyratça ve biraz da kabaca gösterişi, Parolles' in çelişkili karakteri, Bertram'ın sevimsiz bir kahraman oluşu, Helena'nın —erdemli oluşuna karşın— entrika çevirmesi; kısacası oyundaki raslantısal uyumlu ve başarılı sahnelere karşın, genelde kötü bir oyun oluşu gösterilmiştir.

Ne ki, bu eleştirilerde gözden kaçan bir nokta, bu incelemecilerin yalnızca olumsuz noktalar üzerinde durup olumlu olanlardan hiç söz etmemeleridir. Hele çağdaş bir gözle bakıldığında, yani kategorik bir iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin ayrımı yapmadan, diyalektik olarak olumlu-olumsuz içiçeliği ile bir yoruma gidildiğinde bu oyunun erdemleri bir bir ortaya çıkmaya başlar. Neden kahramanımız Bertram klasik oyunlardaki gibi yüceltilsin? Neden sevimli ve erdemli Helena entrika çevirmesin? Soytarılık neden *Kral Lear*'daki gibi illaki felsefi bir boyuta oturtulsun? Aslında böyle bir komedyada oturtulması da doğru mudur? «Ahlâk dışı»dan ne kastedilmektedir? Kime ve neye göre ahlâk? İnsansal olan her şeyin içinde olumlu ve olumsuzu aynı anda içeren çelişkiler yok mudur?

Doğal olarak, önyargılarla ve birtakım kalıplı düşüncelerle oyunun kahramanı Bertram'a yönelenler onu bir kahraman görmeyeceklerdir. Oysa onun gençliğini, yetiştiği çevreyi, anlayışını ve konumunu dikkatlice izleyenler, Bertram'ın yanlışlarını insansal olanla birleştireceklerdir. Oyunun komedya oluşunu düşünüp bu oyuna gidenler, oyunu «eğlenceden yoksun» ya da «esprisiz» bulabilirler. Oysa bazı komedyaların güldürmeden çok insansal zayıflıklar açısından uyardığını da düşünmek gerekmez mi?

Shakespeare'in bu komedyası, onun öteki komedyalarında gördüğümüz şenlikli öğelerini içermez: Bu oyunda, neşeli çıkışlar, eğlendirici ezgiler, kemanlar eşliğinde aşk sahneleri, çekici dans sahneleri, oyun içinde oyun, cümbüşlü geçişler yoktur. Bu da gösterir ki, Shakespeare'in bu komedyadaki amacı, öteki komedyalarından daha değişiktir; yazar, mutlu bir komedya değil, daha değişik etkileri sağlayacak bir komedya yazmayı düşünmüş olamaz mı? Shakespeare'in öteki komedyalarındaki aşk sahnelerine alışmış olup bu komedyayı da aynı kalıplar içinde görmek isteyenler için bu oyun gerçekten de düş kırıcı olabilir. Bu komedyada, ona yukarıdan bakan bir erkeği deli gibi seven, yaşamını tehlikeye atıp sevdiği erkeğe kavuştuğu ve hatta evlendiği anda erkek tarafından terkedilen bir kadın vardır. Soylu olan erkek, ünlü bir doktorun kızını soylu olmadığı için aşağılar: Burada onur kavramı, o dönemin birçok yazarının tersine, sorguya çekilmektedir. Onur mu aşk mı? Sonunda sevginin onurdan çok daha önemli olduğu anlaşılacaktır. Ya soyluluk? Soyluluk aileden değil, insanın kendi ahlâkından, meziyetlerinden gelir. İnsan olmanın yanında, soyluluk unvanı bir hiçtir.

Yazarın aynı tavrını soytarıyı ele alırken izleriz. Bu oyunda, zeki, ama mutsuz bir soytarı vardır. Dünyanın çılgınlığını, budalalığını akıllıca açıklayabilen, ama bu dünyanın nimetlerinden hoşnut olmayan bir soytarıdır bu. Davranışlarını cinsel dürtülerine göre ayarlayan insanların acımasız eleştirisini yapan Soytarı Lavatch, bilinçli bir seyirciye, dolaylı yoldan o çevre-

nin yaşayışını, politikasını, ikiyüzlülüğünü ve ilkelliğini vurgular.

Shakespeare, oyununu geliştirirken —öteki komedyalarının tersine— rahatlatmayı ve uyumlu durumları getireceği yerde, bu komedyasında, bilinçli olarak çatışma üzerine çatışma ekleyerek seyirciyi durmadan yeni kararsızlıkların içine sokar. Oyunun sonunda da seyirci kuşkulu ve düşünceli olarak salonu terkeder.

Yazarın, bu komedyadaki tutumunu, kusurlar ya da zayıflıklar olarak düşünmek yerine, oyundaki değişik yaklaşımları, alışagelinmemiş aşk ilişkisini, soytarının soğuk duş etkisi yapan konuşmalarını, final sahnesinin belirsizliğini, Shakespeare'in bilerek tasarladığı özellikler olduğunu anlamalıyız. Bu bakışla oyunu ele aldığımızda kendine özgü bir Shakespeare komedyasıyla karşı karşıya olduğumuzu anlamakta gecikmeyiz. Çağdaş tiyatro anlayışı ve seyirci açısından bu oyun, yönetmene, oyunculara ve seyircilere değişik düşünceleri ve duyguları, bugünün insanlarına çok daha uygun bir yorumu getirecektir.

Yeter ki Sonu İyi Bitsin[2] başlığıyla dilimize çevirdiğimiz bu komedya, ilk kez 1623 yılında yayımlanmış olan folio'da karşımıza çıkar. Oyunun yazılış tarihi, ya da ilk oynanışı üzerine hiçbir kanıt bulunamamıştır. Ancak Shakespeare incelemecileri[3] üsluba ve *Kısasa Kısas* başlığıyla dilimize çevrilen *Measure for Measure*'a olan benzerliklerini gözönüne alarak, oyunun aşağı yukarı 1602 ile 1604 yılları arasında yazılabileceğini belirtmektedirler. Yine bu incelemeciler, oyunun *Troilus ile Cressida*'ya olan bağlantılarına bakarak, her iki oyun gibi bunun da bir «Sorun Komedyası» olduğunu yazmışlardır.

Çağdaş incelemecilerce[4], bu oyun, Shakespeare'in son olgunluk dönemi yapıtlarıyla bir tutulmaktadır. Gerçekten de çağdaş yorum ve anlayış içinde, bu oyun Shakespeare komedya geleneğinin önemli yapıtlarından biridir. *Yeter ki Sonu İyi Bitsin*, bütün öteki Shakespeare komedyaları gibi, bir aşk serüveni ile taşlama kutupları arasında gidip gelir. Ayrıca, büyü ve olağanüstü rastlantılarda anlatım kazanan yaşamın iyi, güzel yanları ile ahmaklığı ve tersinlemeyi sağlayan sahnelerle gösterilen yaşamın

saçma ve yozlaşan yanları arasında başka bir gelişim vardır. Bu iki yaklaşım dışında, bir de üçüncüsü vardır: Bu da, İngiliz töreci oyunlarının[6] mirası olan bir öğretidir: Yaşam denilen şey insanoğlunun, ömrü boyunca kurtuluşu arayışıdır. İnsanoğlu sık sık yanlış yollara sapar, ormanların labirentlerinde kaybolur, acı çeker ve acı çektikten sonra doğru yolu bulur.

Oyunun olay dizisi, Boccaccio'nun bir öyküsünden[8] alınmıştır. Shakespeare'in bu öyküyü, onaltıncı yüzyılda herkesçe bilinen, Paynter adlı bir yazarın *Palace of Pleasure (Zevk Sarayı)* başlığı altında çevirmiş olduğu İtalyan öykülerini kapsayan bir seçkiden aldığı bilinmektedir. Yazar, öyküyü yeni baştan özgürce biçimlendirmiş, ama aşk serüvenini, Helena'nın büyülü ilacını, haç yolculuğunu, yalandan ölümünü ve mutlu rastlantıları değiştirmemeye dikkat etmiştir. Aynı zamanda, aşk dokusuna, töreci oyun dokusunu kaynaştırarak Bertram'ı oyunun anahtar kişisi yapmıştır. Öyküde ise anahtar kişi Helena'dır. Bilindiği gibi, eski töreci oyunlarda kahramanın yaşamı doğumundan ölümüne kadar, belli ahlâksal evreler içinde geliştirilirdi. Bazen bu oyunlarda kahramanın en çok yanlış yapma olasılığı olan gençlik evresi üzerinde dikkat odaklanırdı. Genç kahraman, deneyimsizliği, ataklığı ve cinsel itkileriyle garip yanlışlıklar içine düşer, sonunda da doğru yolu bulup erdemli bir genç olarak mutlu olurdu. Bu oyunda da Bertram aynı yolun yolcusu, deneyimsiz, atak, cinsel dürtülerinin kurbanı olan bir gençtir. Onun için de, bir yanlıştan başka bir yanlışa düşer. Kendine akıl hocası olarak seçtiği ise Parolles adında palavracı biridir. Başlarda bu çıkar düşkünü, kendini olduğundan başka gösteren palavracının verdiği öğütlere kapılarak onu sevenlere ihanet eder, onlara kötü davranır. Helena'yı reddederek toplumun bütün geleneksel değerlerine ve dolayısıyla ölmüş olan babasına, annesine, krala karşı çıkmış olur.

Onun bu başkaldırısının, bir de küçük bir olumlu yanı vardır: Savaşta bir kahraman olarak ünlenmek. O dönemde, askerlik ve yiğitlik geleneksel değerlerden biriydi. Onun bu alandaki başarısı, başından geçenler ve bir de Helena'nın planı sonuçta, onun, toplum değerlerini ve kendi konumunu tanımasını sağ-

lar, Bertram, Floransa Savaşı'nda yararlık gösterir. Dük'ün gözüne girer ve kendine güven kazandıkça o zamana kadar farkedememiş olduğu gerçekleri yavaş yavaş görmeye başlar. Önce onu yanlış yöne çeken ve onun dengi olmayan Parolles'in ikiyüzlülüğünü, korkaklığını ve palavracılığını anlar, ondan ayrılır. Annesinin mektubundan karısı Helena'nın onun yüzünden evi terkettiğini öğrenince bundan vicdani bir sorumluluk duyar; Soylu'nun dediği gibi, tam anlamıyla «başka bir adam» olmasa bile, değişmeye başlamıştır. İki genç Soylu, oyunun ahlâksal eğilimini sağlayan iki karakterdir. Shakespeare, kendi düşüncelerini bu iki genç saraylının ağzından verir:

> "2. SOYLU: Yaşamımızın dokusu karmakarışık bir masal, iyiyle kötü yanyana, eğer yanlışlarımız onları kırbaçlamasaydı erdemleriniz gurur duyardı; ve eğer erdemleriniz onları bağrına basmasaydı suçlarımız umutsuzluğa kapılırdı." (IV/3)

Bu sözler aynı zamanda, Shakespeare'in karakterlere ve durumlara olan yaklaşımına da ışık tutar: Olumlu ile olumsuz içiçedir; kötünün içinde iyi olabileceği gibi, iyi de içinde kötülük taşıyabilir. Bu tamamen çağdaş, diyalektiğe uygun bir görüştür ve Shakespeare çağının kategorik, iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel -çirkin biçimindeki dondurulmuş kalıplarından arındırılmış, insansal ve gerçekçi bir yaklaşımıdır. Bertram da bu yaklaşım içinde ele alınınca insanlığın bir temsilcisi olur: Onda, iyiyle kötünün girift bir biçimde içiçeliği ile oluşmuş insan yaşamının dokusu vardır: İki Soylu da insanlığın bu durumunu Bertram yoluyla vurgulayan yazarın sözcüleridir.

Bertram daha çok ciddi çağdaş oyunlarda görebileceğimiz bir *olumsuz kahraman*'dır. Oyun komedya olduğu için, değişimi de yanlıştan doğruya olur. İki genç Soylu, Bertram hakkında konuşurlarken, Bertram da Diana sandığı, karısı Helena ile birlikte olur. Helena'yı baştan reddettiği için onu tanımayan Bertram, bir de gece karanlıkta yatağına giren kadının, yine pek fazla tanımadığı Diana olduğunu sanır. Bundan kısa bir süre sonra da Parolles'in maskesinin düşürüldüğü sahne gelir. O

andan itibaren, Bertram, Parolles'in kötü atmosferinden çıkıp Helena'nın çekim alanına girmeye başlar. Parolles'in dıştaki cilası yerine, Helena'nın gösterişsiz dış kabuğu altındaki gerçek değerleri görmeye başlar.

Bertram'ın öyküsünün bir başka önemli öğesi, ilk kez onaltıncı yüzyılda ortaya atılan 'babadan oğula geçen soyluluk mu, kişisel erdem ile elde edilen soyluluk mu?' tartışmasıdır. 1573 yılında, bir Rönesans düşünürü olan Poggio'nun *Soyluluk Üzerine* adını verdiği 'diyalog'larında, «kişisel erdem dışında bir soyluluk olmayacağını» kanıtlamaya çalıştığını görürüz. Oyunun başından itibaren bu tartışma seyirciye açılmıştır. Kontes, oğlu Bertram'dan ayrılırken ona şu öğütte bulunur:

> "Baban gibi ol davranış ve tavırlarında
> Soyun, meziyetlerin yol göstersin sana" (I/1)

Kral'ın da belirttiği gibi, Bertram'ın babası, Rossillion Kontu erdemli ve alçakgönüllü bir adamdır:

> "Kendinden aşağı olanları bile,
> Sanki ondan yüksek kişilermiş gibi davranırdı
> Ve o seçkin, o yüce başını eğer,
> Gururlandırırdı onları alçakgönüllü haliyle.
> Onlara iltifat eder,
> Büyük bir incelikle geri plana çekerdi kendini.
> Böyle yüce bir kişi zamanımızda örnek alınmalı.
> İyi izlenip anlaşılmalı bazı üşengeç gençlerce." (I/2)

Oysa Bertram aşırı bir sınıf bilinci içinde, babasının bu özelliklerinden hiçbirine sahip değildir ya da daha doğrusu gençliğinin aşırılığı içinde soyluluğu yalnızca babadan oğula geçen bir şey sanmaktadır. Onun için, annesine, saraylılara, hatta Krala karşı gelerek aileden soylu olmayan, ama kişilik olarak soylu bir kız olan Helena'yı reddeder. Soyluluk, Bertram'ın babasında bir olgunluk, bir anlayış içinde seçkinleşmişken, Bertram'da bu kaba bir züppeliğe dönüşmüştür. Başlarda, o bu aristokratik mirası basit bir sahiplenme olarak görmüş, bunun asıl olan manevi yönünü kavrayamamıştır. Bunun için de, Kral, Helena ile evlenmek istemeyen Bertram'ı şöyle azarlar:

"Onda küçümsediğin ünvandan başka bir şey değil,
O ünvanı da ben verebilirim.
Asıl önemli olan şu: kanlarımız renk, yoğunluk ve
ısı açısından
Birbirinin aynıdır; bunlar karıştırılınca ne soy kalır,
ne ünvan.
Ama yine aralarında bir uzaklık vardır.
Eğer o çok erdemli bir kızsa
-Yoksul bir doktorun kızı diye ondan hoşlanmaman dışında-
Ünvanı yok diye sevmemezlik etmel
En umulmadık bir yerden erdem yeşerirse
Onu yapan çıktığı yeri de yükseltir.
Erdem yoksa eğer ünvanlarla şişindiğimiz yerde
Sabun köpüğüdür onur dediğimiz şey de.
İyi olan için ünvana gerek yoktur;
Nitelik ünvanla gelmez, ama kötülük gelebilir.
Bu kız genç,. zeki ve güzel;
Öyleyse o doğrudan doğanın mirasçısıdır;
Soyluluğu ona doğa vermiştir.
Ünvanı olanların çelişkili küçümseyişi,
Soylu bir kandan geldiğini savunup soylu davranmamaktır,
Soyluluk, atalarımızdan geçmez bize, davranışlarımızdadır.
Soyluluk, hemen her mezar taşına yazılan,
Bizleri tutsak eden, akıl çelen bir sözcüktür sadece,
Aldatıcı, ölü bir ganimettir;
Soyluluk, toztoprağa karışmış, unutulmuş soylu kemiklerin
Çoğu kez suskun mezarıdır. (...)" (II/3)

Bertram'ın soyluluk simgesi, parmağından hiç çıkarmadığı, ailede babadan oğula geçen değerli yüzüktür. Ama kahramanımız bunu hiç düşünmeden bir gecelik zevki için tanımadığı bir genç kıza verecek kadar cinsel dürtülerinin kölesidir. Bu yüzüğü Diana'ya vermesi, Bertram'ın, anlık bir tutkusu uğruna bu simgeyi bile feda edebileceğini gösterdiği gibi, onun soyluluğu sahiplenişindeki yüzeydeliği ve boşluğu da belirler. Son sahnede, Bertram'ın, iyi bir aile kızı olan Diana'yı fahişelikle suçlaması üzerine, Diana'nın bu aile yüzüğünü Bertram'ın ona kendisinin verdiğini kanıtlaması, «soyluluk onuru»nun da ne kadar boş bir şey olduğunu ortaya çıkarır. Bertram, böylece, utancından yerin dibine batar. Ama bu da onun kendi kişiliğini kurtarması için son acı deneyim olur.

Bertram'ın gelişmesinde ters orantılı bir değişim vardır. Kendini beğenmiş, soğuk, fazla konuşmayan, katı Bertram, aldatıldığını gördükçe ve bu aldatmacayı en çok kendinin yaptığını anladıkça büyük bir utanç duyar, vicdan azabı ile bir arınmaya yönelir. Bu arınma da onu giderek yumuşatır, daha sevimli ve sıcak yapar. Ancak Bertram, karakter olarak zaten soğuk, katı ve soyluluğu sindirememiş bir gençtir. Bu yönden de Helena'ya bir karşıtlık kurar. Helena'nın sevimli, sıcak, alçakgönüllü, nitelikli davranışları, Bertram'ın karakterine hiç uymaz. Aslında Bertram, oyun boyunca, seyirciler için de yarı karanlıkta olan bir karakterdir. Bertram'ın, onu yakından tanımamızı sağlayacak tek bir tiradı yoktur. Yine onun başka kişilerle olan ilişkilerinde yalnızca silueti belirlenir. Hatta Bertram'ın yanından ayırmadığı Parolles'in maskesinin düşürüldüğü sahne bile, tepkisi kısa ve tekdüzedir. Öfkesinin ölçüsü belli değildir: Öfkenin doruk noktasında, üç ayrı yerde «Orospu çocuğu!» demekle yetinir. Bertram'ın bu tepkisi, bazı incelemecilerin belirttiğinin tersine, onun sevimsizliğinden değil, onun donuk, kendini beğenmiş, kaygısız karakterindendir. Böyle bir karakter oyun geliştikçe, yavaş da olsa, parlayacak, hanyayı konyayı anlayacak ve duyarlık kazanacaktır. Bu da, başta belirttiğimiz gibi, Bertram'ın bir töreci oyun (moralite) kahramanı olarak düşünülmüş olmasından gelmektedir. Bertram edilgen (pasif), yönetmekten çok yönetilen bir kişiliğe sahiptir.

Parolles, Bertram'ı sürükleyen kötü güçtür. Henüz deneyimsiz olduğu için, Bertram'ın savaşa gönderilmeyişindeki hoşnutsuzluğunu körükleyen odur; Kral'a rağmen saraydan kaçmasını öğütleyen odur; Bertram'ın evlendiği Helena'yı bırakıp kaçmasında ısrar eden odur; Floransa'da, Diana ile onun arasında arabuluculuk yaparken, efendisini kötüleyip kızı elde etmek isteyen yine odur. Adı, Fransızca'da söz anlamına gelen «parole»den türetilmiş ve «sözler» anlamını vermesi için adına Parolles denilmiştir. O, bir lafazandır, daha doğrusu yapmadığı şeylerle böbürlenen palavracının tekidir. Kendini yetenekli bir asker, çok iyi bir silahşör olarak gösterir, ama aşırı da korkaktır. Bu bize Latin komedyasındaki «Miles Gloriosus»u, yani Palavracı

Asker'i anımsatır. Savaştaki yeri davulculuk olur, yani içi boş bir çalgıdan gürültülü sesler çıkartma uzmanıdır; başkalarını aksiyona iten, ama kendisi hep geri planda kalan biridir. Maskesi, savaşta kaybettiği davulunu bulmak için gönderilmesiyle hazırlanan bir planla düşürülür. Parolles, süslü püslü giyinmeyi seven züppenin tekidir. Giysisinde atkılar, renk renk kurdeleler vardır. Davulun gürültüsü onun kofluğunu simgelerken, süslü giysileri de onun cilalı dış kabuğuyla gelen yüzeyselliğini gösterir. İç güzelliği ve değeri olan Helena'nın tersine, Parolles tümüyle dış görünüşten ibarettir.

Parolles'in oyundaki yeri, olay dizisinin taşlama dokusunu sağlar. O, önce de belirttiğimiz gibi, Latin komedyasındaki Palavracı Asker, Commedia dell'Arte'deki Il Capitano, Ben Jonson'un oyunlarındaki pozcu şarlatandır. Oyundaki işlevi, bir süre için başkalarını kendine inandırarak onlara yanlış işler yaptırmak ve kritik bir noktada ne mal olduğunu göstermektir. Jonson'un komedyalarında bu gibi şarlatanlar açığa çıktıkları anda ortadan kaybolurlar, oysa bu oyunda Parolles, herkes tarafından aşağılanmasına karşın, en altlarda da olsa yaşamayı sürdürür; nitekim Kral son sahnede onun tanıklığına başvurur. Bu da Shakespeare'in gerçekçi yaklaşımına başka bir örnektir. O, bir korkak, bir alçak da olsa, bir insan olarak bağışlanır ve yaşlı Soylu Lafew'ün hizmetine girer.

Helena, oyundaki aşk serüveninin baş karakteridir; aynı zamanda, oyunun en çekici, en duyarlı kişisi ve olay dizisinin mimarıdır. Bernard Shaw'un deyimiyle, o, yaşam doludur ve kadınsı üretkenliğin enerjisini simgeliyen bir temsilcidir[7]. Gerçekten de, Helena, ilgilendiği kimsenin ya da şeyin iplerini elinde tutabilecek güçte zeki bir kızdır. Onun bu etkin kişiliği birçok eleştirmeni rahatsız etmiştir; çünkü onu «hesaplı» ve «fazla girişken» bulmuşlardır. Şurası kesin ki, Shakespeare, Helena'yı böyle düşünmemiştir. Asıl öyküde de böyle değildir. Öyküde, Narbonalı Giletta, halk kahramanlarının bilinen bir kategorisi içinde yer alır; sevdiği için bütün güçlüklerin üstesinden gelebilen ve amacına ulaşmakta ölümü bile göze alabilen bir kadındır. Sonunda da, aristokrat sevgilisiyle evlenir. Shakespeare, Helena karak-

terini ortaya çıkarırken, Giletta'da görülen kararsızlığın izlerini tamamen ortadan kaldırmış ve onu, seyircinin gözünde daha hızla sempatik bir duruma getirmiştir. Bundan başka, yazar, Helena'nın duygularını yoğun bir biçimde göstermiş ve onun çırpınışlarını, arayışlarını etkili yapmıştır. Helena, Shakespeare'in yarattığı en bilinçli, en ateşli kadın karakteridir; ve onun, olup bitenlerin ateşleyicisi olması, daha çok onun canlı karakteri ve coşkulu ciddiyeti açısından önem kazanır.

Shakespeare, Helena ile Bertram arasında, onların büyükleriyle olan ilişkileri, hak aramadaki tavırları, onur anlayışları, vb. açısından bir karşıtlık kurmuştur. Helena'nın babası da, tıpkı Bertram'ınki gibi oyun başlamadan önce ölmüştür. Ancak oyunun başında Kontes'in Bertram'a söylediklerinden anladığımıza göre, o yalnızca babasının fiziğini (görünüşünü) almıştır:

> "Baban gibi ol davranış ve tavırlarında.
> Soyun, meziyetlerin yol göstersin sana
> Gönlündeki ülken için." (I/1)

Oysa bu sözlerden biraz önce, Kontes'in Lafew'e, Helena için söyledikleri değişiktir:

> "Dürüstlüğünü babasından almış, kendini iyi bir insan olarak yetiştirmiştir."

Helena daha şimdiden babasının değerli yanlarıyla donanmıştır. Bertram'ın tersine, o, kalıtım yoluyla sahip olduklarını günlük yaşamda gerçekleştirmekte olan bir insandır. Helena'nın kalıtım yoluyla sahip olduğu erdemdir, Bertram'ınki ise soyluluk; ve Bertram tavırlarında ve davranışlarında değil, yalnızca görünüşte soyludur.

Bu kalıtım simgeleri, Helena'nın büyülü ilaçları, Bertram'ın aile yüzüğüdür. Bertram, yüzüğü bir saatlik geçici bir zevk uğruna elden çıkarabilirken, Helena, kendini yaşamını ortaya koyarak Kralın hastalığını iyileştirir; bu da Bertram'a kavuşmak içindir. Bertram'ın gösterişli, ama üstünkörü anlık kapılmalarına karşın, Helena, her şeyiyle kendini Bertram'a adamıştır:

"(...) Benim için her şey bitti artık.
Bertram'la birlikte hayatım da gitti.
Bu, tıpkı gökteki parlak bir yıldızı sevip
Onunla evlenmeyi düşünmek gibi.
Oysa o kadar yukarlarda ki o.
Onun dünyasına giremediğime göre,
Yetinmeliyim uzaklardan gelen parlak ışığıyla.
Kendi kendinin işkencecisi oldu sevgimin istekleri:
Bir aslanla çiftleşmek isteyen dişi geyik,
Sevgisi uğruna ölmek zorundadır.
Her an, her saat onu görmek güzeldi, ama işkenceydi;
Ne güzeldi onun kemerli kaşlarını,
Şahin gözlerini, dalgalı saçlarını
Gönlümün tuvaline çizmek." (I/1)

Ama onun bu sevgisi, Bertram'ın taş gibi yüreğine çarpar; çünkü Bertram o anda sarayın yaldızlı duvarlarını, kavuk büyüklüğündeki peruklarıyla yüzleri pudralanmış saray kadınlarını düşünmektedir. Kral iyileştikten sonra, sözünü tutarak Bertram'ı zorla Helena'yla evlendirince, Bertram'ın ilk sözleri «Hapı yuttum ben, sonsuza dek yitirdim kadınların ilgisini,» olur.

Helena'nın tek yanlışı, hizmet karşılığında aşkın kazanılabileceğini sanmasıdır; Kral'ı iyileştirerek, Bertram'ın eşi olmaya hak kazanabileceğini düşünmüş olmasıdır. Burada, Helena'nın Kral'la olan anlaşması, Bertram'ın Diana ile olan aşk pazarlığına benzer. Oysa aşk, *Venedik Taciri*'nde Portia'nın söylediği gibi, «zorla elde edilemez, ama yağmur gibi cennetten damla damla yağar». Helena, bunu başta görmez, ama kısa bir süre sonra böyle yapmakla günah işlediğine inanır ve bunu temizlemek için Ermiş Jacques'ın mezarına adak adamak için yollara düşer. Böyle yapmakla bir taşla iki kuş vurmuş olur, çünkü yolu Bertram'ın savaştığı Floransa'ya düşer. Shakespeare arka arkaya ironik sahneler yaratmayı bilen bir usta; bu oyunda da, Bertram'ın aşktan nefret edip kendini Savaş Tanrısı Mars'a adaması, sevgilisinin savaş olduğunu belirtmesi, buna karşılık kendini bitmeyen aşkına adamış olan Helena'nın savaştan duyduğu dehşet anlamlı bir karşıtlık kurar.

Üçüncü ve dördüncü bölümler, oyunun en hareketli sahnelerini kapsar; sonucu getirecek düğümlerin atıldığı, oyunun an-

lamı açısından tersinlemeleri getiren sahnelerin birbiri ardına geldiği bu bölümler, aynı zamanda Helena'nın en aktif olduğu zaman dilimini içerir. Aşk ile Savaş kavramlarının karşı karşıya geldiği bu zaman diliminde, yatak sahnesiyle bu kavramlar içiçe girer: Bertram'ın savaşla gelen başarısı, aşktaki başarısızlığı ile gölgelenir; bu da ileriki sahnelerin ve finalin hazırlığını getirir.

Yatak şahnesi bazı incelemecileri neden rahatsız etmiştir? Açık saçık olmadığı gibi, uygunsuz da değildir; ancak sanırım incelemecileri rahatsız eden şey, bu sahnenin oldukça mekanik ve aynı zamanda ilerdeki gelişmeleri hazırlayacak olan bu durumun nüanslarını getirmekten uzak oluşudur. Öykü atmosferi ve mantığı içinde kabul edilebilecek olan bu sahne, tiyatro sahnesi için inandırıcı olmayabilir. Birbirinden değişik iki kadın, karanlık da olsa birbirinden ayırt edilebilir; hele Helena ile Diana gibi kişiler söz konusu olduğunda, Bertram'ın yatakta Helena'yı Diana'dan ayıramaması yalnızca mekanik değil, aynı zamanda şaşırtıcıdır. Oyundaki zeki ve duyarlı Helena'nın da bu işe girişmesi, onun zekâsı ve nitelikleri ile bağdaşmaz. Neyse ki, bu yatma olayı sahne üzerinde geçmez, yalnızca konuşmalardan anlaşılır; ama böyle de olsa bu mekaniklik yine de rahatsız edicidir.

Ancak Helena'nın babasından kalan «kutsal göklerin yardımıyla» yapılmış olan büyülü ilaç ne kadar inandırıcıysa, yatak sahnesi de o kadar inandırıcıdır. Metinde saptanan bu kusurlar, bir yönetmenin sahne büyüsüyle oyunun mantığına uydurularak kabul edilebilir duruma getirilebilir sanırım.

Helena, planını zekice yürüten bir kızdır. Kralın önünde, Diana ile Bertram karşı karşıya gelmeden, Parolles dinlenmeden kendini göstermez. Kralın önüne çıktığında, iş istediği kıvama gelmiştir. Bertram, yavaş yavaş örülen ağın içinde çırpınırken, ölü bilinen Helena ortaya çıkar. Bir incelemecinin dediği gibi, Helena, «çevrelerini daha çok doğal öğeler ve doğaüstü güçlerin dış etkileriyle değiştiren Shakespeare'in ilk komedya kahramanları olan Portia, Rosalind, Viola ile onun son romanslarındaki eşsiz, dobra dobra dünyalara egemen olan Cerimon'ların, Prospero'ların arasında bir geçiş figürüdür.»[8]

Oyunun başlarında, Kral'ın hastalığı umutsuz görünürken Helena, onu nasıl babasının eşsiz ilacıyla iyileştirirse, oyunun sonunda da Bertram'ın umutsuz durumunu yine Helena mutluluğa dönüştürür. Bu sahne, Shakespeare'in oyunları içinde, en ayrıntılı biçimde ve titizlikle işlenmiş bir yargı sahnesidir. Burada Kral, gerçeği bulmak için, daha önce olmuş olayların herkesin önünde aydınlığa çıkmasını sağlar. Diana'nın Kral'ın huzuruna çıkmasıyla, Bertram, örülmesinde kendinin de yardımcı olduğu ağın içine düşer. Bu ağ daraldıkça, kapana kısılmış bir vahşi hayvan gibi oraya buraya saldırmaya başlar; bu da onun geçmişte yapmış olduğu yanlışları yinelemesine neden olur: Sözgelimi, bir zamanlar Helena'yı soylu olmadığı için reddettiği gibi, iyi bir aileden gelen Diana'yı da ahlâksızlıkla suçlar. Ama Diana, Bertram'ın parmağından çıkarıp verdiği aile yüzüğünü ortaya çıkarınca, bu kez de yalana başvurur. Bütün bunlar, Kral'ı kuşkuya düşürür; çünkü Kral'ın başı sıkıştığında kullanması için Helena'ya verdiği yüzük, Bertram'ın parmağından çıkmıştır. Helena belki de Bertram tarafından öldürülmüştür. İşin içine Diana da karışınca Kral, Helena'nın ölümünden her ikisini de sorumlu tutar. İşler böyle arap saçına dönmüşken, Helena ortaya çıkar ve oyun mutlu sonla biter.

Burada seyirciyi şaşırtan, bütün bunlar karşısında, Bertram'ın fazla renk vermemesi ve kendini beğenmişliğinden bir şey kaybetmemesidir. Bu da Bertram'ın oyunun başından bu yana olan gelişmesini belirleyen, onun donuk, kendini beğenmiş ve kayıtsız karakterini bütünleyen bir görünüştür. Onun bu görünüşü, daha önce Birinci Soylu tarafından söylenen «başka bir adam oldu sanki» sözlerine uymaz. Hatta onun Parolles tarafından «yanlışa itildiği» konusunda bile kuşkuya kapılırız. Yazar, burada bir insanda değişim olduğunu sandığımız şeyin gerçekten bir değişim olmadığını vurgular. Görünüşteki değişimler, her insanın kendi dokusunu etkileyecek değişimler değildir. Öyleyse, Bertram, oyunun sonunda, neden Helena'nın ortaya çıkmasıyla, onun sayesinde kurtarılmış ve mutluluğa götürülmüştür? Bertram bunu hak etmiş midir? Evet, çünkü gerçek yaşamda da bu böyledir? Bu durumu idealize edip kalıplı

bir değişimi göstermek doğru mudur? Shakespeare, burada insan ilişkilerinin diyalektiğini ortaya koyar. Bertram, Diana'nın dediği gibi, «hem suçludur, hem değildir». Onun bu duruma düşmesinde kendi elinde olmayan etkenler de vardır. Sevmediği bir kızla evlenmeye zorlanması, ona yanlış üstüne yanlış yaptırmıştır. Kendini özgür hissetmek isteyen henüz olgunlaşmamış bir delikanlının, Kral'ın bir kulu, bir kölesi olduğunu anlaması, onu içten içe öfkelendirmiş ve *«Bağışlayın efendim, / Sizin ayağa kalkmanız beni yerlere mi düşürmeli?»* sorusunu sorarak Kral'a başkaldırmıştır. Sonra yanlış da davranmış olsa, kendinden başka kimseye bir zarar vermemiştir. Bilmeden de olsa, karısından başkasıyla yatmamıştır. O gülünç bir dünyada, kapana kısılmış, oldukça trajik bir figürdür.

Tragedya, insanların hatalarından daha fazlasını ödediklerini gösteriyorsa, komedya da insanların hak ettiklerinden daha fazlasıyla ödüllendirildiklerini vurgular. Bu oyunda da Bertram'ın kurtuluşu, birçok kişinin kurtuluşu olur. Oyunun kahramanı Bertram'ı «sevmemiz gerekir» diye bir koşul yoktur. Bertram, bir olumsuz kahramandır ve oyun Bertram'ın değil, Helena'nın çevresinde gelişir; daha doğrusu oyunun aksiyonunda en etkin oyun kişisi Helena'dır.

Yeter ki Sonu İyi Bitsin, Bertram'ın olumsuzluğuyla gelişen bir komedyadır. Ham delikanlılığı, onu mutsuzluk ile mutluluğun kesiştiği noktaya getirmiştir; iyilik meleği onu sonunda mutlu yola çıkarmıştır. Acının ödülünü getiren final, aynı zamanda, Kral'ın son sözlerinde izlendiği gibi, tatlılığın önlemini de almıştır:

> "Şimdi her şey yolundaysa
> Ve sonunda her şey birbirine uyduysa
> Acı geçmiş geride kaldı, tatlı gelecek, merhaba!"

Bu final, seyirciyi ne neşe içinde salondan çıkarır, ne de onu kederli düşüncelere iter; ama insanın varoluşu yoluyla, mutlu felakete sürüklenmesini gösteren, hayranlıkla karışık korkuyla

seyirciyi arındıran bir oyun gördüğümüzü hissettirir. Bu oyunun bir anlamı da insanın kendine olan ihanetini göstermesiyle ortaya çıkar.

***

Bu çalışma, *All's Well That Ends Well*'in ilk Türkçe çevirisidir. Metnin çevirisi için üç baskı esas alınmıştır: Alfred Narbage'ın[9], Peter Alexander'in[10] ve Craig'in[11] metinleri karşılaştırmalı olarak çalışmamıza ışık tutmuştur. Ayrıca, Eric Partridge'in *Tarihsel Argo Sözlüğü*[12] çeviri için yardımcı olan önemli kaynaklardan biridir. Bugün İngilizce'de kullanılan bazı sözcüklerin, Shakespeare döneminde farklı olduğunu bildiğimizden çeşitli sözcüklere ve kaynaklara başvurduk. Bundan önceki çevirilerimizde yaptığımız gibi, oyunun düzyazı bölümlerini düzyazıyla, manzum bölümlerini manzum olarak çevirmeyi doğru bulduk. Ama sırf uyaklı olacak diye, oyuncunun sahne konuşmasına aykırı gelecek tekdüzelikten ve yapaylıktan olabildiğince kaçındık. Sahne dilinin kendine özgü ilkelerine uyarak, dil -tavır özelliklerini ve oyuncunun hareket düzenini olabildiğince dikkate aldık. İleride yenileri ve daha iyileri yapılacak olan çevirilere bu çevirinin ışık tutması dileğiyle...

Özdemir Nutku
1987

NOTLAR

1. "Sorun Komedyası" ya da "sorun oyunu" kavramını kimi incelemeciler "ahlâksal değerlerin araştırıldığı komedya" olarak betimlerken, kimi de dil aykırılıkları getiren, hastalık ve cinsellikle uğraşan, manevi değerleri tartışmaya sokan ya da alışagelinmiş türlerin dışına çıkan komedya ya da oyun olarak görmüşlerdir.
2. Oyun adının tam çevirisi *İyi Biten Her Şey İyidir* olabilir. Ancak bu "çeviri kokan" bir başlıktır. Başka bir başlık *Sonu İyiyse Her Şey İyidir* olabilir, ama bu da yeterli değil. Buna *Sonu İyiyse İşler Yolundadır* da denilebilirdi; ancak bu da oyunun anlamı açısından tam değil. Geriye iki başlık kalıyor: *Yeter ki Sonu İyi Bitsin* ya da *Yeter ki Sonu İyi Gelsin;* biz ilkini yeğledik.
3. Bkz. Harley Granville - Barker - G. B. Harrison, *A Companion to Shakespeare Studies,* Cambridge at the University Press 1955, 289-9; Peter Alexander, *Shakespeare's Life and Art,* London 1946, 191; vb.
4. Jonas Barish, "Introduction", *William Shakespeare, The Complete Works,* ed. Alfred Narbage, Baltimore 1969, 365.
5. Moralite: Orta Çağ'da, Hıristiyan öğretisinin ahlâk anlayışını aşılamakta kullanılan bir oyun biçimi. Sonradan burjuva ahlâk değerlerinin temeli üzerine kurulan ve soyut nitelikleri (iyilik, kötülük, açgözlülük, onurluk erdem, kin, onur, vb.) kişiler olarak sahneye çıkaran oyun.
6. Decameron öykülerinin dokuzuncusu; bkz. Giovanni Boccaccio, *The Decameron,* New York 1949, 185-92.
7. Bkz. "Poor Shakespeare!" *Plays and Players,* Oxford University Press, London/New York/Toronto 1955.
8. Jonas A. Barish, aynı, 367.
9. Alfred Narbage, *William Shakespeare, The Complete Works,* Baltimore 1967.
10. Peter Alexander, *William Shakespeare, The Complete Works,* London/Glasgow 1954.
11. W. J. Craig, *Shakespeare, Complete Works,* Oxford University Press, London/New York/Toronto 1965.
12. Eric Partridge, *The Penguin Dictionary of Historical Slang,* Middlesex 1982.

YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN

KİŞİLER

FRANSA KRALI	
FLORANSA DÜKÜ	
BERTRAM	Rossillion Kontu
LAFEW	Yaşlı bir kont
PAROLLES	Bertram'ın adamı
RINALDO	Kontes Rossillion'un kâhyası
LAVATCH	Kontes'in şatosunda bir soytarı
KONTES'İN UŞAĞI	
ROSSILLION KONTESİ	
HELENA	Kontes'in doktorunun öksüz kızı
DUL CAPILET	Floransalı bir hanımefendi
DIANA	Dul Capilet'in kızı
MARIANA	Capilet'in komşuları ve dostları
VIOLENTA	Capilet'in komşuları ve dostları

Soylular, Uşaklar, Askerler, Haberciler.

BİRİNCİ BÖLÜM

Birinci Sahne[1]

(Rossillion Kontu Genç Bertram, annesi dul Kontes, Helena ve Lord Lafew girerler. Hepsi de karalar giymiştir.)

KONTES

Oğlumu size teslim ederken sanki ikinci kocamı da gömüyormuş gibi hissediyorum.

BERTRAM

Ben de gözüm arkada gidiyorum, efendim: Babamın toprağı henüz kurumadı; ama majestelerinin emrine karşı koyamam, hele bir de kralın koruması altındayken.

LAFEW

Kontes, inanın kralda adeta bir koca bulacaksınız. Siz de delikanlı, bir baba... Majesteleri herkese karşı[2] o kadar iyidir ki, bu tutumunu sizin için de sürdürecektir[3]. Bu kadar sevgi dolu bir insan, gerektiği her an size karşı da sevecen davranacaktır.

KONTES

Majestelerinin sağlığında umut verici bir düzelme var mı?

---

(1) Kont Rossillion'un Şatosu.
(2) "generally", burada "to all men" anlamındadır; bkz. Barish, 369/7.
(3) "hold", burada "maintain" anlamına gelir.

LAFEW

Artık doktorlarını yanına sokmuyor, Kontes. Onların tedavisi altında yaşamak için umutla direndi; ama şimdi, bu tedavinin, zamanla[4] umudunu kaybetmekten başka bir işe yaramadığını görüyor.

KONTES

Bu genç hanımın, doktorluğu da namusu kadar büyük olan bir babası vardı. Ah, hatırladıkça yüreğimi hep acı kaplar. Eğer yaşasaydı, insanı ölümsüz yapabilir, ölümü işsiz bırakabilirdi. Kral için keşke yaşasaydı! İnanın, o zaman bu, kralın hastalığının ölümü olurdu.

LAFEW

Bu sözünü ettiğiniz doktorun adı neydi Kontes?

KONTES

Mesleğinde çok ünlüydü efendim; bu da onun en doğal hakkıydı. Adı, Gerard de Narbon'du.

LAFEW

Evet, gerçekten mükemmel bir doktor olduğunu duydum. Daha geçen gün Majesteleri, ondan, üzülerek ama övgüyle söz etti. Eğer bilim ölüme çare bulsaymış, sonsuza kadar[5] yaşayabilecek bir insanmış.

BERTRAM

Kralın nesi var lordum?

LAFEW

Ne olduğu belirsiz bir fistül, efendim.

---

(4) *"persecuted time", "persevered in living" anlamındadır; bkz.* Barish, 369/13.

(5) "still", "forever" anlamında kullanılmıştır.

BERTRAM

Hiç duymadığım bir şey.

LAFEW

Bilinen bir şey değil zaten. Bu genç bayan Gerard de Narbon'un kızı mı?

KONTES

Onun tek çocuğu. Göz kulak olmam[6] için bana emanet edildi. Aldığı iyi eğitimin ona güzel bir gelecek getireceğini umuyorum. Babasından miras kalan nitelikler, onun meziyetlerini bir kat daha arttırıyor. Çünkü yetenekleri olan kötü bir insan ancak acındığı için övülür. — Hainlerin de nitelikli olanları vardır! Ama onda, saf ve temiz kalmış[7] bu meziyetler daha da değer kazanır. Dürüstlüğünü babasından almış, kendini iyi bir insan olarak yetiştirmiştir[8].

LAFEW

Övgülerinizi, Kontes, bu genç bayanın gözyaşları onaylıyor[9].

KONTES

Bu, bir genç kızın koruyabildiği[10] en değerli[11] şeydir. Babasının anısı yüreğini asla yaralamaz, ama kederinin zorbalığı yanaklarını soldurur. — Ağlamayı bırak Helena, hadi yavrum, üzgün olmaktan çok, üzgün görünmek istediğini sanmalarını istemiyorum, sil gözyaşlarını.

---

(6) "overlooking", "supervision" anlamındadır.
(7) "simpleness", "unmixed witch vice" anlamındadır.
(8) Burada "achieves" sözcüğü, "attains by her own efforts" anlamındadır; bkz. Barish, 369/41.
(9) "get" burada "feel", "understand", "approve" anlamındadır bkz. *Historical Slang*, 369.
(10) "season', burada "preserve" anlamındadır.
(11) "praise", burada "value, to appraise" anlamındadır; bkz. Craig, 1156.

HELENA

(Kendi kendine.)

Elbette üzgün görünmek istiyorum, oysa aynı zamanda çok da üzgünüm.

LAFEW

Ölçülü bir matem ölülerin hakkıdır, ama aşırı keder yaşayanlarm düşmanıdır.

KONTES

Yaşayanlar kederin düşmanıysa, aşırılık yaşayanları öldürür[12].

BERTRAM

Madam, dualarınıza ihtiyacım var.

LAFEW

Bu da ne demek şimdi?

KONTES

Mutluluk dilerim sana, Bertram;
Baban gibi ol davranış ve tavırlarında.
Soyun, meziyetlerin yol göstersin sana
Gönlündeki ülken için;
Ve dürüstlüğün ortak olsun ilk evlatlık hakkına.
Herkesi sev, azına güven, haksızlık etme hiç kimseye.
Kaba güçle değil, zekânla[13] çık düşmanın karşısına[14];
Kendininmiş gibi savun dostunun hayatını.
Gevezeliğin için değil, suskunluğun için kızsınlar sana[15].

(12) Burada şu anlam var: Eğer yaşayanlar kederle bizzat savaşmazlarsa, aşırı keder onlara öldürücü darbeyi indirir.
(13) "power", "potentiallty" anlamında; "use" ise "as a manner of habit" anlamını getirir; bkz. Barish, 370/61.
(14) "able', "a match" anlamındadır.
(15) "checked", "reproved", "taxed for speech", "rebuked for chattering" anlamlarına gelir.

Gökler donatsın seni mutlulukla,
Başın hakkı için kabul etsin dualarımı! —
Elveda lordum. Zamansız oldu sarayın bu çağrısı.
Lütfen yol gösterin oğluma.

LAFEW

Sevgi ve şefkat görmek için bundan iyisi olamazdı.

KONTES

Tanrı kutsasın oğlumu! Güle güle Bertram!

(Çıkar.)

BERTRAM

Dilerim, düşündüğün her şey istediğin gibi olur! *(Helena'ya)*
Annemi teselli edin, iyi bakın ona.

LAFEW

Elveda güzel kızım. Babanızın adını siz sürdüreceksiniz[16].

(Bertram ve Lafew çıkarlar.)

HELENA

Bu kadarcık mı! Babamı düşünmüyordum ki şu anda,
Hem bu gözyaşları daha çok süsler babamın anısını
Onun için[17] döktüklerimden. Yüzü nasıldı?
Unuttum gitti. Bertram'ın yüzünden başkası kalmadı hayalimde.
Benim için her şey bitti artık.
Bertram'la birlikte hayatım da gitti.
Bu, tıpkı gökteki parlak bir yıldızı sevip
Onunla evlenmeyi düşünmek gibi.
Oysa o kadar yukarlarda ki o.
Onun dünyasına[18] giremediğime göre,

(16) "hold", "uphold" anlamında kullanılmıştır.
(17) Helena, babası öldüğünde döktüğü gözyaşını kasteder.
(18) "sphere", burada "orbit" anlamına gelir. "Yörüngesine" yerine "dünyasına" demeyi daha uygun bulduk.

Yetinmeliyim uzaklardan[19] gelen parlak ışığıyla.
Kendi kendinin işkencecisi oldu sevgimin istekleri:
Bir aslanla çiftleşmek isteyen dişi geyik[20],
Sevgisi uğruna ölmek zorundadır.
Her an, her saat onu görmek güzeldi, ama işkenceydi[21];
Ne güzeldi onun kemerli kaşlarını,
Şahin gözlerini, dalgalı saçlarını
Gönlümün tuvaline çizmek —
Ne kadar başarılıydı yüreğim
Kaydederken yüzündeki her çizgiyi, her anlamı[22].
Ama şimdi gittiğine göre,
Benim tapınan hayalim kutsamalıdır ondan yadigâr kalanı.
Gelen kim acaba?

(Parolles girer.)

İşte bu da onun[23] adamı; bunun için de severim onu.
Ama bilirim yine de ne yalancı olduğunu,
Büyük bir soytarı, küçük bir korkaktır.
Bu kötü nitelikler ona o kadar çok uyar ki,
Erdemin kireçlenmiş kemikleri
Soğuk rüzgârda daha soğuk görününce[24]
Onda bulur yerini[25]
Bununla birlikte, çok sık görülmüştür
Donuk bir aklın süslü[26] budalalığa hizmet ettiği.

---

(19) "collateral", "shed from above", "from a distance" anlamındadır.
(20) "hind" çift anlamlıdır. Hem "dişi geyik", hem de "çiftlik yanaşması" anlamlarını içerir. Helena, burada kendi durumunu ima eder.
(21) "plague", "torment" anlamındadır.
(22) "trick", "trait" anlamındadır.
(23) Bertram'ın.
(24) "Erdem tutucu ve yasaklayıcı görününce" anlamında; buradaki "when virtue's stecly bones / Looks bleak i' th' cold wind" tümcesinde, "when virtue looks puritannical and forbidding" anlamı vardır; bkz. Barish, 370/99-100.
(25) "take place", "find welcome" anlamındadır.
(26) "superfluous", "overdressed" anlamındadır. Parolles'in giysisinde, atkı, eşarp ve renk renk kurdeleler vardır. Bkz. I. Bölüm, 3. Sahne.

PAROLLES

İyi günler, güzel kraliçe!

HELENA

Sana da, kral!

PAROLLES

Yok canım.

HELENA

Yok canım.

PAROLLES

Bakireliği mi düşünüyordun?

HELENA

Evet. Sahi, sende bir nebze asker ruhu var; söylesene, erkek bekaretin düşmanı; bekaretimizi onlara karşı nasıl korumalıyız?

PAROLLES

Dışarda bırakırsın[27], olur biter.

HELENA

Peki, ya saldırırsa? Gerçi bekaretimizin gözü pektir, ama ne de olsa zayıftır. Savunmak için taktik versene.

PAROLLES

Bu işin taktiği yok. Seni her yandan kuşatan erkek, oya oya, seni şişirip patlatır[28]

(27) Parolles'in "keep him out" sözünde, aynı zamanda, "keep him out of his right" anlamı da var.

(28) "blow you up" mecazi anlamda "get you with child" anlamındadır; bkz. aynı, 370/115.

HELENA

Tanrı bekaretimizi oyunculardan ve patlatıcılardan korusunl Peki, ya bakirelerin erkekleri patlatması için hiç askeri bir strateji yok mu?

PAROLLES

Bekaret patladıktan sonra, erkek de hemen ardından patlar; ona teslim olarak ateşini söndürdün mü kaleyi içerden kaybettin demektir. Doğanın birliğinde bekareti korumak politikaya uymaz. Bekaretin kaybı nüfus artışı[29] demektir. Bekaret ilk kez kaybedilinceye kadar, hiçbir bakire çocuk doğurmamıştır[30]. Sen bakire yapılan maddeden ortaya çıktın. Bekaret bir kez kaybolsun, on bakire daha vücud bulur. Oysa sonuna kadar korunanı, sonuna kadar kaybolmuş demektir. Neyse, bu konu kabak tadı verdi, bırakalım artık.

HELENA

Ben bakire olarak ölmeye karar verdiğim için bu konu üzerinde biraz daha durmak istiyorum.

PAROLLES

Bu konuda söylenecek çok az şey var; bakirelik doğa yasalarına aykırıdır. Bekareti savunmak anaları suçlamak olur; bu da kuşkusuz büyük bir itaatsizliktir. Kendini asan kimse bakirdir; çünkü bakir kalmakla kendini öldürmek aynı kapıya çıkar[31]. Bence bu kişiler, doğa yasalarına zarar verdikleri için, kutsal topraklardan uzakta bir yere gömülmelidirler. Bekaret, tıpkı

(29) "rational increase", "reasonable rate of population growth" anlamında kullanılmıştır; aynı, 370/123.

(30) "got", "begotten" anlamında.

(31) Tanrının verdiğini kulun alması Hıristiyanlıkta da günah sayıldığından, Shakespeare, bekaretin de doğa yasaları açısından bir günah sayılması gerektiğini söyleyerek çift anlamlı bir ahlâk değerlendirmesine gider.

peynirde olduğu gibi, bakteri üretir[32], kendini son zerresine kadar tüketir ve böylece kendi kendini doyurarak[33] ölür gider. Ayrıca, bekaret, tedirgindir, kibirlidir, aylaktır ve yalnızca kendini sever; bütün bunlar da dinimizin yasakladığı günahlardır. Biriktirme[34] onu, çünkü bir şey eline geçmediği gibi, sen kaybedersin. Onu faize ver[35], on yıl içinde sana bire on versin; bu da iyi birikim olur. Ayrıca, sermayesine[36] de pek bir şey olmaz. Hadi, yeter artık!

HELENA

Peki, ya bu sahibin hoşlandığı biçimde nasıl elden çıkarılabilir?

PAROLLES

Bir düşüneyim. Evet, bunun için, bekaretten hoşlanmayan bir erkekten hoşlanman gerekli. Bir mal iş yapmadan yatarsa[37] cilasını kaybeder: Ne kadar uzun saklanırsa değeri de o kadar düşer. Henüz müşterisi varken elden çıkarmaya bakmalı. Talep varken pazarlamak gereklidir[38]. Bekaret, yaşlı bir saraylıya benzer: Şapkasının modası geçmiştir, takıp takıştırırsa da rüküştür; bugün artık takılmayan bir broş, kullanılmayan bir baston[39] gibi. Şeftalinin acısı yıllar sonra yanaklarına vuracağına, zamanında böreğe çöreğe[40] tad versin daha iyi. Senin bekaretine gelince: Se-

(32) "Kendi yıkımını getirir" anlamında.
(33) "feeding his own stomach" tümcesi, aynı zamanda, "maintaining its own pride" anlamını da içerir; bkz. aynı, 370/138-9.
(34) "keep", "hoard" anlammdadır.
(35) "out with 't", "lend it out interest" anlamındadır.
(36) "principal", "capital" anlamındadır.
(37) "lying", "lying idle" anlamındadır.
(38) "answer the time of request", "market it while it is still in demand" anlamındadır; bkz. Barish, 370/150.
(39) "toothpick" sözcüğü, aynı zamanda, ironik bir deyim olarak kullanılıyordu ve "a large stick" anlamına geliyordu; bkz. *Historical Slang*, 984.
(40) "porridge", yulaf lapasıdır. Ancak Elizabeth Dönemi argosunda, "karın, mide" anlamlarını da içeriyordu (*Hist. Slang*, 715), ancak anlamı bozmadan bunu (Türkçe kullanımı göz önüne alarak)

nin o mahut bekaretin, tıpkı içi geçmiş Fransız avukatlara benziyor; solgun görünüşlü, tatsız, kuru. Evet, evet, olgunlaşıp kararmış bir armudu andırıyor. Eskiden diri, ama şimdi içi yumuşamış bir armut! Onunla ne yapmayı düşünüyorsun?

HELENA

Henüz düşünmüyorum bekaretimi vermeyi...
Orada, sarayda, binlerce sevgilisi olacak efendinin,
Ona analık, metreslik, dostluk edecek birileri,
Belki de eşi bulunmaz biri[41], bir serüvenci[42], bir düşman belki,
Bir yol gösterici, bir Tanrıça, bir hükümdar,
Bir danışman, ona ihanet eden bir kadın ya da bir sevgili;
Onun da alçakgönüllü hırsı, gururlu alçakgönüllülüğü var,
Sarsıcı uyumu ve uyumsuz hoşluğu,
İnancı ve o tatlı, ama benim için uygun olmayan durumu[43];
Ya yaşayacağı dünya:
Cicili bicili, saçma sapan lakaplarla[44],
Saraylılara vaftiz babahğı eden

"börek" olarak çevirdik. "Your date is better in your pie and your porridge than in your cheek", tümcesinde görülen hurmayı ise yine Türkçe kullanımına uydurmak için "şeftali" olarak çevirmeyi uygun bulduk.

(41) "Phoenix" Zümrüdüanka anlamına gelmekle birlikte, yazar bunu "a unique wonder' 'anlamında kullanmıştır; aynı kullanım onun *VIII. Henry* adlı tarihsel oyununun V. Bölüm, 4. sahne, 40. dizesinde geçer; bunun için ayrıca bkz. P. Alexander, 1366.

(42) "Captain", bir onyedinci yüzyıl deyimi olup bugüne kadar gelmiştir. Shakespeare de bunu "yüzbaşı" ya da "kaptan" anlamında değil, bir düzenci, serüvenci ya da haydut anlamında kullanmıştır. Bu sözcük için bkz. *Hist. Slang*, 151. Biz, daha genel bir anlam sağlayan "serüvenci"yi kullanmayı doğru bulduk.

(43) "disaster", burada "felaket, talihsizlik, bela" anlamlarında değil, "unfavorable aspect" anlamında kullanılmıştır; bkz. Hamlet, I/1, 118. dize; ayrıca bkz. P. Alexander, 1356.

(44) "fond, adoptious christendoms", "folish adapted nicknames" anlamındadır; bkz. Barish, 371/168. Elizabeth döneminde, "fond" daha çok "foolish" anlamında kullanılıyordu; bkz. IV. Henry, II. Bölüm, IV/2, 119. dize, ayrıca Alexander 1358.

Kör Küpidon'un dedikodularıyla[45] dolu.
Peki şimdi — bilmiyorum ne yapacağımı şimdi.
Tanrı açık etsin yolunu!
Saray bir okuldur, o da bir —

PAROLLES

O da bir, ne?

HELENA

İyilikler diliyorum ona. Çok yazık —

PAROLLES

Neye yazık?

HELENA

Çok yazık, iyilik dilemenin bir bedeni olmaması,
Dokunup hissedemiyorsun onu.
Bizler gibi, basit yıldızları[46] olanlar
Yalnızca dilekle yetinmek zorundalar.
Onların etkisiyle dostlarımızı yalnızca izlemek düşüyor bize;
Aslında düşüncelerimizde saklı tutmamız gerekenleri
Açığa vurmak zorunda kalırız,
Bu da hep teşekkürsüz bırakır bizleri.

(Bir uşak girer.)

UŞAK

Mösyö Parolles, efendim sizi çağırıyor.

(Çıkar.)

---

(45) Burada "gossip" iki anlamlıdır: Hem bilinen "dedikodu", hem de Elizabeth Dönemi'ndeki kullanımıyla, "bir çocuğun vaftizinde bulunmuş olan kişi"dir; bkz. Alexander, 1358. "That blinking Cupid gossips" ise "for which blind cupid acts as godfather (inspired by love)" anlamındadır; Barish, 371/169.

(46) "baser stars", "inferior fortunes' 'anlamında kullanılmıştır.

PAROLLES

Helen'cik, elveda! Seni düşüneceğim
Eğer sarayda fırsat bulursam.

HELENA

Mösyö Parolles, siz cömert bir yıldızın etkisi altında doğmuş olmalısınız.

PAROLLES

Mars'ın[47] etkisi altında.

HELENA

Ben de özellikle Mars'tır diye tahmin ettim.

PAROLLES

Nasıl?

HELENA

Savaşlarda sırtınız yerden kalkmadı da ondan
Mars etkisi altında doğmuştur, diye düşündüm.

PAROLLES

Etkisi arttığında[48] elbette.

HELENA

Hayır, bence geriye çekilince.

PAROLLES

Neden böyle düşünüyorsunuz?

(47) Mars, Merih gezegeni; aynı zamanda Grek Mitolojyasında Savaş Tanrısı'nın adı. Onun için Mars sözcüğünü kullanmayı yeğ tuttum.

(48) "predominant", "ascendant" anlamında.

HELENA

Vuruştuğunuzda hep geriye kaçıyorsunuz da ondan.

PAROLLES

Bu bir taktik.

HELENA

Demek korkunca kaçmak güvenliğinizi sağlıyor. Sizdeki cesaretle korkunun bireşimi kaçmanıza yarayan[49] bir özellik[50] olmuş. Siz de bunu kendinize çok yakıştırmışsınız.

PAROLLES

O kadar çok işim var ki, şimdi sizi yanıtlayamam. Yetkin bir saraylı olduğumu da akıldan çıkarmam. Bu da, benim sizi bazı şeylere alıştırmamı[51] emreder. Böylece, bir saraylının öğüdünden yararlanmış olacaksınız; bu öğüdün de ne olduğunu anlayacaksınız; yoksa nankörlük içinde ölüp gidersiniz. Bilgisizliğiniz sizi yok eder[52]. İyi günler size. Boş vaktiniz kalırsa, dua edin; eğer kalmazsa, dostları da unutmayın. Kendinize iyi bir koca bulun, o size ne zevk verirse[53], siz de ona aynını verin. Hoşça kalın.

(Çıkar.)

HELENA

Çoğu kez kendimizdedir derd'mizin devası,
Oysa göklerde ararız hep yerde bulacaklarımızı.

---

(49) "of a good wing", "usefull for flight" anlamında.
(50) "virtue", burada "property" anlamındadır.
(51) "naturalize", "familiarize" anlamındadır, ama Parolles'in ima ettiği "deflower" yani bekaretine dokunmaktır.
(52) "makes the way", "destroys you" anlamındadır.
(53) "use" burada "treat" sözcüğünün "her zamankinden fazla bir zevk" kavramını getiren anlamı içinde kullanılmıştır; Barish, 371/207.

Göklerdeki yazgımız bir fırsat verir her zaman,
Ama biz akılsızsak, geri çeker planlarımızı.
Aşkımı bu kadar yükseklere çeken hangi güçtür?
Onu hayalimde canlandırırım her an,
Ne yazık, hoş görülmez onu görmem kanıyla canıyla[54]!
Doğa her şeyi birbirinden farklı yaptığı halde,
Sanki bizler eşit yaratılmışız gibi,
Birleştiriyor, sarmaş dolaş ediyor bizleri.
Mutsuzlukların bedelini ince eleyip sık dokumak için.
Alışılmadık şeyler yapmak imkânsız olurdu
Ve herhalde yaparlardı yapılmaması gerekeni.
Değerini göstermek için çabalayıp da
Sevdiğini kaçıran bir kimse var mı acaba?
Kralın hastalığı — planım tutmayabilir,
Olsun, yine de dönmem amacımdan, kararlıyım bu yolda.

(Çıkar.)

İkinci Sahne[55]

(Borular çalar. Elinde mektuplar, Fransa Kralı ve maiyetinden çeşitli görevliler girerler.)

KRAL

Floransalılarla Siennalılar kapışmışlar demek;
Üstünlük sağlayamamış hiçbiri,
Umursamadan[56] sürdürüyorlarmış savaşı.

---

(54) "makes me see, and cannot feed mine eyes" tümcesi, "enables me to envisage Bertram in my mind's eye without allowing me to see in the flesh" anlamındadır; bkz. aynı, 371/213.
(55) Fransa Kralı'nın Sarayı.
(56) "braving", "defiant" anlamında.

BİRİNCİ SOYLU

Öyle diyorlar, efendimiz.

KRAL

Hayır, kesinlikle böyle.
Bunu kesinlikle doğrulayan bir haber göndermiş
Dostumuz[57] Avusturya Kralı,
Uyarıyor bizi: Floransalılar bize başvurup[58]
İvedi yardım isteyeceklermiş.
Ne ki aziz dostumuz,
Durumu pek düşünüp taşınmadan değerlendirmiş,
Geri çevirmemizi istiyor onları.

BİRİNCİ SOYLU

Onun size olan sevgisi ile zekâsı
Siz majestelerine de kanıtlandığına[59] göre,
Sizin güveninize mazhar olabilir efendim.

KRAL

Bizim yanıtımızı da o vermiş
Ve Floransa daha başvurmadan geri çevrilmiş.
Ancak Toskana görevinde bulunacak şövalyelerim,
Hangi tarafta hizmet vermek[60] isterlerse,
Onlara iznimizin olduğunu belirtmek isterim.

İKİNCİ SOYLU

Çalışmak[61] ve kendilerini göstermek fırsatını bulamayan
Şövalyelerimiz için, Majesteleri,
Orası çok elverişli bir eğitim yeri[62] olabilir.

(57) "cousin", "fellow monarch" anlamında.
(58) "move", "petition" anlamında.
(59) "approved", "proved" anlamında.
(60) "stand", "serve" anlamında.
(61) "breathing", "exercise" anlamında.
(62) "nursery" = "training ground".

KRAL

Gelenler de kim?

(Bertram, Lafew ve Parolles girerler.)

BİRİNCİ SOYLU

Kont Rossillion, efendimiz: Genç Bertram.

KRAL

Delikanlı, tıpkı babana benziyorsun.
Özene bezene[63] yaratmış seni doğa,
Umarım babanın ahlâkını da almışsındır!
Hoşgeldin aramıza.

BERTRAM

Minnettarlıkla hizmetinizdeyim, Majesteleri.

KRAL

Babanla o ilk askerlik yaptığımız zamanki sağlığım
Şimdi de olsaydı keşke;
O, savaş sanatını çok iyi bilirdi[64],
Arkadaşları arasında en yiğitlerinden biriydi[65].
Uzun yaşadı; ama huysuz ihtiyarlık
Çöktü ikimizin de üstüne
Ve bizi hareketsiz bir duruma getirdi.
Babandan söz etmek yeniliyor beni;
Gençliğindeki esprili tavrını
Şimdi ben genç lordlarımda görüyorum.
Ama onlar,
Alayları, farkedilmeden kendilerine dönünceye kadar

---

(63) "rather curious than haste", "rather carefully than in haste" anlamında.

(64) "did look far / Into the service of the time", "deeply understood the business of war" anlamındadır; Barish, 372/26-7.

(65) "was / Disciplined of the bravest", "numbered the bravest among his disciples" anlamındadır; aynı, 372/27-8.

Şakalarını sürdürseler de,
Havailiklerini saygınlıklarıyla örterler[66] her şeyden önce.
Bir saraylı gibi, aşağılama, kin ve şiddet yoktu
Babanın gururlu karakterinde.
Eğer olsaydı bile, uyarırdı onu adaşları,
Kendi kendinin eğiticisi[67] olan onurlu karakteri
Bilirdi ne zaman konuşup ne zaman konuşmayacağını
Ve dilinin bileğine ne zaman baş eğeceğini.
Kendinden aşağı olanlara bile,
Sanki ondan yüksek kişilermiş gibi davranırdı
Ve o seçkin, o yüce başını eğer,
Gururlandırırdı onları alçakgönüllü haliyle.
Onlara iltifat eder,
Büyük bir incelikle geri plana çekerdi kendini.
Böyle yüce bir kişi zamanımızda örnek alınmalı,
İyi izlenip anlaşılmalı bazı üşengeç gençlerce.

BERTRAM

Onun anısı, efendim, sizin düşüncelerinizde
Çok daha zengin mezarına yazılanlardan.
Mezar taşına yazılan değerli sözler,
Hiçbir yerde sizin konuşmanızdan daha iyi doğrulanamaz.

KRAL

Keşke birlikte olsaydım onunla!
Her zaman şöyle derdi —
Şu anda kulağımda çınlıyor sesi;
Onun zekice sözleri, öyle yabana atılır gibi değildi;
Dağılıp gitmezdi dinleyenleri arasında,
Tam tersi, insanın içine işlerdi —

(66) "hide their levity in honor", "cover their frivolity with their dignity" anlamındadır; aynı, 372/35.
(67) "clock to itself", "self regulating" anlamında. Bu aynı zamanda, "honor" sözcüğüyle "clock of honor" anlamını da getiriyor.

«Yaşamak istemem artık» —
Bir eğlencenin bitiminde[68] sık sık hüzün çökerdi içine.
Sona erdi mi bir eğlence,
Şöyle derdi: «İçimdeki ateş genç ruhların çırası olup tükendikten sonra
Yaşamak istemem artık;
O gençler ki, coşkun[69] duyguları
Her şeyi küçümser yeni şeyler dışında;
Yeni moda çıkarmaktır akılları fikirleri,
Oysa modadan önce sona erer bağlılıkları.»
İşte böyle derdi.
Ben de gitmek istiyorum onun ardından,
Onunla olmak istiyorum;
Kovanıma bal bademi getiremediğime göre,
Yer açmak için işe yarayanlara
Ayrılmak istiyorum[70] kovanımdan.

İKİNCİ SOYLU

Sizi herkes seviyor[71] efendimiz.
Sizi en az tanıyan bile
En önce hissedecektir eksikliğinizi.

KRAL

Çok iyi biliyorum bir yer işgal ettiğimi,
Babanın doktoru öldüğüne göre,
Daha ne kadar sürer bu, bilemem.
Çok ünlü bir doktordu.

BERTRAM

Altı ay kadar oluyor efendim.

---

(68) "catastophe and heel", "end and completion" anlamında.
(69) "apprehensive", "keen" anlamında.
(70) "dissolved", "separated" anlamında.
(71) "lend it you", "acknowledge you" anlamında.

KRAL

Eğer yaşasaydı, bir de onu denerdim.
Kolunu ver bana.
Bir sürü tedavi[72] yordu bitirdi beni.
Boş kaldılar mı, doğa ile hastalık tartışıyorlar hakkımda.
Hoşgeldin Kont; oğlum senden daha değerli değil.

BERTRAM

Minnettarım Majesteleri.

(Çıkarlar.)

Üçüncü Sahne[73]

(Kontes, Kâhya ve Soytarı Lavatch girerler.)

KONTES

Şimdi söyle: küçük hanım için ne diyordun?

KÂHYA

Bilirsiniz efendim, daha önce size olan hizmetlerimde de gördüğünüz gibi, isteklerinizi yerine getirmek boynumun borcudur. Ama bir şey anlatmak istediğimizde, aklımız[74] karışır, hak ettiğimiz[75] yere gölge düşürebiliriz.

KONTES

Bu hayta ne arıyor burada? Hadi bakalım, efendi! Senin hakkında işittiklerime inanmak istemiyorum. Aslında seni cezalan-

(72) "several applications", "various treatments" anlamında.
(73) Kont Rossillion'un Şatosu.
(74) "modesty" burada "reason" anlammdadır; bkz. Alexander, *Glossary*, 1363.
(75) "deservings", burada "deserts" anlamındadır; Barish, 372/6.

dırmakta yavaş davrandım da ondan; yoksa bu saçmalıkları yapacak bir budala olduğunu biliyorum. Bu herzeleri ancak sen yiyebilirsin.

LAVATCH

Ben zavallı yoksulun biriyim, madam. Siz de bilirsiniz.

KONTES

Pekâlâ efendi.

LAVATCH

Hayır madam, gerçi birçok varlıklı kimse başının belasını bulmuştur, ama benim yoksulluğum hiç de öyle pekâlâ değil. Eğer efendimizin iznini alır da dünyaevine girersek[76], Isbel'le ben dilediğimizi yapabiliriz.

KONTES

Bunun için dilencilik etmek mi gerekir?

LAVATCH

Sadece izninizi diliyorum, efendim.

KONTES

Niçin?

LAVATCH

Isbel'le benim için. Hizmetle varis bırakılmıyor. Ben bir şey üretmezsem, Tanrı da beni asla kutsamayacak; dediklerine göre çocuklar Tanrı'nın duasıymış.

KONTES

Neden evlenmek istiyorsun, söyle.

(76) "go to the world", "get marrled" anlamında.

LAVATCH

Madam, zavallı bedenimin ihtiyacı; tenim, önüne katıp sürüklüyor beni; madem öyle, diyorum, alsın beni şeytanın yoluna sürüklesin bedenim.

KONTES

Yalvarıp yakarmanın[77] tek nedeni bu mu?

LAVATCH

Ah, Madam, başka kutsal nedenler de var.

KONTES

Bunları acaba dünyaya açıklaman mümkün mü?[78]

LAVATCH

Ben de, madam, sizin gibiyim; bütün kanlı canlı günahkârlara benzerim. Evlendikten sonra da pişman olabilirim.

KONTES

Kötülüğünden önce evlenmen gerçekleşmeli.

LAVATCH

Hiç dostum yok, madam; karım sayesinde dostlar edineceğimi umuyorum.

KONTES

Böyleleri senin düşmanındır, efendi.

---

(77) "worship's reason", o dönemle ilgili ikinci bir anlamı getirebilir; "worship" o dönemin belediye başkanlarına yönelik bir hitap biçimiydi. Yazar, Kontes'in ağzından soytarıya bir tersinleme getirmiş, ya da o dönemin güncel bir olayına değinmiş olabilir.

(78) İzlendiği gibi, Kontes, bu sözleriyle de soytarıyı kışkırtmak için küçümseyici bir tavır takınır. Bu, soytarının az sonraki konuşmasını hazırlayıcı nitel ktedir.

LAVATCH

Büyük dostluklar konusunda biraz üstünkörü düşünüyorsunuz, madam; çünkü ben yorulduğumda, onlar gelip benim işimi yapacaklar. Kötü mü? Tarlamı süren[79] benim takımlarımı dinlendirmiş olacak, ben de ürünü toplamaya fırsat bulacağım. Ben onun boynuzlusu olacaksam, o da benim ırgatım olacak. Karımı rahatlatan varisimi ortaya çıkaracak, varisimi ortaya çıkaran, varisimi sevecek, varisimi seven de elbet dostumdur. Öyleyse, karımı öpen benim dostumdur. Eğer erkekler ne olduklarını[80] kabul etselerdi, evlenmekten korkmazlardı. Genç puritan et yiyenlerle, yaşlı katolik balık yiyenler, her ne kadar din konusunda değişik düşünseler de, boynuz tokuşturmakta tıpatıp birbirine benzerler.

KONTES

Sen hep böyle ağzı bozuk, iftiracı bir densiz mi olacaksın?

LAVATCH

Bir kâhin, madam. Ben doğruyu kestirmeden[81] söylerim.

Bir daha söyleyeyim şu baladı,
Bulsun insanlar gerçek nedir:
Evlilik kaderin bir cilvesidir,
Guguk kuşunun[82] doğası[83] kalkıp ötmesidir.

KONTES

Hadi bakalım, efendi, sen dışarı! Seninle sonra konuşuruz.

---

(79) "ears", "ploughs" anlamında.
(80) Lavatch, burada bütün erkeklerin boynuzlu olduklarını ima ediyor. Kadınlar konusunda oldukça küçültücü bir yaklaşım.
(81) "next way", "nearest" anlamında.
(82) "cuckoo", onaltıncı yy. İngiliz argosunda "soytarı" anlamına da gelirdi. Daha sonraları bu sözcük argoda "erkeklik organı" anlamında da kullanılmıştır; bkz. *Historical Slang*, 229.
(83) "kind", "nature" anlamında.

KÂHYA

Eğer izin verirseniz, madam, Bayan Helen'i de buraya çağırsın. Konuşmak istediğim şey onun hakkında.

KONTES

Efendi, küçük hanımı da buraya çağır, onunla konuşacağım — yani Bayan Helen'i.

LAVATCH

«Bu güzel yüz müydü», dedi Hekuba[84], «bu belaların nedeni?
Grekler neden cebe indirdi Troya'yı?
Budalaca bir iş: Okşamak için güzelliği,
Kral Priam buna sevindi mi bari?»
Bunları söyleyip iç çekti derinden,
Sonra durdu, iç geçirdi yeniden
Ve kararını verdi:
«Biri iyiyse, dokuzu serseridir,
İyiyse biri, hergeledir dokuzu;
Öyleyse, iyi olan on kişide biridir.»

KONTES

Ne, on kişide biri mi iyi? Sen şarkıyı ters söylüyorsun, efendi[85].

LAVATCH

On kadında biri iyi, madam ;böylesi türküyü daha arındırıcı yapıyor, değil mi? Tanrının hiç işi yok da, bütün bir yıl boyunca dünyaya durmadan hizmette mi bulunacak! On kadın içinden biri iyi çıksa, rahibi bile memnun eder. Eğer[86] kuyruklu yıldı-

(84) Troya Kralı Priamos'un dul eşi.
(85) Soytarı Lavatch, burada bilinen bir türküdeki iyi kötü oranlarının yerini değiştirir: Türkünün aslı, "On kişinin içinde bir de kötü vardır," biçimindedir; bkz. Barish, 373/76.
(86) "an", "ıl" anlamında.

zın her yeni geçişinde ya da her yeni yer sarsıntısında dünyaya iyi bir kadın gelseydi, bu söylediğim oranları değiştirirdim[87]. O zaman — o zaman bir erkek piyango[88] çekmeden önce yüreğini açabilirdi.

KONTES

Hadi şimdi işine efendi, dediğimi de hemen yerine getir.

LAVATCH

Erkek bir kadının emrinde olsun da, yine de bir yaramazlık olmasın, olacak iş değil! İffet[89] bağnaz görünmez, zarar da vermez; iffet denen şey, kurallara uymak için giyd'ği ak kaftanının altında, isyankârdır ve kara kürklü cüppesini saklar. Evet, şimdi gidiyorum. Bayan Helen'e buraya gelmesini söyleyeceğim.

(Çıkar.)

KONTES

Söyle bakalım.

KÂHYA

Küçük hanımı çok sevdiğinizi biliyorum, madam.

KONTES

Evet, hem de çok severim. Babası onu bana emanet etti. O ise kendisi için hiçbir istekte bulunmadı; aslında bu evde sevildiği sürece, yasal yollardan da hakkını arayabilir[90]. Ona olan borcum, verdiğimden daha çok; her zaman da istediğinden daha fazlası ona verilecektir.

(87) "mend the lottery", "improve the existing odds" anlamında.
(88) Evlilik piyangosu.
(89) "Honesty", "Chastity" anlamında.
(90) "make title", "to claim" anlamında.

KÂHYA

Efendim, şu son günlerde Bayan Helen'i yakından izledim. Herhalde, kendisi bunu hiç istemezdi. Yalnız kaldığında kendi kendine konuşuyor. Onun adına yemin ederim ki, söylediklerini benden başka kimse duymadı[91]. Anlaşılıyor ki, Bayan Helen oğlunuzu seviyor. Aralarına böyle bir sınıf farkı koyduğu için de Kader'in bir tanrıça olamayacağını söylüyor. Aynı toplum sınıfından olanlar dışına gücünü yaymayan hiçbir Tanrıyı sevmediğini tekrarlıyor. Ona göre, zavallı şövalyesini ilk saldırıda kurtaramadığı için şaşırtıp acı çektiren, sonra da fidye isteyen Tanrıça Diana, bakireler kraliçesi olamaz. Bugüne kadar böylesine acı çeken, bu kadar üzülen bir genç kız görmediğim için, bu durumu size hemen iletmeyi görevim saydım. Çok geç olmadan, olabileceklerden haberdar olmanız gerekir, diye düşündüm.

KONTES

Görevini dürüstçe yerine getirdin; ama kimseye bir şey söyleme. Bu durumu daha önce ben de sezdim. Ancak doğru mu, yanlış mı karar veremedim. Lütfen şimdi beni yalnız bırak; bildiklerini kendine sakla. Bu dürüst hareketin için teşekkür ederim. Seninle sonra görüşürüz.

(Kâhya çıkar, Helena girer.)

Gençken bana da olmuştu aynı şeyler.
Bu aşk sancıları bizimdir, biz doğaya aitsek eğer.
Aşk, gençlik gülümüzün dikenidir;
İçgüdülerimiz[92] buna, bu, içgüdülerimize can verir.
Aşk, insan oluşumuzun anlamı, kanıtıdır.
Aşkın güçlü istekleri, gençlikte bulur izlerini.
O geçip giden gençlik günlerimizde

(91) "touched not any stranger sense", "could not be overheard" anlamındadır: Barish, 373/103-4.
(92) "blood", "natural instinct" anlamında.

Bu hiç de günah değildir.
Onunsa gözleri aşktan başkasını görmez şimdi.
Anlayışla yaklaşmalıyım[93] Helen'e.

HELENA

Bir şey mi istediniz, efendim?

KONTES

Ben annen sayılırım senin.

HELENA

Benim saygıdeğer hanımımsınız.

KONTES

Hayır annenim. Neden olmasın? «Annenim» dediğimde,
Neden yılan görmüş gibi oldun öyle?
«Annen» olmamın ne kötülüğü var ki,
Sarsıldın birden? Ben annenim diyorum,
Böylece, karnımda beslediğim oğlumla
Seni aynı yere koyuyorum.
Doğaya aykırı olduğu söylenir evlat edinmenin,
Oysa evlat edinince biz
Aslında yabancı olanı tamamen benimseriz[94]
Sen, beni üzecek hiçbir sıkıntı vermedin bana,
Ben de bir annenin sevgisini gösterdim sana.
Tanrı bağışlasın seni kız,
Bana anne demen bu kadar mı tüyler ürpertici bir şey?
Nen var senin? Nedir bu zamansız gözyaşları?
Nedir bu gözlerini çevreleyen renk renk gökkuşakları?
Elbette, sen kızımsın benim.

(93) "observe", "attend by respect or love" anlamındadır; bkz. Alexander, *Glossary*, 1364.

(94) "choice breeds / a native slip to us from foreign seeds", "by adoption we make wholly our own what was originally foreign" anlamındadır; bkz. Barish, 373/138-9.

HELENA

Hayır, değilim.

KONTES

Ben de annenim, diyorum.

HELENA

Bağışlayın efendim;
Kont Rossillion kardeşim olamaz benim.
Ben orta sınıftanım, onunsa soylu bir adı var;
Ailemin bir unvanı yok, o ise soylu biri.
O benim efendimdir, sevgili lordumdur benim,
Bende onun hizmetkârı olarak yaşayıp kulu olarak öleceğim.
Olamaz o benim kardeşim.

KONTES

Ben de senin annen olamam demek?

HELENA

Siz keşke annem olsaydınız, efendim —
Ama o zaman da oğlunuz, lordum, kardeşim olmasaydı —
Gerçekten istedim annem olmanızı!
Eğer her ikimizin de annesi olsaydınız.
O zaman onun kızkardeşi olmayayım diye
Yalvarırdım Tanrı'ya.
Ne yazık ki, sizin kızınız olunca,
Benim kardeşim olması gerekiyor onun da.

KONTES

Ama Helen, gelinim olarak da kızım olabilirdin.
Tanrı korusun, bunu demek istemedim!
Kız ile anne savaş veriyor damarlarında.
Ne o yine sarardın?
Kuşkum ele verdi duygularını.
Neden kaynaklandığını biliyorum gözyaşlarının.

Her şey apaçık ortada[95].
Sen oğlumu seviyorsun.
Aşkını belli etmemek için
Bulduğun mazeretlerden dolayı utanmalısın.
Şimdi bana doğruyu söyle;
Dediğim gibi, değil mi?
Bak yanakların itiraf ediyor her şeyi,
Gözlerin açıkça belli ediyor duygularını.
Yalnızca günah ve keçi inadı bağlayabilir dilini
Ve ancak o zaman gerçek için kuşku duyulabilir.
Hadi söyle, öyle değil mi?
Eğer öyleyse, işleri arap saçına döndürdün demektir;
Eğer değilse, inkâr et; ama yine de
Senin iyiliğin için, hiçbir şey gizlemeden
Bana gerçeği söylemeni istiyorum.

HELENA

Saygıdeğer efendim; anlayamadım.

KONTES

Oğlumu seviyor musun?

HELENA

Beni bağışlayın soylu efendim!

KONTES

Söyle, oğlumu seviyor musun?

HELENA

Siz sevmiyor musunuz, efendim?

KONTES

Bana kaçamak yapma[96];
Doğal bir nedeni var benim sevgimin,

(95) "gross", "evident" anlamında.
(96) "go not about", "don't beat about the bush" anlamında; Barish, 374/181.

Bu da herkesin kabul ettiği bir şey.
Hadi hadi, içini dök bana,
Zaten iyice ele veriyor seni duyguların.

(Diz çöker.)

HELENA

Öyleyse, diz çöküp Tanrı'nın ve sizin önünüzde,
İtiraf etmeliyim: Oğlunuzu seviyorum.
Dostlarım yoksul, ama dürüsttürler; aşkım da öyle.
Kızmayın, benim tarafımdan sevildiği için.
Bu durumda acı çeken o değil.
Hiçbir zaman duygularımı açığa vuran,
Haddini bilmez imalarda bulunmadım ona,
Ona layık olmadan onu istemiyorum;
Onu nasıl hak edeceğimi de bilemiyorum.
Biliyorum, boşuna sevdiğimi, umutla cebelleştiğimi;
Ama bu büyük, aldatıcı ve dirençsiz süzgeçten
Durmadan aşk gözyaşları döküyorum,
Döktüğüm bu gözyaşlarıyla süresiz kaybediyorum.
Böylece, ben puta tapanlar[97] gibi,
Hatamı dürüstçe[98] kabul edip ona tapanlara tepeden bakan
Ama kim olduklarını bilmeyen güneşe tapıyorum.
Saygıdeğer efendim,
Nefretinizin sevgime karşı çıkmasına izin vermeyin,
Çünkü sevgi sizin bulunduğunuz yerdedir;
Eğer sevginin gerçek ateşini hissettiyseniz,
Saf dileklerde bulunup çok sevdiyseniz,
O zaman sizin de aşk Tanrıçanız hem saf hem tutkulu olmalı.
Öyleyse, hiçbir zaman seçim hakkı olmadan seven,
Ama kesinlikle kaybedeceği şeye her şeyini veren,
Bile bile bulamayacağını arayan,

(97) "Indian-like", "idolatrously" anlamında; bkz. *Onikinci Gece*, III/4 ve Alexander, 1369.
(98) "religious", "conscientious" anlamında.

Çelişkili bir biçimde[99] öleceği yerde yaşatan
Bu kimseye merhamet gösteriniz.

KONTES

Doğru söyle — Son günlerde Paris'e gitmeyi aklına koymuş muydun?

HELENA

Evet, efendim.

KONTES

Söyle, neden?

HELENA

Size doğruyu söyleyeceğime yemin ederim:
Bildiğiniz gibi, babam bana bazı ilaçlar bıraktı;
Bunların olağanüstü ve kesin etkileri var.
Bilgi birikimi ve uzun deneyler sonucunda
Her derde deva olacak[100] çok değerli ilaçlar yaptı.
Bu ilaçlar sanıldığından çok daha güçlü olduğundan[101]
Bunları ancak özel durumlarda ve dikkatle kullanmamı[102] vasiyet etti.
Hele biri var ki bunlar arasında,
Kralın iyileşmekten umudunu kestiği hastalığını
İyileştirecek güçtedir, denenmiş ve kabul edilmiştir.

KONTES

Peki, bu mu Paris'e gitmek istemenin tek nedeni?

(99) "riddle-like", "paradoxically" anlamında.
(100) "For general sovereignity", "as master remedies" anlamında.
(101) "As notes whose faculties inclusive were / More than they were in note", "As prescriptions more potent than generally recognized" anlamında: Barish, 374/219-20.
(102) "In heedfull'st reservation to bestow them", "to reserve them carefully for special uses" anlamında; aynı, 374/218.

HELENA

Oğlunuz, Lord, bunu düşünmeme neden oldu;
Yoksa ne Paris, ne babamın ilacı, ne de kralın sağlığı
Aklımın ucundan bile geçmezdi.

KONTES

Peki, Helen, sen önerdiğinde bu ilacı
Kral bunu kabul etmeyebilir: hiç aklına gelmedi mi?
Kral ve doktorları aynı düşüncedeler:
Kral, doktorların bir şey yapamadıklarına inanıyor,
Doktorlar da yapılacak bir şey kalmadığını düşünüyorlar.
Fakülte bitirmiş, mesleklerinde uzmanlaşmış doktorlar,
Hastalığı kendi haline bırakmışlarken,
Çaresiz, tıp okumamış bir genç kıza ne kadar kulak asarlar?

HELENA

Bu ilaçta babamın becerisinden daha fazla bir şey var,
Bu da onun yeteneğinin en büyük yanıydı,
Babam bu ilacı bana bıraktığında,
Bu ilaç göklerin en talihli yıldızlarınca kutsandı.
Onun için efendim, izin verin bana şansımı deneyeyim,
Şu durumda, kralın iyileşmesi uğruna,
Bırakın da hayatımı ortaya koyayım bu yolda.

KONTES

İyice emin misin?

HELENA

Evet efendim, bütün yüreğimle.

KONTES

Öyleyse sevgili kızım Helen, izin veriyorum sana,
At ve hizmetkârlar vereceğim yanına,
Sevgi ve selamlarımı götür saraydaki oğluma ve dostlara.
Ben evde kalıp senin girişimin için yakaracağım Tanrı'ya.
Yarın yola çıkarsın; şunu da bil ki,
Elimden gelen yardımı yapacağım sana.

(Çıkarlar.)

İKİNCİ BÖLÜM

Birinci Sahne[103]

(Kral, Floransa Savaşı'na gitmek üzere olan çeşitli rütbedeki[104] genç soylularla girer. Aralarında Rossillion Kontu Bertram ile adamı Parolles de vardır. Borular çalar.)

KRAL

Güle güle genç lordlar! Savaşçı ilkelerinizi unutmayın sakın.
Sizin de yolunuz açık olsun şövalyeler.
Yardımcı olun birbirinize;
Her iki grup da öğütlerimi dinleyecek olursa eğer,
İhsanım da o kadar bol, her iki gruba o kadar yararlı olur.

BİRİNCİ SOYLU

Umarız ki efendimiz, asker olarak başarıp da[105] döndüğümüzde,
Siz Majestelerini sağlıklı buluruz.

KRAL

Hayır hayır, olacak şey değil.
Hayatıma musallat olan bu hastalığa sahip olduğumu[106]
Yine de itiraf etmek istemiyor yüreğim.

---

(103) Kralın Sarayı.
(104) "divers", "diverse" anlamında. Shakespeare, bu sözcüğü aynı anlamda *VIII. Henry*, V/3'de kullanmıştır; bkz. Alexander 1356.
(105) "After well-ent'red soldiers", "After making a worthy debut as soldiers" anlamında; Barish, 375/6.
(106) "owes", "owns" anlamında.

Güle güle genç soylular. Hem yaşasam da, ölsem de
Siz, kahraman Fransızlar olduğunuzu gösterin.
Soyluluk unvanlarını son zamanlarda kazanan
Şu Kuzey İtalya'dakiler —
Boyun eğince önünüzde en yiğidi,
Sizin şan ve şerefle flört etmek için değil,
Ona sahip olmak için geldiğinizi görsünler.
Aradığınızı bulun ki, namımız yayılsın dört bir yana.
Hadi, herkese elveda!

İKİNCİ SOYLU

Yürekten katılıyoruz uyarılarınıza.

KRAL

İyi yolculuklar. *(Maiyetindekilere.)* Gelin buraya.

(Onların yardımıyla çıkar.)

BİRİNCİ SOYLU

Ah, aziz efendimiz, ne acı bizimle gelmeyip burada kalmanız.

PAROLLES

Bu onun suçu değil, zarif delikanlı[107],

İKİNCİ SOYLU

Ah, çok heyecanlı savaşa gitmek.

PAROLLES

Bravo. O heyecanlı savaşlarda ben de bulundum.

BERTRAM

Bense burada kalmaya mahkûm edildim,
Yok efendim «çok gençmişim», «gelecek yıl gidebilirmişim»,
«Daha çok erkenmiş» benim için.

(107) "spark", "elegant young man" anlamında.

PAROLLES

Eğer aklına koydunsa delikanlı, topla cesaretini ve sıvış.

BERTRAM

Onurumu tüketinceye dek
Burada oturup bir kadına birinci at olacağım,
Cilalı mermerlerde ayakkabılarımı gıcırdatacağım;
Yalnızca dans etmek için kılıç kuşanacağım.
Yoo olmaz! Kimseye görünmeden kaçmalıyım buradan.

BİRİNCİ SOYLU

Onur payı var bu kaçmada.

PAROLLES

Madem öyle Kont, gitmelisin.

İKİNCİ SOYLU

Ben de aynı düşüncedeyim; elveda efendim.

BERTRAM

Aklım sizlerde kalacak[108]; ayrılmamız da
Tıpkı işkence edilen bir bedenin ayrılması gibi.

BİRİNCİ SOYLU

Elveda, yüzbaşı.

İKİNCİ SOYLU

Elveda aziz Mösyö Parolles.

PAROLLES

Soylu kahramanlar, kılıcım sizinledir. Yiğit, parlak silahşörler, keskin kılıçlı beyler, gitmeden dinleyin beni. Spini kıtasında Yüzbaşı Spurio adında birine rastlayacaksınız. Sol yanağında

(108) "grow to", "grow deply attached to" anlamında.

savaştan kalma bir yara izi vardır. O yarayı açan işte bu kılıç; ona deyin ki, Parolles yaşıyor ve ondan haber bekliyor.

BİRİNCİ SOYLU

Emredersiniz yüzbaşım.

PAROLLES

Savaş Tanrısı Mars, bu yeni hayranlarını, sizleri kutsasın. *(Soylular çıkar.)* Sen ne yapacaksın?

(Kral girer, maiyetindekiler tarafından gerideki tahtına oturtulur.)

BERTRAM

Kalacağım — Kral geldi.

PAROLLES

Soylu beylere daha çok ilgi göstermelisiniz; soğuk bir iki veda sözcüğüyle işi geçiştirdiniz. Onlara daha yakın, daha içten davranın; çünkü bu onların günü şimdi. Adımlarınızı doğru atmalısınız[109], doğru yiyip doğru konuşmalısınız. Yani sarayın törelerine uymayı bilmelisiniz. Gerçi bu durumda dansı şeytan açıyor, ama bu soylu komutanların peşinden gitmelisiniz. Hadi, peşlerinden koşun da doğru dürüst bir veda edin.

BERTRAM

Olur.

PAROLLES

Bunlar değerli kişiler, görünüşlerine bakılırsa zorlu silahşörler.

(Bertram ve Parolles çıkarlar. Lafew girer.)

(109) "muster tone gait", "let the right pace" anlamındadır; Barish; 375/53-4.

LAFEW

(Diz çöker.)

Beni de, söyleyeceklerimi de bağışlayınız efendim.

KRAL

Ayağa kalkabilirsin.

LAFEW

(Ayağa kalkar.)

Karşınızda, bağışlamanızı dileyen biri var, efendim.
Keşke bağışlanmak için siz diz çökebilseydiniz de,
Benim bir sözümle ayağa kalkabilseydiniz.

KRAL

Keşke ayağa kalkabilseydim de,
Kelleni uçurmamam için yalvarmanı bekleseydim.

LAFEW

Dilerim kalkarsınız[110]. Ama önemli olan şu efendimiz:
Kurtulmak istiyor musunuz bu hastalıktan,
Yoksa istemiyor musunuz?

KRAL

Hayır.

LAFEW

Ya demek üzüme bile el sürmeyeceksiniz haşmetli şarapçım?[111]
Ama şarapsever Majesteleri eğer bir uzanabilirse,

---

(110) "across" burada Kral'ın I/2'deki şu sözlerinin uzantısıdır:
"Kovanıma bal badem getiremediğime göre,
Yer açmak için işe yarayanlara
Ayrılmak istiyorum kovanımdan" (Barish, 376/67)

(111) Buradaki "fox" ne *tilki*, ne de eski kullanımı içinde *kılıç* anlamına gelir; bir onyedinci yüzyıl argosu olan *sarhoş* ya da *şarap seven* anlamı içinde kullanılmıştır (bkz. *Historical Slang*, 343). Bundan da Kral'ın şarabı sevdiğini çıkartırız.

Bu soylu üzümlerin hepsini yiyebilir.
Öyle bir ilaç gördüm ki, efendim
Bir taşa bile soluk aldırabilir.
Hayat verebilir[112] bir kayaya,
Size çılgın bir İspanyol dansı[113] yaptırabilir.
Ölmüş kralları[114] mezarlarından kaldırabilir
Ufacık bir damlası;
Hayır, hayır, Şarlman'ın eline bir kalem tutuşturur da
O bayan için aşk şiirleri yazdırabilir.

KRAL

Hangi bayan?

LAFEW

Kim mi? Bir doktor bayanl Efendimiz şimdi geldi,
Eğer görmek isterseniz... Şimdi şu uçarı gevezeliği bırakayım da;
Onuruma, mevkiime yakışır biçimde konuşayım,
Düşüncelerimi ciddi bir biçimde anlatayım:
Tanıştığım öyle bir kimse ki,
Hanımlığı, yaşı, mesleği, zekâsı ve tutarlığı ile
Bunaklığıma kızmama meydan vermeden
Hayran bıraktı beni kendine.
Onu kabul eder misiniz?
Çünkü o bunu diliyor, işini de çok iyi biliyor.
Sonra istediğiniz kadar gülün bana bu iş bitince.

KRAL

Peki, iyi yürekli Lafew,
Getir bakalım şu harikayı[115],

(112) "quicken", "bring to life" anlamında.
(113) "Canary", çok hızlı bir İspanyol dansıdır.
(114) Metindeki "King Pepin" sekizinci yüzyılda yaşamış bir Fransa kralıdır. Bizim için çağrışım getirmeyen bu ad yerine, "ölmüş kralları" demeyi doğru bulduk.
(115) "admiration", "wonder" anlamında.

Biz de hayran kalalım senin gibi
Ya da nasıl kandığına şaşıp silelim hayranlığını.

LAFEW

Görürsünüz ayağa kaldıracağım sizi,
Hem de hiç uzun sürmeyecek bu.

(Çıkar.)

KRAL

İşte abuk subuk[116] konuşmak da buna derler.

(Lafew, Helena ile girer.)

LAFEW

Çekinmeyin, gelin arkamdan.

KRAL

Bu tezcanlının gerçekten de kanatları var galiba.

LAFEW

Gelin gelin, yaklaşın biraz;
İşte bu bayan Majesteleri. — Şimdi söyleyin söyleyeceğinizi.
Ama siz bir haine benziyorsunuz[117], neyse ki
Majesteleri çok seyrek korkar sizin gibi hainlerden.
Ben Cressida'nın amcasıyım[118],
Onun için de ikinizi yalnız bırakacağım.
Hadi hoşça kalın.

(Çıkar.)

KRAL

Şimdi söyle bakalım güzelim
Benimle mi ilgili[119] söyleyeceklerin?

---

(116) "special nothing", "particular trifles" anlamında.
(117) Çünkü Helena mahcubiyetinden ve alçakgönüllülüğünden dolayı yere bakmaktadır.
(118) Pandarus; yazar, böylece "to pander" = "aracılık etmek" sözcüğünden yararlanarak sözcük oyunu yapıyor.
(119) "follow", "concern" anlamında.

HELENA

Evet, iyi yürekli efendim.
Gerard de Narbon babamdı benim.
Mesleğinde eşsizdi.

KRAL

Tanırdım onu.

HELENA

Öyleyse, bir yana bırakayım onu övmeyi;
Onu tanımak yeterli çünkü.
Ölüm döşeğindeyken bana bıraktı birçok formülünü;
Hele biri, bulgularının en değerlisi,
Ustalık döneminin en büyük hazinesi;
Bunu üçüncü gözümmüş gibi saklamamı tembihledi,
Hatta iki gözümden de çok sakınmamı istedi;
Öyle yaptım ben de; ve duyunca,
Siz, Majestelerinin şifa bulmaz hastalığını,
Babamın ilacının bu hastalığı geçireceğini düşündüm[120].
Bu ilacı size vermeye,
Eğer kabul buyurursanız, sizi iyileştirmeye geldim.

KRAL

Teşekkür ederim sana kızım;
Ancak en uzman doktorlar bile umut kesmişken[121],
Doktorlar toplanıp hiçbir ilacın[122] kâr etmeyeceği,
Hiçbir ilacın bu bedeni iyileştiremeyeceği üzerine
Fikir birliğine varmışken,
Biraz safdillik olmuyor mu senin bu iddian!
Bence haksızlık etmeyelim mantığımıza,

(120) "Where in the honor of my father's gift stands chief in power", "for which my father's remedy is most effestice" anlamındadır; Barish, 376/111-2.
(121) "leave", "give up for dead" anlamında.
(122) "art", "medicine" anlamında.

Umuda kapılmayalım budala gibi,
İyileşme umudu olmayan hastalığımızı satmayalım şarlatanlara;
Büyüklüğümüzü namımızdan ayırmayalım[123],
Yardım akla yakın değilse,
Mantıksız bir yardımdır bize göre.

HELENA

Böyle düşünüyorsanız eğer, size itaat ederek ödensin çabamın bedeli.
Acizane yalvarırım yüce kişiliğinize,
İyiniyet ve görev duygusundan başka bir şey olmayan amacım için
Daha fazla ısrar etmeyeceğim,
Bana tekrar katlanmanızı istemeyeceğim.

KRAL

Minnettarlıktan daha azını veremem sana.
Bana yardım etmeyi düşündün,
Ölüme yaklaşmış biri olarak yaşamamı isteyenlere
Çok teşekkür ederim.
Ama benim tamamını bildiğimin sen hiçbir parçasını bilmiyorsun,
Ben bütün tehlikenin farkındayken, sen bilmiyorsun hiçbir şeyi.

HELENA

Madem aklınıza koymuşsunuz iyileşmemeyi,
Size vereceğim ilacı denemenin de bir zararı olmaz.
Büyük işleri kotarıp ortaya çıkaranlar,
Çoğu kez bunu en zayıf temsilcileriyle[124] yaparlar.
Kutsal Kitap'a göre, yargıçlar ihtiyaç duyunca yardıma,

(123) "dissiver so our greatself and our credit", "divorce our greatness from our reputation" anlamında, yani "krala yakışmayan bir biçimde davranmayalım" demek istiyor.
(124) Burndaki "minister" sözcüğünün birkaç anlama geldiğine dikkat edilmeli.

Uzağı bebekler[125] görürmüş.
Büyükler tanımazken mucizeyi
Denizler kuruyup çöle dönmüş.
Çoğu kez çıkmaz beklentiler,
Sık sık unutulur verilen sözler;
Ve çoğu kez de başarı en umulmadık, en beklenmedik anda gelir.

KRAL

Seni dinlemek istemiyorum; güle güle iyi yürekli kız.
Çabaların boşa gittiğine göre, bedelini de kendin öde.
Önerin kabul edilmedi, teşekkür yine de.

HELENA

Tanrı vergisi[126] bu şey de, böylece reddediliyor bir sözle[127].
Oysa bu, görünüşe göre düşünen bizlere estiği gibi değil,
O her şeyi bilen yüce Tanrı içindir;
Ama en korkuncu, kutsal göğün yardımını
İnsan işi sanan haddini bilmeyiş duygusu.
Aziz efendim, bir fırsat tanıyın bana;
Beni değil, kutsal göğün buyruğunu deneyin.
Ben, yapamayacağı ile övünen[128] bir şarlatan değilim;
Biliniz ki, düşünerek söylüyorum, bilerek düşünüyorum,
İnanın ilacımın gücü de, sizin iyileşme umudunuz da yok olmuş değil.

KRAL

Bu kadar mı güveniyorsun kendine?
İyileşme umudum ne kadar sence?

---

(125) "babes"; hem "helpless" hem de "foolish" anlamlarını içerir. Yazar burada "babes" sözcüğünü aynı zamanda bebek anlamında da kullanıyor.

(126) "inspired", "divinely inspired" anlamında. Bunu "Tanrı vergisi" diye çevirmeyi doğru bulduk.

(127) "breath", "words" anlamında.

(128) "that proclaim / Myself against the lord of mine aim" tümcesinde "who boasts of what he knows he cannot do" anlamı vardır; Barish, 377/155-6.

HELENA

Pek çok efendim, bağışlayıcı efendim;
Güneşin atları, gün ışığı nöbetinde meşalecileri
İki kez dolaştırıp döndürmeden,
Puslu, sisli günbatımı, gece yıldızını
İki kez nemlendirip Venüs'ün[129] lambasını söndürmeden,
Yol göstericinin kum saati hırsız dakikalara
Yirmidört kez nasıl hızla geçeceklerini söylemeden,
Sağlığınıza tüneyen hastalık uçup gidecek,
Sağlık özgürlüğe kavuşurken, hastalık geberecek.

KRAL

Bu kesin, güvenli sözlerinle
Neye cüret ettiğinin farkında mısın?

HELENA

Yüzsüzlükle suçlanmak orospunun cüretindendir,
Herkesin bildiği bir utançtır tiksindirici ezgilerde;
İyileşmediğiniz takdirde, temiz adım solup kurusun,
Hayır, daha da kötüsü olsun:
Son verin yaşamıma en korkunç işkencelerle.

KRAL

Sanırım kutsal bir ruh konuşturuyor seni,
Cılız bir çalgıdan çıkan güçlü bir ses gibi;
Mantığın olanaksız sayacağı şeyi
Geçerli görüyor yüce bir sezgi[130].
Hayatın değerlidir, çünkü hayatının baharındasın,
Bu da arttırır anlamını yaşamının:

(129) Gece yıldızı Venüs olduğuna göre, İngilizce metindeki "her" için Venüs demeyi ikili anlamı açısından doğru bulduk.

(130) "What impossible would slay / In common sense, sense saves another way" tümcesi, "What common sense would regard as impossible, a higher sense can believe" anlamındadır; Barish, 377/177-8.

Tazeliğin, güzelliğin, zekân, cesaretin —
Bütün bunlar nedenidir mutluluğun ve gençliğin.
Bu güzel hayatını tehlikeye attığına göre,
Bu üstü kapalı anlattığın ya sınırsız bir beceridir
Ya da korkunç bir çılgınlık.
Öyleyse tatlı doktorcuk, ben ölürsem eğer
Seni de öldürecek olan ilacını deneyeceğim.

HELENA

Beceremezsem eğer belirttiğim zaman içinde,
Yerine getiremezsen söz verdiğimi,
Acımadan öldürsünler beni,
Bunu hak ettim demektir; yardım istemem, ölümdür bedelim.
Ama ya başarırsam, ne verirsiniz bana?

KRAL

Dilediğini iste.

HELENA

Ne dilersem yapacak mısınız?

KRAL

Evet, krallık asası ve Tanrı inancım üstüne yemin ederim.

HELENA

Öyleyse, emrinizde olan, seçeceğim kişinin
Kocam olmasında yardımcı olacaksınız.
Fransa'nın krallık soyundan seçeceğim erkek
Arınıp kendini beğenmişlikten,
Devletinizin hangi makamında olursa olsun,
Bendenizin basit adını her yana yayacak,
Benim dilediğim, sizin bana bağışlayacağınız kişi
Kullarınız arasından bildiğim biri.

KRAL

İşte elim. Durum gözden geçirildi,
Benim yardımımla dileğin yerine gelecek.

Sen seç zamanını; çünkü kararlı bir hastan olarak
Sana güvenecceğim her zaman[131].
Daha çok şey sormak isterdim sana, sormalıydım da —
Nerden geldiğini, nasıl hizmet edeccğini —
Ama daha çok tanıdıkça, daha az inanabilirim sana.
Yine de sorgusuz hoş geldin, kuşku duymadığım mutluluk!
Hey, bana yardım edin! —
Tedavin de sözlerin gibi umut verirse,
Sana karşılığını aynen vereceğim ben de.

(Çıkarlar.)

İkinci Sahne[132]

(Kontes ve Soytarı Lavatch girerler.)

KONTES

Gel buraya efendi, şimdi ne kadar görgülüsün bakalım, bir sınayalım seni[133]

LAVATCH

Besili ve terbiyesiz olduğumu göreceksiniz. Neden, çünkü işim sarayda da ondan.

KONTES

Sarayda mı? Hangi işi yapmayı düşünüyorsun bakalım? Hem görgü kurallarına omuz silk, hem de saraya girmeyi düşün, nasıl şey bu?

LAVATCH

Aslında efendim, Tanrı birine terbiye, görgü vermiş olsa bile, saraya girer girmez buna hemen boş verir: Doğru dürüst baca-

(131) "still", "always" anlamında.
(132) Kont Rossillion'un Malikânesi.
(133) "put you to the height", "test the extend" anlamında.

ğını büküp selam vermeyenin[134], şapkasını çıkarıp el öpmeyenin, güzel konuşmayanın ne bacağı, ne eli, ne şapkası, ne de dudakları vardır; ve gerçekten de böyle bir adamın tam anlamıyla sarayda yeri yoktur. Ama bana gelince, herkese hizmet edecek bir formülüm var.

KONTES

Bu da bütün sorunları çözüyor demek!

LAVATCH

Evet her türlü kıça uyan berber koltuğu gibi bir şey — kemikli kıçlara, şişko kıçlara, yağız kıçlara, her türlü popoya uygun.

KONTES

Peki, şu formül dediğin şey her türlü iş için ne kadar uygun?

LAVATCH

Avukat tutmaya yeterli on papel kadar[135], taftalar giymiş orospuya Fransız Frangı ve frengi[136] kadar, köy delikanlısının orta parmağına uyan haspanın hasır yüzüğü[137] kadar, yortu[138] için hazırlanmış kek kadar, Mayıs eğlencesindeki halk dansı[139] kadar,

(134) "leg", "respectful bow" anlamında.

(135) "ten groats" o dönemde, avukatların aldığı ücret; 1 groat, kilise papazının aylık ücretiydi; bkz. *Historical Slang*, 405.

(136) Shakespeare, burada, "French Crown" ile ikili anlam getirmiştir; bu, hem "Fransız parası" hem de "frengi" anlamına gelirdi; bkz. aynı, 344.

(137) Buradaki "rush" da iki anlamlı: 1. hasır yüzlük (rush ring), 2. saldırmak. hamle, "Tib's rush for Tom's fore finger"de tümce olarak iki anlamlı: 1. "Tom'un orta parmağına Tib'in saldırması" 2. Metinde çevrildiği gibi. Tom ile Tib, bizdeki Mehmet ile Ayşe gibi. genç köylüler için kullanılan adlardı.

(138) "Shrove Tuesday". hristiyanlıkta, ilkbaharda, yortuya hazırlık olmak üzere perhiz tutulan günlerin arifesi; o günlerde çok miktarda kek yenirdi; bkz. Barish, 377/22-3 ve *Webster New Collegiate Dictionary*, 481, 784.

(139) "morris", moris dansı, yeni mağribi dansıdır.

çivinin deliğe, boynuzlunun boynuzuna, zırlayan karının küfürbaz dostuna, keşiş ağzının rahibe dudaklarına, sosisin derisine uygun olduğu kadar.

KONTES

Ya sen, her şeyi halledebilecek durumda mısın?

LAVATCH

Dükanın altından girip saray nazırının arkasından çıkacak kadar.

KONTES

Böyle her sorunu hallettiğine göre, müthiş bir formülün olmalı.

LAVATCH

Yok canım, bilenler gerçeği söyleyecek olsalar öyle pek de müthiş olmadığı anlaşılır. İsterseniz göstereyim, bende gizli kapaklı bir şey yok: Şimdi siz bana sanki ben bir saraylıymışım gibi davranın, ben de size ne yapacağımı göstereyim. Öğrenmekten zarar gelmez.

KONTES

Ah, keşke genç olsaydım! Peki öyleyse, bari senin formülünle akıllanan bir budala olayım. Bağışlayın efendim, siz saraylı mısınız?

LAVATCH

Hey Tanrım! Al işte, damdan düşer gibi[140]. Daha, daha hareketlenin.

KONTES

Efendim, ben sizi seven değersiz bir dostunuzum.

(140) "a simple putting off", "rapid disposal of the question". anlamında.

LAVATCH

Hey Tanrım! Çabuk, çabuk[141], vakit kaybetmeyelim.

KONTES

Sanırım efendim, siz bu gösterişsiz etin hiçbir yanını yiyemezsiniz.

LAVATCH

Hey güzel Tanrım! Bir dene de gör.

KONTES

Sanırım efendim, sizi yeni kırbaçlamışlar.

LAVATCH

Hey büyük Tanrım! — Vakit kaybetmeyelim.

KONTES

Kırbaçlanırken, hep böyle «hey Tanrım», «vakit kaybetmeyelim» mi dersin? Gerçekten de kırbaçlanınca «hey Tanrım» eksik olmuyor. Kırbaçlanmaya alışkınsan, bedelini ödemeye de hazırsındır.

LAVATCH

Şu «hey Tanrım» sözü hayatımda bana bu kadar şanssızlık getirmemişti. Bazı şeyler uzun süre işe yarıyor, ama sonsuza kadar değil.

KONTES

Vakit geçirmek için bir soytarıyla,
Soylu ev kadınını oynuyorum zamanla.

LAVATCH

«Hey Tanrım» — Yine de iş görür bu söz.

(141) "thick", "quick" anlamında.

KONTES

Bu kadarı yeter, efendi! Hadi bakalım iş başına:
Bunu Helen'e ver, hemen yanıtlamasını sağla.
Selamımı götür oğluma ve dostlara;
Bu da çok bir şey değil.

LAVATCH

Öyleyse çok beğenmiyorsun[142] onları.

KONTES

Çok olmayan, sana verdiğim görev.

LAVATCH

Elbette çok. Merak etme, ben ayaklarımdan önce orada olurum.

KONTES

Çabuk dön[143].

(Çıkarlar.)

Üçüncü Sahne[144]

(Kont Bertram, Lafew ve Parolles girerler.)

LAFEW

Dediklerine göre, mucizeler geçmişte kalmış, çünkü şimdi artık düşünürlerimiz varmış: Olağanı olağanüstü göstermek, aklımızı karıştırıp bildiklerimizi de unutturmak için tabii. Bunun

(142) Kontes'in "Commend me" sözüne, Lavatch, yanlış anlamış gibi, "commendation" sözcüğüyle karşılık verir.
(143) "Haste you again", "Haste you back again" anlamında.
(144) Kralın Sarayı.

için de, bizler, bilmediğimiz şeylerin korkusunu duyacağımız yerde, kendimizi, bildiklerimiz içinde kaybediyoruz.

PAROLLES

Bu, son zamanlarda duyduğum en garip olay.

BERTRAM

Gerçekten öyle.

LAFEW

Uzman doktorlar tarafından terkedilsin[145] —

PAROLLES

Ben de öyle diyorum — Gallen ekolü olsun, Paracelsus ekolü... —

LAFEW

Bütün güvenilir doktorlar —

PAROLLES

Doğru! Ben de öyle diyorum.

LAFEW

Ona iyileşmez teşhisi koysunlar —

PAROLLES

Tamam! Ben de öyle diyorum.

LAFEW

Artık yardım edilemez, desinler —

PAROLLES

Çok doğru! Ölüme mahkûm biriymiş gibi —

(145) "relinquished of the artists", "abandoned by the learned physcians" anlamında; Barish, 378/10.

LAFEW

Yaşaması mucize, ölümü kesin sayılsın.

PAROLLES

Aynen öylel Doğru söylediniz. Ben de bunları söyleyecektim.

LAFEW

Şurası kesin: Dünyamız için bu yepyeni bir şey.

PAROLLES

Evet doğru. Bu olanları bir de yazılı olarak görmek isterseniz, şu basılan şeyi okumalısınız[146].

LAFEW

(Okur.)

«Bir dünya canlısında ilk kez kendini gösteren ilahi bir değişim.»

PAROLLES

Evet aynen öyle. Ben de olsam aynını yazardım.

LAFEW

Senin velet[147] bu yazdığında hiç de mutlu görünmüyor. Yanlış anlamayın, Veliahtımıza[148] saygım sonsuzdur.

PAROLLES

Evet garip, hem de çok garip! Sözün kısa ve uzun yanı da bu işte. Çok kötümser; bu hastalığın yok olmasında kutsal göklerin —

---

(146) Kralın iyileşmesini kutlayan basılıp dağıtılmış bir balad.

(147) Burada "yunus" anlamına gelen "dolphin" kullanılmıştır. Bilindiği gibi, bu balığa "dauphin" de denilmektedir. "Dauphin" ise 1830'lara kadar Fransa veliahtlarına verilen sıfattı. Lafew, burada ikili anlamda konuşur.

(148) Gerçek Fransa veliahtı.

LAFEW

Bir rolü olduğuna inanmıyor.

PAROLLES

Aynen öyle.

LAFEW

Ve elçisinin de çelimsiz —

PAROLLES

Minik biri olduğuna hiç mi hiç inanmıyor. Oysa bu iyilik meleğinin büyük bir gücü, olağanüstü bir sezgisi varmış. Bunu, yalnızca kralı iyileştirmekte değil, başka şeylerde de kullanalım ki —

LAFEW

Herkese yarasın.

(Kral ve maiyeti Helena ile girerler.)

PAROLLES

Ben de öyle diyecektim! Çok doğru. — İşte Kral.

LAFEW

Turp gibi. Hani ne derler: Ağzımda henüz diş varken daha iyi severim kızları. Kral'a bakın nerdeyse kızı dansa[149] kaldıracak!

PAROLLES

Gözlerime inanamıyorum. bu Helen değil mi?

LAFEW

Evet ya, ta kendisi.

(149) "Coranto" canlı bir danstır

KRAL

Gidin, saraydaki bütün lordları çağırın!

(Maiyetten birkaç kişi çıkar.)

Gel benim kurtarıcım, yanına otur hastanın,
Bir zamanlar yitirdiği duygularını geri getirdiğin
Bu hastanın sağlıklı eli,
Söz verdiği ödülü ikinci kez onaylıyor
Ve senin söyliyeceğin adı bekliyor şimdi.

(Üç dört soylu girerler.)

Güzel kız, bak şunlara.
Şu soylu, genç, bekâr delikanlılar,
Benden ihsan almak için buradalar,
Hem krallık yetkim, hem babanın sesiyle
Yöneleceğim onlara. Yap seçimini çekinmeden;
Senin seçme gücün var,
Ama onların hiçbir gücü yok hayır demek için.

HELENA

Aşk dilerse, güzel ve erdemli bir sevgili düşer her birimize;
Her birimize bir sevgili sadece.

LAFEW

(Kendi kendine.)

Ah keşke, dişlerim bu gençlerinki gibi dökülmemiş,
Sakallarım da daha kısa olsaydı,
İyi cins bir doru atla gümüş koşumlarını feda ederdim uğruna.

KRAL

İyice bak bu delikanlılara. Hepsinin soyludur babaları.

HELENA

Lordlar, kutsal gökler benim aracılığımla
Sağlığına kavuşturdu kralımızı.

HEPSİ

Biliyoruz ve senin için duacıyız Tanrı'ya.

HELENA

Ben basit bir kızım, ama ruhum zengin,
Ve kesinlikle reddediyorum herhangi bir kız olmayı da. —
Bağışlayın, Majesteleri, heyecandan ölüyorum.
Yanaklarımdaki kızarıklık şunları fısıldıyor bana:
«Sen seçesin diye kızarıyoruz; ama reddedilirsen eğer,
Sonsuza dek ölümün beyazlığı sürsün yanaklarında.
Biz bir daha gelemeyiz asla.»

KRAL

Seçimini yap ve anla.
Senin sevginden kaçacak olan
Benimkinden de kaçmış olur.

HELENA

Ey Tanrıça Diana, sunağından kalkıp göklere uçuyorum şimdi
Ve yükseliyor soluğum erişilmez bir aşka, Tanrı katına.

(Bir soylu delikanlıya)

Efendim, evlenme önerimi dinler misiniz?

BİRİNCİ SOYLU

Bağışlayınız beni.

HELENA

Sağolun efendim, herkes dilini yuttu sanki.

LAFEW

(Kendi kendine.)

Bu durumda olmaktansa,
Hayatımı ortaya koyardım bir zar oyununda.

HELENA

(Başka bir soylu delikanlıya)

Sizin de gözlerinizde parlayan onur anlayışı,
Daha ben bir şey söylemeden korkutucu bir tavır aldı.
Oysa aşk, zenginliğinizi, böyle olmasını dileyen ve seven
Şu kadının yirmi kat üstüne yükseltecek!

İKİNCİ SOYLU

Bağışlayın efendim, bu kadarı yeter bana.

HELENA

Aşkımın verdiğini, dileğim alıyor;
Öyleyse, izninizi isteyeyim.

LAFEW

(Kendi kendine.)

Hepsi de mi kızı geri çeviriyor?
Benim oğullarım olsalardı eğer, hepsini kırbaçlatır,
Türklere teslim ederdim hadım edilmeleri için.

HELENA

(Başka bir soyluya.)

Sakın korkmayın sizinle evleneceğim diye;
Sizi düşünerek asla bir kötülük yapmayacağım size.
Adağınız varsa eğer hayır dua ederim
Ya da evlenirseniz, yatağınızın bereketli olmasını dilerim.

LAFEW

(Kendi kendine.)

Bunlar buz gibi delikanlılar; hiçbiri istemiyor onu.
Bunlar İngiliz piçleri, Fransızlarda bulunmaz böyleleri.

HELENA

(Dördüncü Soyluya.)

Benim kanımdan bir oğlunuz olması için,
Siz çok genç, fazla mutlu, fazla iyisiniz.

DÖRDÜNCÜ SOYLU

Pek sanmıyorum, güzel kız.

LAFEW

(Kendi kendine.)

Geriye soylu aileden gelen bir genç kaldı; damarlarında soylu bir kan olduğunu[150] biliyorum. Sen de ötekiler gibi eşek değilsen, ben de ondörtlük bir delikanlıyım; senin iliğini bilirim ben.

HELENA

(Bertram'a.)

Sizi alıyorum diyemem, ama yaşadığım sürece
Kendimi ve hizmetlerimi sunuyorum sizin yol gösteren gücünüze; —
İstediğim bu genç işte!

KRAL

Öyleyse, genç Bertram, al onu; o senin karın artık.

BERTRAM

Karım mı efendim?
Majestelerine yalvarırım, izin versinler
Böyle önemli bir şey için kendim karar vereyim.

KRAL

Onun, hayatımı kurtardığını bilmiyor musun Bertram?

---

(150) "thy father drunk wine", "good blood flows in your veins" anlamına gelen bir deyimdir; Barish, 379/97-98.

BERTRAM

Biliyorum, efendim; ama bu yüzden
Onunla neden evlenmem gerektiğini bir türlü anlayamıyorum.

KRAL

Sen de biliyorsun ki,
O beni hasta yatağımdan ayağa kaldırdı.

BERTRAM

Bağışlayın efendim,
Sizin ayağa kalkmanız beni yerlere mi düşürmeli?
Onu çok iyi tanırım, babamın malikânesinde yetişti.
Şimdi karım mı olacak yoksul bir doktorun kızı?
Böyle küçülmektense, yaşadığım sürece,
Kralımın gözünden düşeyim[151] daha iyi!

KRAL

Onda küçümsediğin unvandan başka bir şey değil,
O unvanı da ben verebilirim.
Asıl önemli olan şu: Kanlarımız renk, yoğunluk ve ısı açısından
Birbirinin aynıdır; bunlar karıştırılınca ne soy kalır, ne unvan.
Ama yine aralarında bir uzaklık vardır.
Eğer o çok erdemli bir kızsa —
Yoksul bir doktorun kızı diye ondan hoşlanmaman dışında —
Unvanı yok diye sevmemezlik etme!
En umulmadık bir yerden erdem yeşerirse
Onu yapan çıktığı yeri de yükseltir.
Erdem yoksa eğer, unvanlarla şişindiğimiz yerde[152]
Sabun köpüğüdür onur dediğimiz şey de.
İyi olan için unvana gerek yoktur;
Nitelik unvanla gelmez, ama kötülük gelebilir.

---

(151) "corrupt me ever", "spoil my credit with you for as long as I live" anlamında.

(152) "great additions swell's", "solemn titles puff us up" anlamında; aynı, 379/126.

Bu kız genç, zeki ve güzel;
Öyleyse o doğrudan doğanın mirasçısıdır;
Soyluluğu ona doğa vermiştir[153].
Unvanı olanların çelişkili küçümseyişi,
Soylu bir kandan geldiğini savunup soylu davranmamaktır.
Soyluluk, atalarımızdan geçmez bize, davranışlarımızdadır.
Soyluluk, hemen her mezar taşına yazılan,
Bizleri tutsak eden, akıl çelen bir sözcüktür sadece,
Aldatıcı, ölü bir ganimettir;
Soyluluk, toztoprağa karışmış, unutulmuş soylu kemiklerin
Çoğu kez suskun mezarıdır. Daha ne demeli?
Karın olarak sen bu kızı sevebilirsen,
Ben tamamlarım gerisini.
Erdemi ve kendisi, onun çeyizidir,
Unvanı ve zenginliği de benim hediyemdir.

BERTRAM

Onu sevemem efendimiz, sevmeye de çalışmam.

KRAL

Buna kendi karar vereceğini sanıyorsan, delikanlı, çok yanılırsın.

BERTRAM

Siz iyileştiniz ya Majesteleri, bu mutluluk bana yeter.
Gerisi önemli değil.

KRAL

Saygınlığım tehlikede, üstün gelmek için gücünü göstermeliyim—
Hadi elini tut onun, kendini beğenmiş, kurumlu delikanlı,
Aslında hak etmedin bu değerli armağanı,
Çünkü o iğrenç küçümsemenle benim sevgimi

(153) Bu bir Rönesans düşüncesidir; bu çağın düşünürlerinden Poggio, 1573 yılında yazdığı, *Soyluluk Üzerine* adını verdiği diyaloglarında, kişisel erdem dışında bir soyluluk olamıyacağını kanıtlamaya çalışır.

Ve onun hak ettiğini geri çeviriyorsun;
Bir de, kral kişiliğimizin ağırlığını onun kefesine koyunca,
Senin çok hafif gelip kafanın terazi koluna çarpacağını
düşünemiyorsun;
Bilmez misin, unvanını, onurunu, soyluluğunu,
Gönlümüz istediğinde ekip istediği yerde biçeceğimizi!
Kendine gel, boyun eğ isteğimize!
Bu, senin için çok daha hayırlı olur.
Büyüklenmeyi bırak: Senin görevinin borcu olan,
Benim gücümün beklediği itaat hakkını hemen kullan
Kendi iyiliğin için. Aksi halde,
Himayemden atacağım seni sonsuza kadar;
O zaman gençliğin, bilgisizliğin sendelemeleriyle tükenip
gideceksin.
O zaman, hiç acımadan intikamım, nefretim üstüne çullanacak
Adalet adına. Konuş! Cevap ver!

BERTRAM

Bağışlayın beni, iyiliksever efendim;
Kaprisli davrandığımı kabul etmeliyim.
Bana armağan ettiğiniz
Ve daha önce soylu düşüncelerimde aşağıladığım bu kızın
Doğuştan soylu, kralın övdüğü bir insan olduğunu düşündükçe
Ne güzel bir varlık, ne büyük bir onur bahşettiğinizi anlıyorum.

KRAL

Güzel. Şimdi elini tut ve ona evleneceğini söyle;
Senin topraklarından çok daha fazlasını
Çeyiz olarak söz verdim ona.

BERTRAM

Evlenmeyi kabul ediyorum.

KRAL

Güzel bir talih ve kralın sevgisi kutsasın bu anlaşmayı,
Nikâh, bu mutlu anlaşmanın hemen ardından

Bu gece kıyılacak sıcağı sıcağına,
Ama görkemli düğün töreni,
Burada olmayan dostların gelmesinden sonra yapılmak üzere
Ertelenecek bir süre.
Sen bu kızı sevdiğin sürece,
Bana olan sevgini de dürüst[154] sayacağım;
Yoksa yanıldığımı anlayacağım.

(Çıkar. Parolles ile Lafew kalırlar ve nikâh konusunda konuşurlar.)

LAFEW

Beni dinler misiniz, Mösyö? Bir şey söyleyeceğim.

PAROLLES

Buyrun efendim.

LAFEW

Biliyor musunuz, efendinizin inadından vazgeçmesi iyi oldu.

PAROLLES

İnadından mı vazgeçti? Benim efendim!

LAFEW

Evet, öyle dedim. Yoksa aynı dilden konuşmuyor muyuz?

PAROLLES

Acımasız bir dille konuşuyorsunuz; sonunu kan temizleyecek anlaşılması zor bir dil. Hem de benim efendim!

LAFEW

Siz Kont Rossillion'un adamı değil misiniz?

---

(154) "religious", "scrupulous" anlamında.

PAROLLES

Herhangi bir kontun ya da bütün kontların; gerçek erkek olan herkesin adamıyım.

LAFEW

Yani gerçek bir uşaksınız[155]. Kont'un kâhyası olmaksa başka bir şey.

PAROLLES

Siz çok yaşlısınız efendim. Yaşlı, dayaklık bir bunaksınız.

LAFEW

Sana bir şey söyleyeyim mi evlat, sen bu kafayla erkeklik sıfatını edinmeden geberirsin.

PAROLLES

Sana yapacağımı[156] bilirim, ama yaşına dua et.

LAFEW

Seni yemekte görmüş, akıllı biri sanmıştım; yolculuk anılarını anlatırken mantıklı görünüyordun; aldanmışım. Zaten taktığın o asker atkısı, renk renk kurdeleler, sorumluluk yüklü biri olduğun konusunda beni çeşitli yönlerden kuşkuya düşürmüştü. Senin gerçek yüzünü şimdi daha iyi gördüm: bundan böyle yüzünü şeytan görsün. Sen işe yaramazın teki, beş para etmez, gereksiz bir yükten başka bir şey değilsin.

PAROLLES

Eğer ihtiyar bir bunak olmasaydın. —

LAFEW

Eğer başına bela aramıyorsan bu kadar horozlanma; Tanrı sana acısın da bir tavuk[157] versin. İşte böyle benim kırmızı per-

(155) "count's man", burada "servant" anlamındadır.
(156) Parolles burada onu döveceğini ima eder.
(157) Burada Lafew, Parolles'e "Tanrı senin sınıfından bir kadın versin," demeye getiriyor ve ona sınıfını hatırlatıyor.

vazlı pencerem[158]; yine de hoşça kal; pencereni açmaya hiç niyetim yok; çünkü ben senin içini okuyorum. Hadi elini ver.

PAROLLES

Efendim, bana yaman hakaret ettiniz.

LAFEW

Evet, hem de yürekten ettim; sen de bunu hak ettin.

PAROLLES

Bu kadarını da hak ettiğimi sanmıyorum, efendim.

LAFEW

Hem de son damlasına kadar hak ettin; bundan da hiç pişman değilim.

PAROLLES

Bundan sonra akıllıca davranacağım.

LAFEW

Akıllıca davranmaya karar versen bile, sendeki o bir hayli tutan budalalığı bir dikişte içmen gerek[159]. O asker atkısı ile kurdelelere böyle bağlandığın sürece, o takıp takıştırdığın şeylerle gurur duymakla yetinirsin. Seninle dost olabilirim, daha doğrusu sana doğruyu gösterebilirim. Böylece, sonunda senin için 'işte tanıdığım erkek' diyebilirim.

PAROLLES

Efendim, beni, dayanamayacağım kadar incitiyorsunuz.

---

(158) Shakespeare'in yaşadığı dönemde meyhanelerin ve birahanelerin kırmızı perdeli pencereleri vardı.

(159) "to pull at a smack o' th' contrary", "to take a swig from the large amount of foolishness in yourself" anlamındadır; Barish, 380/220-1.

LAFEW

Cehennem acıları da duysan, iyiliğin için yine aynını yaparım, manevi şeyler tabii; yoksa bazı şeyleri yapmak için artık çok geç, onlarda sen beni geçersin. Yaşlılığın beni bu hayattan ne kadar zamanda[160] azat edeceği bilinmez.

(Çıkar.)

PAROLLES

(Yalnız.)

Bu utancı benim üzerimden alacak bir oğlun olduğunu biliyorum, alçak, bunak, aşağılık lord! Ama sabırlı olmalıyım; bana kimse engel olamaz. Andım olsun döveceğim onu. İsterse lord-oğlu lord olsun, uygun bir zaman bulursam onu köşeye kıstıracağım. Artık yaşına başına bakıp da acımak yok — Bir rastlayayım mutlaka onu döveceğim.

LAFEW

(Lafew girer.)

Evlat, efendin genç lord nikâh kıydı; haberin olsun, artık bir de hanımefendin var.

PAROLLES

Siz, efendimin hakaretlerine bir son vermesini rica edeceğim[161]. O, benim iyi yürekli lordumdur, ama hizmet ettiğim efendim onun da üstündedir.

LAFEW

Kim? Tanrı mı yoksa?

PAROLLES

Evet, efendim.

---

(160) "in what motion", "withwhat speed" anlamında.

(161) "make some reservation of your wrongs", "place some limits to your insults" anlamındadır; aynı, 381/239.

LAFEW

Şeytandan başkası senin efendin olamaz. Kollarına neden bunları bağlıyorsun? Kol yenlerin hortumlara benziyor. Sizin köyde öteki uşaklar da böyle mi giyinirler? En iyisi sen şeyinle burnunu değiştir. Şerefsizim, iki saatçik daha genç olsaydım seni iyice pataklardım. Sen bir kamu belasısın, herkes sırayla senin tozunu atmalı. Bence sen erkeklerin eğitim yapmaları için biçilmiş kaftansın: Bir kum çuvalısın.

PAROLLES

Bunlar çok ağır ve ölçüsüz sözler, efendim.

LAFEW

Hadi ordan. İtalya'da nardan tane çaldın diye[162] dayak yiyen sen değil misin? Sen bir serserisin, öyle gezgin mezgin de değilsin. Sen ait olduğun çöplüğün kişileriyle düşüp kalkacağın yerde, efendilere, onurlu insanlara yapışan birisin. Başka bir sıfata bile layık değilsin; olsaydın bile sana düzenbaz derdim. Ben gidiyorum.

(Çıkar. Rossillion Kontu Bertram girer.)

PAROLLES

Güzel, çok güzel! Demek öyle! Güzel, bu da iyi! Bir süre susalım bakalım.

BERTRAM

Hapı yuttum ben, sonsuza dek yitirdim kadınların ilgisini.

PAROLLES

N'oldu canım?

---

(162) Lafew. Parolles'in önemsiz bir şeyden dayak yediğini hatırlatıp onu korkaklıkla suçluyor.

BERTRAM

Rahibin önünde yemin ettim ama
Yatmayacağım onunla.

PAROLLES

Ne? Ne dedin canım?

BERTRAM

Ah Parolles, evlendirdiler beni!
Toskana Savaşı'na katılacağım
Ve onunla asla yatmıyacağım.

PAROLLES

Fransa köpek kulübesi gibi,
Erkek ayağı ses getirmiyor artık,
Haydi savaşa!

BERTRAM

Annemden mektup aldım.
Neyin önemli olduğunu bilmiyorum.

PAROLLES

Bunda bilmeyecek ne var.
Haydi savaşa oğlum, haydi savaşa!
Görünmeyen bir kutuya saklamış şerefini,
Kucaklar evinde tepiştiği kadını,
Onun kucağında harcar erkeklik silahını[163],
Ama bu güç ve umut vermeli
Sınırı geçip Mars'ın[164] ateşli kühcylanına atlamaya.
Haydi başka diyarlara!

(163) "marrow", "ilik", "öz", "sakız kabağı" anlamına gelir, ancak buradaki ikili anlamı sağlayabilmek için imge açısından "silah" sözünü kullanmayı daha doğru bulduk.
(164) Savaş Tanrısı.

Fransa bir abıdır, biz de oradaki beygirleriz,
Onun için savaşa gitmeliyiz!

BERTRAM

Gideceğiz de. Onu eve göndereceğim,
Ondan nefret ettiğimi anneme bildireceğim,
Bu yüzden kaçtığımı da;
Yüzyüze gelemediğim Kral'a da yazacağım.
Kral'ın bu ârmağanı yüzünden,
Soylu kişilerin dövüştüğü
İtalya cephesine koştuğumu anlatacağım.
Karanlık bir yuva ve sevilmeyen bir eş yanında,
Savaş hiç de zor bir iş değil.

PAROLLES

Bu bir heves olmasın sakın? Bundan emin misin?

BERTRAM

Gel daireme gidelim, akıl ver bana.
Onu hemen göndereceğim. Yarın ben savaşa giderken,
O da tek başına kalsın acısıyla.

PAROLLES

Bu tenis topu gibi bir şey; ses verir iki yandan!
Çok zor: Genç bir evli erkek yaralı bir adamdır.
Onun için, düşünmeden bırak onu, uzaklaş buradan.
Kötülük etti sana Kral; kimse duymasın, ama doğru.

(Çıkarlar.)

Dördüncü Sahne[165]

(Helena ile Soytarı Lavatch girerler.)

HELENA

Demek annem selam gönderdi. Nasıl iyi mi?

LAVATCH

Pek iyi değil, ama sağlığı çok iyi; neşesi yerinde, ama kendini iyi hissetmiyor. Neyse ki, sağlıklı olduğu ve dünyada istediği bir şey olmadığı için şükretmeli. Oysa pek de iyi değil.

LAVATCH

Madem iyi, bir şeye mi üzülüyor da iyi hissetmiyor?

HELENA

Aslında turp gibi, ama iki şeye üzülüyor.

LAVATCH

Nedir onlar?

HELENA

Birincisi, cennette değil; acaba Tanrı beni oraya gönderir mi, diye üzülüyor. İkincisi, henüz dünyada olduğu için, acaba Tanrı onu hemen öbür dünyaya postalar mı diye korkuyor.

(Parolles girer.)

PAROLLES

Tanrı sizi kutsasın talihli hanımım.

HELENA

Umarım, talihli olmamı içtenlikle istiyorsunuzdur.

---

(165) Kral'ın Sarayı.

PAROLLES

Talihiniz için dua edeceğim, her zaman da talihli olmanızı dilerim. —Ee, söyle bakalım babalık büyük hanımım nasıl?

LAVATCH

Kırışıkları senin olsun, parası da benim. Senin dediğin gibi davransın isterdim

PAROLLES

Ben bir şey demedim ki.

LAVATCH

Olsun, sen benden daha akıllısın; çünkü birçoklarının dili efendisinin bozduğunu düzeltir. Nasıl mı? Hiçbir şey demeden, hiçbir şey yapmadan, hiçbir şey bilmeden, hiçbir şeye sahip olmadan; tıpkı senin gibi hiçlerle oynayarak.

PAROLLES

Git başımdan! Sen salağın tekisin.

LAVATCH

Yanlış: 'Salakla salak olunur', demeliydin; kısacası, salaklıkta sen benim ustam olursun. Doğrusu bu olurdu, bayım.

PAROLLES

Hadi ordan, nükteci soytarı; ben senin ne mal olduğunu bilirim[165a].

LAVATCH

Ya, kendi kendine[166] mi bildin; yoksa başkası mı kulağına fısıldadı? Araştırıp bulduysan çok iyi olmuş bayım; herhalde, dünyanın eğlencesine katkı olsun, kahkahaları arttırsın diye kendinde bir hayli budalalık bulmuşsundur.

(165a) "found thee", "found thee out" anlamında.
(166) "in yourself", "unaided" anlamında.

PAROLLES

Bakıyorum da, babalık, iyi doldurmuşlar[167] seni —
Madam, efendim gidiyor bu gece; önemli bir işi çıktı.
Durumun gerektirdiği, sizce beklenen ve önceliği olan
Aşk gecesinin kutsallığını bildiği halde,
Bu zorunlu iş karşısında gitmek durumunda kaldı.
Aşk gecesine olan doğal gereksinim ve burun gecikmesi
Hazları, tatlı şeyleri serpiştirip yayar.
Çünkü insan ilerde gelecek mutlulukla, hazlarla
Dolup taşmak için,
Olgunlaşan zaman içinde bu hazları damıtarak tadar.

HELENA

Başka bir isteği var mı?

PAROLLES

Buradan ayrılmak için Kral'ın iznini sağlamanızı
Ve sizin iyiliğiniz için bunu bir an önce yapmanızı istiyor;
Düşüneceğiniz, akla yakın bir özür bulmanızı diliyor.

HELENA

Başka emirleri var mı?

PAROLLES

Bu izni alır almaz ondan haber bekleyeceksiniz.

HELENA

Her şey istediği gibi olacak.

PAROLLES

Bu sözlerinizi ileteceğim ona.

(Parolles çıkar.)

(167) "well fed", "ill taught" anlamında.

HELENA

Hadi gel benimle.

(Lavatch ile çıkar.)

Beşinci Sahne[168]

(Lafew ile Bertram girerler.)

LAFEW

Umarım, Lord Hazretleri onun gerçek bir asker olduğunu düşünmüyordur!

BERTRAM

Düşünüyorum, Lordum, yiğitliği kanıtlanmış bir kişidir.

LAFEW

Bunu mutlaka kendi söylemiştir.

BERTRAM

İnandığım başkaları da.

LAFEW

Demek pusulayı ben şaşırdım[169]; ben de bu şakacı tarla kuşunu, boynu kurdeleli adi bir kuş sanmıştım[170].

---

(168) Kral Sarayı'nın başka bir salonu.

(169) "dial" sözcüğü, "the compass of judgement" anlamına gelir; onun için "then my dial goes not true" sözlerini yukardaki gibi çevirdim.

(170) "I took this lark for a bunting" tümcesindeki "lark" ve "bunting" yazar tarafından, iki anlama gelsin diye, özellikle kullanılmıştır. "Lark", hem tarla kuşu, hem şakacı anlamlarını içerir; "bunting" ise hem ötücü küçük bir kuşu, hem de bayrak, flama anlamlarına gelmektedir. Parolles, eşarp, atkı ve kurdele gibi şeyler takmaya meraklı olduğu için Lafew burada alay ediyor.

BERTRAM

Bana güvenin lordum, çok bilgili, o ölçüde de yiğit biridir.

LAFEW

Öyleyse, onun deneyimini küçümsemekle günah işledim, onun yiğitliğinden kuşku duyduğum için de kabahatliyim. Yüreğimde henüz pişmanlık duymadığıma göre, ruhum tehlikede demektir.

(Parolles girer.)

Hah bakın geliyor. Lütfen aramızı bulun da onunla dost olalım.

PAROLLES

(Bertram'a.)

İstedikleriniz olacak, efendim.

LAFEW

Bağışlayın efendim, kim yaptı bu terzi mankenini?[171]

PAROLLES

Efendim?

LAFEW

Aa evet, ben onu yapanı tanıyorum; çok iyi bir işçi, çok iyi bir manken yapımcısıdır.

BERTRAM

(Parolles'e, Lafew'dan gizleyerek.)

Krala gitti mi?

(171) "who's his tailor", "who made this manikin" anlamındadır; Barish, 382/15.

PAROLLES

Evet.

BERTRAM

Bu gece saraydan ayrılacak mı?

PAROLLES

Siz onunla buluştuktan sonra.

BERTRAM

Mektuplarımı yazdım, kutusuna koydum servetimi,
Atların hazırlanmasını emrettim;
Ve geline sahip olmam gerekken bu gece
Bu işi başlamadan bitireceğim.

LAFEW

İyi bir gezgin başından geçenleri anlatan kişidir; ama anlattıklarının üçte üçünü uyduran ve bilinenleri binlerce hiçbir şeyle geçirdiğini söyleyen kişi yalnızca bir kez dinlenmeli, sonra da dövülmelidir. Tanrı sizi korusun, serüvenci ahbap!

BERTRAM

Lordumla aranızda bir şey mi geçti, Mösyö?

PAROLLES

Lordumun hoşnutsuzluğunu kazanmayı nasıl hak ettim, bilmiyorum.

LAFEW

Tıpkı karnaval soytarısının krema içine atladığı gibi[172], sen de yönünü değiştirip çizmelerin ve mahmuzlarınla hoşnutsuzluğumun içine atladın. Buradan çıkabilmek için, neden böyle olduğunu sormak yerine, yine hemen kaçman gerek.

(172) Eskiden İngiltere'de kutlanan Belediye Başkanı Şenliği'nde soytarılar özel olarak hazırlanmış krema içine atlarlardı.

PAROLLES

Yanılmış olabilirsiniz, lordum.

LAFEW

Her ne kadar ilk gördüğümde onu adam sandımsa da, böyle davranmayı doğru buluyorum. Elveda lordum, ama şu sözlerime kulak verin: Bu hafif cevizin içi dolu olamaz; bu adamın ruhu giydikleridir. Önemli durumlarda ona güvenmeseniz iyi olur. Böyle yaratıkları ben ev hayvanı olarak beslerim ve huylarını da iyi bilirim. — Hoşça kal, Mösyö. Hakkınızda, hak ettiğinizden daha iyisini söyledim; ama ne demişler kötülüğe karşı iyilik yapın.

(Çıkar.)

PAROLLES

Yemin ederim, kaçık bir soylu bu.

BERTRAM

Sanırım.

PAROLLES

Siz onu tanımıyor musunuz?

BERTRAM

Yoo, tanıyorum. Konuşmasıyla ünlü bir soyludur.

(Helena girer.)

İşte ayak kösteğim geldi.

HELENA

Kralla konuştum, emrettiğiniz gibi,
Hemen buradan ayrılmak için aldım iznini;
Yalnız Kral, özel olarak konuşmak istiyor sizinle.

BERTRAM

Kral'a boynum kıldan ince.
Şu sırada duruma uygun görünmeyen gidişime,

Ve koca olarak görevimi yapmamama
Şaşmamalısın Helena.
Hazırlıklı değildim böyle bir duruma;
Onun için de, fazlasıyla huzursuzum,
Seni hemen eve göndermemi gerektiriyor bu da.
Bana sorma neden bunu istediğimi, ama düşün,
Nedenler göründüğünden daha geçerlidir,
Bu isteklerim ilk bakışta senin gibi,
Nedenini bilmeyenlerin tahmininden daha önemli
Daha gereklidir.
Lütfen bunu anneme ver.

(Bir mektup verir.)

Seni görmeye geleceğim, ayrılmadan iki gün önce;
Sonra da yalnız bırakacağım seni zekânla, yeteneğinle.

HELENA

Efendim, hiçbir şey söyleyecek durumda değilim,
Ama bilin ki, size yürekten bağlı bir bendenizim.

BERTRAM

Hadi, hadi, artık bundan söz etmeyelim.

HELENA

Bundan böyle, bana karşı talihimi eşitlemekte
Başarısızlığa uğrayan sade geçmişimin noksanlarını,
Görevine yürekten bağlı bir kadın olarak tamamlayacağım.

BERTRAM

Artık bırakalım bunları.
Çok acelem var. Siz de hemen dönün evinize.

HELENA

Lütfen, bir dakika, efendim.

BERTRAM

Bir şey mi diyeceksiniz?

HELENA

Sahip olduğum servete layık değilim,
Sahip olduğumu da söylemiyorum; ama —
Yasaların benim olduğunu onayladığı bir şeyi,
Ürkek bir hırsız gibi,
Büyük bir mutlulukla çalabilirim.

BERTRAM

Ne isterdiniz?

HELENA

Bir şey, kolayca bulunmayan bir şey.
Yoo, hiçbir şey. Ne istediğimi söyleyemem size.
Tanrım, evet —
Yabancılar ve düşmanlar ayırmayı sever,
Öpmeyi değil.

BERTRAM

Yalvarırım, vakit geçirmeyin, hemen gidin.

HELENA

İsteğinize karşı gelemeyeceğim efendim.

BERTRAM

Adamlarım nerede, Mösyö —
Hoşça kalın. Hemen gidin evinize.

(Helena çıkar.)

Hiç gelmeyeceğim bulunduğunuz yere.
Kılıcımı sallamak, davulların sesini duymak istiyorum.
Hadi buradan gidelim, kaçalım buradan!

PAROLLES

Evet, gidelim, kahramanlar gibi.

(Çıkarlar.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Birinci Sahne[173]

(Borular. Floransa Dükü, askerler ve iki Fransız Soylu girerler.)

DÜK

Bu savaşın temel nedenlerini biliyorsunuz artık baştan sona,
Savaş ilan edildikten sonra kanlar aktı seller gibi.
Ve kan daha çok kan gerektirdi.

BİRİNCİ SOYLU

Bu savaşta siz, efendimiz, kutsal bir amaç uğruna
dövüşüyorsunuz;
Düşmanınızın amacı oysa karanlık ve korku verici.

DÜK

Bunun için de şaşıyoruz dostumuz Fransa Kralı'na,
Bizim yardım isteklerimize nasıl da kapıyor gözlerini.

İKİNCİ SOYLU

Efendim, ülkemizin neden böyle davrandığını bilemem,
Ama politikadan pek anlamayan bir yabancı da olsam,
Bu konuda gizli görüşmeler yapıldığını kestirebiliyorum[174] —

---

(173) Floransa Dükü'nün Sarayı.

(174) "common and outward man / That great figure of a council frames / By selfunable motion", "an unskilled outsider who imperfectly imagines to himself the great deliberations proceeding in secret" anlamındadır; Barish, 383/11-3.

Yabancı topraklarda başarısız olurum korkusuyla
Bu konuda bir fikir ileri süremiyorum.

DÜK

Fransa ne istiyorsa, o olsun.

BİRİNCİ SOYLU

Ama şuna inanıyorum ki efendim,
Kolayca heyecanlanan delikanlılığın ateşli yaradılışı,
Her gün biraz daha buraya çekecektir bizler gibi olanları.

DÜK

Başımızın üstünde yerleri var;
Onların olacaktır bizim onurumuz.
Yerlerinizin ne olduğunu gayet iyi biliyorsunuz;
Daha iyi makamlar boşaldıkça
Bunlar size verilecektir[175]. Yarın savaşal

(Borular. Çıkarlar.)

İkinci Sahne[176]

(Kontes ve Soytarı Lavatch girerler.)

KONTES

Her şey istediğim gibi gidiyor; bir şey dışında: Oğlum Helen'le gelmiyor.

LAVATCH

Namusum hakkı için, genç lordumun çok melankolik bir insan olduğunu düşünüyorum.

---

(175) "When better fall, for your avails they fell", "When better places fall vacant, they will become yours' anlamındadır; aynı, 383/22.

(176) Kont Rossillion'un Şatosu.

KONTES

Yaa! Neye dayanarak, söylesene.

LAVATCH

Neye olacak, çizmelerine bakıp şarkı söylüyor; yakasını düzeltiyor, şarkı söylüyor; soru soruyor, şarkı söylüyor; dişlerini karıştırıyor, şarkı söylüyor — Böyle melankolik alışkanlıklardan para kazanan birini tanıyorum.

KONTES

Dur bakalım, şu mektubu okuyalım, öğrenelim ne zaman gelmeyi düşünüyor.

(Mektubu açar.)

LAVATCH

Saraya gittiğimden beri artık Isbel'i düşünmüyorum. Şu bizim tuzlanmış morinalarla köydeki Isbel'ler, saraydaki sizin morinalarla Isbel'leriniz yanında hiç kalır. Benim Küpidon'un[177] beyni patladı, ben de tıpkı paraya düşkün yaşlılar gibi, arzu etmeden sevmeye başladım.

KONTES

Şuraya bak, ne yazmış!

LAVATCH

Baktım, pek de beyazmış.

(Çıkar.)

KONTES

(Mektubu okur.)

«Sana bir adet gelin gönderiyorum. Kral'ı iyileştirdi. Benim de işimi bitirdi. Onu nikâhladım, ama yatmadım ve 'ma'yı[178] da

(177) Eros, Aşk Tanrıcığı.

(178) Burada, "not" sözcüğü "knot"taki ses uyumundan yararlanılarak iki anlamda kullanılmıştır: "I have wedded her, not bedded her, and sworn to make the 'not' eternal."

sonsuza dek sürdüreceğim. Benim kaçtığım haberini alacaksın; sana iletilmeden ben yazıyorum. Dünya ne kadar genişse, o kadar uzakta olacağım. Sevgiler. Talihsiz oğlun, Bertram.» —
Bu hiç de güzel bir hareket değil,
Aceleci, dizginsiz oğlan,
İyi bir kralın sevgisinden kaçman,
Yanlış değerlendirip çok erdemli bir kızı,
Küçümsemen Kral'ın kararını;
Bu yüzden onun hiddetini
Bir balyoz gibi kafanda hissedeceksin.

(Soytarı girer.)

LAVATCH

Aman madam, kötü haber, küçük hanım iki asker arasında geldi.

KONTES

Ne, ne olmuş?

LAVATCH

Neyse ki yine de sevinmeliyiz — oğlunuz sandığım kadar çabuk öldürülmeyecek: Bu da bir teselli.

KONTES

Neden öldürülsün?

LAVATCH

Duyduğuma göre oğlunuz kaçıp gitmiş, kaçtığına göre — Asıl tehlike diklenmesinde; bundan çocukları olsa bile, yine de erkekler için bir güç kaybı. — İşte geliyorlar, onlar size daha fazlasını anlatırlar; ben yalnızca oğlunuzun kaçtığını öğrenebildim.

(Helena ve iki Fransız girerler.)

İKİNCİ SOYLU

İyi günler, madam.

HELENA

Madam, lordum gitti, bir daha gelmemek üzere gitti!

BİRİNCİ SOYLU

Öyle söylemeyin.

KONTES

Telaşa gerek yok. Söyleyin beyler —
O kadar çok sevinçli ve acılı anlar[179] yaşadım ki,
İster sevinç olsun, ister büyük bir acı
Tepki göstermem[180] işin başında —
Söyleyin, oğlum nerde?

BİRİNCİ SOYLU

Madam, Floransa Dükü'nün hizmetine girdi.
Oğlunuza rastladık, buraya gelmeden önce;
Yola çıkarken bir mektup tutuşturuldu elimize,
Buraya gelmek üzere saraydan ayrıldık biz de.

HELENA

Şu mektuba bir bakın, madam; o benim pasaportum.

(Okur.)

«Parmağımdaki hiç çıkmayacak yüzüğü çıkarabilirseniz
Ve babası ben olan bir çocuk doğurabilirseniz,
O zaman bana 'kocam' diyebilirsiniz;
Ama böyle bir şeyin olmasına ben 'asla' derim.» —
Bu korkunç bir karar.

KONTES

Bu mektubu sana beyler mi getirdi?

(179) "quirks", "spells" anlamında.
(180) "woman me", "make me womanish" ya da "make me veep" anlamında.

BİRİNCİ SOYLU

Evet, madam; üzüntülerimizi bildiririz içindekiler için.

KONTES

Lütfen sakin ol kızım.
Tüm acını tek başına yüklenirsen,
Benim payımı çalmış olursun.
O, benim oğlumdu; ama siliyorum adını ailemden,
Sensin şimdi tek evladım.
Demek Floransa'ya gitti.

BİRİNCİ SOYLU

Evet, madam.

KONTES

Asker mi olacak?

BİRİNCİ SOYLU

Evet, bildiğim kadar, böyle soylu bir amacı vardı.
Sanırım, Dük hazretleri de ilk fırsatta
Layık olduğu onuru ve makamı verecektir ona.

KONTES

Saraya mı döneceksiniz?

İKİNCİ SOYLU

Evet, madam, olabildiğince çabuk.

HELENA

(Okur.)

«Benim karım yok, hiçbir şeyim yok Fransa'da.»
Çok acı bütün bunlar.

KONTES

Böyle mi yazıyor mektupta?

HELENA

Evet, madam.

İKİNCİ SOYLU

Belki de yalnızca elidir bu kabalığı yapan,
Yüreği değil.

KONTES

Demek karısı olmadığı gibi, hiçbir şeyi de yok ha Fransa'da!
Ona iyi dedirtecek hiçbir şey yok bu satırlarda,
Ama bu kız iyi ve ona öyle bir koca gerek ki,
Oğlum gibi, kaba yirmi erkek hizmet etsin ona,
Kim var yanında?

İKİNCİ SOYLU

Bir zamandır tanıdığım centilmenlik taslayan bir uşak.

KONTES

Adı Parolles olmasın?

İKİNCİ SOYLU

Evet, adı öyle sayın Kontes.

KONTES

Kötülük dolu, ahlâksız bir adam.
Onun zararlı etkisiyle,
Oğlum bir bir kaybediyor iyi özelliklerini.

İKİNCİ SOYLU

Çok doğru, madam. Adamda şeytan tüyü var.
Kendini sevdirdi efendisine.

KONTES

Sizi tanıdığıma memnun oldum beyler[181]
Lütfen ona şöyle deyin oğlumu gördüğünüzde:

(181) Buradaki "Y'are welcome, gentlemen", "Hoş geldiniz, beyler," değil, onlardan bir şey istiyecek olan Kontes'in onlara karşı nazik davrandığını gösteren bir geçiş tümcesidir.

Yitirdiği onurunu asla kazanamaz kılıcı.
Bir de yazacağım mektubu ona verin.

BİRİNCİ SOYLU

Bunları ve emrettiğiniz değerli işleri yerine getirmek için
Hizmetinizdeyiz, efendim.

KONTES

Birbirimize karşılıklı hizmet ettiğimiz sürece,
Bana hizmet edebilirsiniz[182].
Benimle gelir misiniz?

(Soylularla birlikte çıkar.)

HELENA

«Benim karım yok, hiçbir şeyim yok Fransa'da.»
Karısı olmadığına göre, ilgisi de yok Fransa'yla!
Hiçbir şeyin olmayacak Rossillion, Fransa'da hiçbir şeyin;
Sonra da yine her şeyin. Zavallı lordum,
Ben miyim seni ülkenden kovalayan?
Ve sonuçta senin o nazik bedenini
Esirgemez savaşın önüne atan?
Ben miyim, güzel kadın gözlerinin seni yüreğinden vurduğu,
Düello tabancalarının hedefi olunan,
Eğlenceli saray yaşamından sürüp çıkaran?
Ey siz, ateşin vahşi hızına binen kurşun haberciler[183],
Yanlış bir hedefe uçun gidin;
Götürün şu ağıtlar yakan havayı buradan,
Lorduma sakın dokunmayın!
Ben yerleştirmiş oluyorum onu vuranı,
Onu öldürmek için göğsüne saldırana
Ben oluyorum onun elini kolunu bağlayıp sunan.

---

(182) "Not so, but as we change our courtesies", "You serve me only in the sense that we mutually serve each other" anlamındadır; Barish, 384/95.

(183) Tüfek mermisi.

Ölümüne neden olabilirim, ben öldürmediğim halde.
Keskin açlığıyla kükreyen yırtıcı aslanın karşısına
Ben çıkaydım keşke;
Keşke hemen benim olaydı doğanın bütün felaketleri.
Hayır, sen eve dön Rossillion,
Onurunun, yaralardan başka bir şey kazanmayacağı,
Bazen de yaşam pahasına ödenen tehlikelerden uzaklaş,
Çünkü ben burdan gitmiş olacağım.
Seni uzakta tutuyor benim burda oluşum.
Yoksa burda kalıp sonuna dek dayanmalı mıyım?
Yo, hayır, bu evi cennet havası serinletse de,
Dolu olsa da evin her yanı melekle,
Buradan gitmeliyim.
Seni rahatlatabilir üzüntüden kaçtığım söylentisi.
Gel gece; sona erdir artık şu günü;
Karanlık bastı mı, zavallı bir hırsız gibi
Kaçıp gideceğim.

(Çıkar.)

Üçüncü Sahne[184]

(Borular. Floransa Dükü, Rossillion Kontu Bertram, davul ve borularla askerler ve Parolles girerler.)

DÜK

Sen atlılarımızın komutanısın
Ve biz gebe[185] bir umutla sevgimizi, güvenimizi
Senin geleceği parlak talihine bırakıyoruz.

(184) Floransa Dükü'nün Sarayı.
(185) "great", "pregnant" anlamında.

BERTRAM

Efendim, bu benim gücümü aşan büyük bir sorumluluk,
Ama sizin için en büyük tehlikelere göğüs gereceğim
Ve sonuna dek yapacağım bu görevi.

DÜK

Hadi öyleyse yola çık şimdi.
Talih, uğur getiren bir sevgili gibi,
Zafer getiren dümencin olsun senin.

BERTRAM

Ey yüce Savaş Tanrısı,
Bugünden başlayarak katıldım senin safına.
Düşlerimdeki gibi yürekli kıl beni
Ve ben de kanıtlayacağım sana
Trampetinin aşığı, aşkın düşmanı olduğumu.

(Hepsi çıkarlar.)

Dördüncü Sahne[186]

(Kontes ve Kâhya girerler.)

KONTES

Çok yazık! Katlanmak çok güç kızın yazdıklarına.
Daha önce yaptığını, bir mektupla,
Bir daha yapabileceğimi hiç düşünmedin mi?
Oku şunu bir daha!

KÂHYA

(Okur.)

«Yüz sürmeye gidiyorum Ermiş Jacques'ın[187] mezarına.
Gözü yükseklerde olan sevgim öyle incitti ki beni

(186) Kont Rossillion'un Şatosu.
(187) St. Jacques'ın türbesi, İtalya'da, Compostella'dadır.

Çıplak ayak, ağır ağır yürüyüp soğuk topraklarda,
Yanlışlarımı düzeltmesi için adak adayacağım Ermiş Jacques'a.
Yazın, ona yazın: Benim bir tanem efendim, sizin sevgili
oğlunuza,
Savaşın kanlı yollarından kaçıp kurtulabilir belki.
Huzur duyması için kutsayın onu eve gelince,
Ben de uzaklardan anacağım adını bütün yüreğimle.
Bu duruma soktuğum için onu, özür dileyin benim adıma.
Çünkü ben onun acımasız karısı, Juno[188],
Uzaklaştırdım onu evinden, saraydaki dostlarından;
Zorladım onu istemeden ölüm canavarlarının kol gezdiği
Düşman ordugâhları arasında yaşamaya.
Ölüm ve benim için henüz o çok saf ve iyi;
Ben kendim kucaklarım ölümü, rahat bıraksın onu yeter ki.»

KONTES

Ne kadar keskin iğnesi var en yumuşak sözlerinin bile!
Rinaldo, onun gitmesine izin verdiğin için, beni şaşırttın,
Sen hiç bu kadar sağgörüsüz davranmamıştın.
Ben konuşsaydım onunla eğer,
Kararından caydırabilir, engel olurdum gitmesine.

KÂHYA

Beni bağışlayın, madam. Bu mektubu size
Dün gece vermiş olsaydım, arkasından yetişebilirdik belki;
Ama kendisi de yazmış onu izlemenin yarar sağlamayacağını.

KONTES

Bu değersiz kocayı hangi melek kutsayabilir?
Göklerin dinlemekten hoşlandığı, severek ödüllendirdiği
Bu kızın duaları olmadıkça, oğlum başarı kazanabilir mi?
En yüce adaletin öfkesinden oğlumu ancak onun duaları
kurtarabilir.

(188) Greklerde adı Hera olan Juno, baş Tanrı Jupiter'in (Greklerde Zeus'un) kıskanç ve çilekeş karısıydı.

Yaz Rinaldo, yaz: Karısından söz edelim şu değersiz kocaya,
O kızın değerine yaraşır ağırlığı olsun yazdığımız her sözün.
Oğlum da değerlendirebilsin[189] bunu kolayca.
Bertram ne kadar aldırmazsa aldırmasın,
Bu büyük üzüntü çökertti beni.
En uygun haberciyi göndermelisin.
Eğer öğrenirse Helena'nın evden gittiğini,
Oğlum döner evine; ve umarım Helena'da
Oğlumun geldiğini duyup saf aşkının dürtüsüyle koşar buraya.
Her ikisi de benim için çok değerli,
Aralarında seçim yapmam için hiçbir duygusal eğilimim yok.
Bul hemen haberciyi.
Yüreğim acı dolu, yaşımsa ele veriyor artık beni.
Keder gözyaşı ister, hüzünse konuşmamı emreder.

(Çıkarlar.)

Beşinci Sahne[190]

(Uzaktan borular duyulur. Floransalı yaşlı Dul, kızı Diana, Violenta ve Mariana ile yurttaşlar girerler.)

DUL

Hadi gelin, kente yaklaşırlarsa, her şeyi kaçıracağız.

DIANA

Dediklerine göre, Fransız Kont çok büyük hizmetlerde bulunmuş.

(189) "weigh", "value" anlamında.
(190) Floransa yakınında yol.

DUL

Karşı tarafın başkomutanını tutsak aldığı söyleniyor, Dük'ün kardeşini de kendi elleriyle öldürmüş. *(Borular.)* Geç kaldık; ters yöne gidiyorlar. Durun! Onlar mı, borularından anlaşılır.

MARIANA

Boşuna, hadi geri dönelim. Anlatılanlarla yetiniriz. Sen, Diana, şu genç Fransız komutandan sakınmalısın. Bir genç kızın namusu adıdır; hiçbir şey bakirelikten daha önemli değildir.

DUL

Kont'un adamının da sana nasıl asıldığını Mariana'ya[191] anlattım.

MARIANA

O serseriyi tanıyorum, boyu devrilsin! Adı da Parolles mi ne, genç Kont'un yanına nasılsa yamanmış pis bir herif. Sen her ikisinden de sakın, Diana; kandırıcı sözlerine, yeminlerine, armağanlarına, seni elde etmek için çevirdikleri dolaplara sakın aldanma. Birçok bakire bunlar gibileri tarafından baştan çıkarılmışlardır; sonucu da hep felaket getirmiştir. Bunun en korkunç yanı[192], böyleleri bu kazadan sonra ardarda olanlardan da kurtulamazlar, tam tersine onları tehdit eden tuzaklara kolayca düşerler[193]. Umarım daha fazla söylememe gerek yoktur. Dilerim saf güzelliğin olduğu gibi kalır; bugüne kadar yitirilen iffet dışında, gebelik tehlike olmamıştır.

DIANA

Benden kuşku duyman gereksiz.

(Helena, hacı kılığında girer.)

---

(191) Dul Capilet'in "my neighbor" dediği Mariana'dır.

(192) "so terrible shows in the wrack of maidenhood", "with terrifying instances of wretched maidenhoods" anlamındadır; Barish; 385/20-1.

(193) "limed with the twigs", "caught in the snares" anlamındadır; aynı, 385/22-3.

DUL

Umarım — Bakın bir hacı geliyor. Benim evimde kalacağı içime doğuyor; Fransa'dan durmadan birilerini gönderiyorlar. Şunu bir sorguya çekelim. Tanrı seni korusun, Hacı! Nereye böyle?

HELENA

Ermiş Jacques le Grand'a. Lütfen söyler misiniz, nerde?

DUL

Ermiş Francis'te kent kapısının hemen yanında.

HELENA

Burdan mı gideceğim?

DUL

Evet, burdan. *(Uzaktan askeri adım sesleri gelir.)*
Bu yana geliyorlar.
Kutsal Hacı, bekleyin şu askerler geçinceye kadar,
Kalacağınız yere götürelim sizi;
Sanırım, benim gibi biri olacak ev sahibiniz.

HELENA

Ev sahibim siz misiniz yoksa?

DUL

Sizce bir mahzuru yoksa.

HELENA

Elbette yok, ne zamanı isterseniz, gideriz.

DUL

Sanırım Fransa'dan geldiniz.

HELENA

Evet, öyle.

DUL

Burada çok değerli hizmetler veren
Bir vatandaşınızı göreceksiniz.

HELENA

Adı nedir, söyler misiniz?

DIANA

Kont Rossillion. Tanıyor musunuz böyle birini?

HELENA

Adını işittim; yüzünü hiç görmedim;
Söylediklerine göre çok soylu biri.

DIANA

Kim olursa olsun, çok seviliyor burada.
Fransa'dan kaçmış. Söylenenlere bakılırsa,
Kral onu istemediği biriyle evlendirmiş.
Sizde doğru mu bu?

HELENA

Evet, tamamen doğru. Karısını tanırım.

DIANA

Kont'a hizmet eden adam,
Basit bir kadınmış gibi söz ediyor karısından.

HELENA

Adı nedir?

DIANA

Mösyö Parolles.

HELENA

Hı, hı, inanırım ona,
Büyük Kont'u övme konusunda

Ya da onun değeri yanında,
Adı geçmeyecek kadar önemsiz biri.
Karısının tek meziyeti
Herkes tarafından kabul edilen iffeti.

DIANA

Zavallı kız! Zor bir kölelik, sevmeyen birinin karısı olmak.

DUL

Nerde olursa olsun, bu kadının iyi olduğuna garanti veririm,
Kimbilir ne kadar acı çekiyordur şimdi!
Kızım, eğer isteseydi, karısına haksız davranabilirdi.

HELENA

Ne demek istiyorsunuz?
Serüvenci Kont, kızınızı, evlenmeden, gizlice
Elde etmek istiyordur belki de.

DUL

Elbette ki öyle.
Onu elde etmek için tüm gücüyle pazarlık ediyor,
Bir kızın duyarlı onuruyla oynuyor.
Ama hazırlıklı buna kızım; en iyi biçimde buna karşı koyuyor.

(Davullar, flama ve bayraklar. Kont Rossillion, Parolles ve askerler girerler.)

MARIANA

Tanrı bizi korusun!

DUL

İşte geliyorlar. Şu Antonio, Dükün büyük oğlu;
Şuradaki Escalus —

HELENA

Hangisi Fransız?

DIANA

Şu sorguçlu olan. Çok görkemli biri;
Keşke sevseydi karısını.
İsterdim daha dürüst, daha iyi olmasını.
Yakışıklı değil mi?

HELENA

Ondan hoşlandım.

DIANA

Yazık ki dürüst değil.
İşte ötede de onu rezilliğe sürükleyen[194] düzenci.
Onun karısı olsaydım eğer, zehirlerdim bu serseriyi.

HELENA

O hangisi?

DIANA

Şu eşarp ve kurdelelerle süslü küçük küstah.
Neden bozuk çalıyor öyle?

HELENA

Belki kazara yaralanmıştır savaşta.

PAROLLES

Davulu mu kaybettik? Neyse!

MARIANA

Bir şeye bozulmuş belli ki;
Şuna bakın, bize göz süzüyor.

DUL

Boyun devrilsin, emil

(194) "places", "infamous actions" anlamında.

MARIANA

Bir çöpçatan için iyi bir numara.

(Bertram, Parolles ve askerler çıkarlar.)

DUL

Askerler geçti. Gel hadi Hacı,
Seni kalacağın yere götürelim.
Evimde dört beş kişi daha var,
Ermiş Jacques'a adak adayacaklar.

HELENA

Size teşekkür borçluyum, efendim.
Sizi ve güzel kızınızı bu akşam yemeğe davet edebilir miyim?
Bana ait olacak masrafı ve minneti.
Minnetimin karşılığı olarak ayrıca,
Kızınıza yol gösterecek işe yarar şeyler vereceğim.

HER İKİSİ

Sevinçle kabul ediyoruz davetinizi.

(Çıkarlar.)

Altıncı Sahne[195]

(Kont Rossillion ve Fransız Soylular girerler.)

İKİNCİ SOYLU

Yok, lordum. Onu zorlayın, kendi yoluna gitsin.

(195) Floransa dışında askeri kamp.

BİRİNCİ SOYLU

Eğer onun aşağılık biri olduğunu görmüyorsanız,
Lütfen çıkarın beni dostluğunuzdan.

İKİNCİ SOYLU

Hayatımı ortaya koyarım ki, o bir şarlatan.

BERTRAM

Onun hakkında bu kadar mı aldandım?

İKİNCİ SOYLU

Bana inanın lordum, size onun hakkındaki düşüncemi dosdoğru, o sanki benim akrabammış gibi, hiç abartmadan söyleyeyim: Her şeyden önce inanılmaz bir ödlek, görülmemiş bir yalancı, her an sözünden dönebilen bir serseri, kısacası, siz lordumun dostu olacak tıynette biri değil.

BİRİNCİ SOYLU

Onu şimdiden tanımanız gerekli; yoksa olmayan namusuna güvenip bir gün onu çok önemli ve gizli bir işte kullanırsanız, sizi çok zor durumlara sokacaktır.

BERTRAM

Denemek için ona ne iş vereceğimi bir bilseydim.

BİRİNCİ SOYLU

Ona vereceğiniz en iyi görev kaybettiği davulunu bulmasıdır. Zaten bunu yapacağını kendinden emin bir biçimde söyleyip durduğunu siz de duydunuz.

İKİNCİ SOYLU

Ben de bir manga Floransalı ile onun yolunu keserim; bizleri düşmandan ayırt edemeyeceğini adım gibi biliyorum. Ellerini ve gözlerini bağlayacağız ki kendi kampımıza getirdiğimizde, o,

düşman ordugâhına götürüldüğünü sansın. Bu denemede, siz, lordum da hazır bulunmalısınız. Hayatını bağışlamamız karşılığında, korkudan size ihanet edip bütün bildiklerini bir bir sayıp dökmezse, onun ruhunun ilahi cezası üzerine yemin ederim ki, bir daha benim düşüncelerime güvenmeyin.

BİRİNCİ SOYLU

En azından eğlenmemiz için, ona davulunu bulmasını emredin! Davulu kaybetmesinin bir taktik olduğunu söyleyip duruyor. Siz onu bu işte çok başarılı sayıyorsanız, görelim bakalım şu sahte altın madeni[196] hangi maddeyle karışacak; eğer onun paçasına şu davulu bağlamazsanız[197] ona olan düşkünlüğünüz[198] değişmeyecek. İşte geliyor.

(Parolles girer.)

İKİNCİ SOYLU

Gerçekten sırf eğlenmek için, bu plâna engel olmayın; mutlak gidip davulunu bulsun.

BERTRAM

Ne alemdesiniz, Mösyö? Şu davulu kaybetmeniz durumunuzu bir hayli sarstı.

BİRİNCİ SOYLU

Bırakın, yerin dibine batsın! Alt tarafı bir davul.

PAROLLES

Alt tarafı bir davul ha! Yalnızca bir davul mu? Bir davul böyle kaybedilsin! Ne de mükemmel bir komuttu ya! At üstünde kendi kanat birliklerimize saldırılacak ve yine kendi kuvvetlerimiz yarılacaktı!

---

(196) "lump" aynı zamanda "ahmak" anlamına gelir.
(197) "If you give him not John Drum' sentertainment", "If you give him not unceremonious dismissal" anlamındadır; Barish, 387/34. Türkçe deyişe uyması için bunu yukarıdaki şekilde çevirdim.
(198) "Inclining", "partiality" anlamında.

BİRİNCİ SOYLU

Verilen komuta kabahat bulmanız yersiz; bu, savaşın bir cilvesi, o durumda Sezar da olsaydı, bunu önleyemezdi.

BERTRAM

Ne yapalım, kendi kaderimizi[199] mahkûm edemeyiz ki. Yalnız o davulun kaybolması bizim için bir onur sorunu, ne yazık ki bulunması olanaksız.

PAROLLES

Bulunabilir.

BERTRAM

Bulunabilir, ama herhalde şimdi değil.

PAROLLES

Pekâlâ da şimdi bulunabilir. Ancak nedense hizmetin ödülü çok seyrek asıl sahibini bulur. Ben bu davulu ya da başkasını edinebilirim, olmazsa üstüne bir bardak soğuk su içerim.

BERTRAM

Eğer cesaretiniz varsa, mösyö, bulun davulu! Taktikteki ustalığınızın bu alçı geri getirmeye yeteceğine inanıyorsanız, onurlu olduğunuzu göstermek için bulun o davulu; üstesinden gelecek olursanız bu girişiminizi lâyık olduğu biçimde onurlandırırım. Eğer başarırsanız[200], Dük bunu dikkate alır ve sizi sonuna kadar değerlendirip kendi yüceliği ölçüsünde sizi ödüllendirir.

PAROLLES

Asker sözü, bunu yapacağım.

(199) "succes", "fortune" anlamında.
(200) "speed", "succeed" 'anlamında.

BERTRAM

Ama bu işi uyutmayın sakın.

PAROLLES

Bu gece yaparım. Ama şimdi her şeyi kafamdan atıp bu tehlikeli[201] işi düşünüp taşınmalıyım, kararlı olabilmek için kendimi hazırlamalıyım. Gece yarısı benden haber bekleyin.

BERTRAM

Bu girişiminizi Dük hazretlerine açabilir miyim?

PAROLLES

Bunu ne kadar başarırım, bilemiyorum, ama bunu yapacağıma yemin ederim.

BERTRAM

Yürekli olduğunuzu biliyorum. Askerlikteki kapasiteniz[202] yeterli bir imzadır sizin için. Şimdilik güle güle.

PAROLLES

Çok konuşmayı sevmem.

(Çıkar.)

İKİNCİ SOYLU

Balığın suyu sevdiğinden fazla değil. Ne garip biri değil mi, lordum? Yapılamayacağını bildiği bir işi bu kadar kendinden emin üstüne almış görünsün! Pes, bu işi yapmak için başını belaya sokuyor, ama bu işi yapmaktansa hemen kendini lanetlemeye de cesaret edebiliyor.

BİRİNCİ SOYLU

Siz onu bizim kadar bilemezsiniz lordum. Şurası kesin ki, insanın sempatisini farkettirmeden kazanmayı biliyor ve bir haf-

(201) "mortal", "death-dealing" anlamında.
(202) "possibility", "capacity" anlamında.

ta kadar hiç renk vermeden sürdürebiliyor; ama onun ne mal olduğunu anladığınızda çevirdiği dolapları da rahatça görebiliyorsunuz.

BERTRAM

Bu kadar ciddi bir biçimde bu işi üstlenmeyi söylemesine rağmen, yapacağına inanmıyor musunuz?

İKİNCİ SOYLU

Dünyada yapamaz; ama bir şeyler bulup buluşturur ve akla yakın birkaç yalanla bu işi savuşturmaya bakar. Ama biz şimdi onu yapamayacağı bir işe ittik. Bu gece onun düşüşünü göreceksiniz; gerçekten de o, size, lordumuza uygun biri değil.

BİRİNCİ SOYLU

Maskesini düşürmeden önce, onunla tilki avı yapacağız. Onun maskesini ilk düşüren yaşlı lord Lafew oldu. Bu gece asıl yüzü ortaya çıkınca, onun nasıl rezil bir yaratık olduğunu siz söyleyeceksiniz.

İKİNCİ SOYLU

Şimdi gidip tuzağımı hazırlayayım; mutlaka bu tuzağa düşecek, göreceksiniz.

BERTRAM

Kardeşiniz benimle gelecek.

İKİNCİ SOYLU

Nasıl isterseniz lordum. Ben gidiyorum.

(Çıkar.)

BERTRAM

Şimdi gidelim de, sözünü ettiğim kızı size göstereyim.

BİRİNCİ SOYLU

Ama onun bakire[203] olduğunu söylediniz.

(203) "honest" "chaste" anlamında.

BERTRAM

Bütün kusuru da bu ya. Onunla bir kez konuştum ve çok soğuk buldum. Aynı soytarıyla ona armağanlar ve mektuplar gönderdim, hepsini de geri çevirdi. Şimdiye kadar yapabildiğim bu. Güzel bir yaratık. Görmeye geliyor musunuz?

BİRİNCİ SOYLU

Koşa koşa, lordum.

(Çıkarlar.)

Yedinci Sahne[304]

(Helena ile Dul girerler.)

HELENA

İnanmıyorsanız eğer onun ben olduğuma,
Sizi daha fazla nasıl inandırabilirim, bilmem;
Suya düşer bütün plânlarım kendimi tanıttım mı Bertram'a.

DUL

Şu anda durumum pek iyi olmasa da,
İyi bir aileden gelmekteyim,
Haberim yok olanlardan;
Namımı lekeleyecek işlere girişemem.

HELENA

Ben de bunu istemem.
Önce Kont'un kocam olduğunu kabul ettiğinizi söyleyin,
Siz kimseye söylemeyeceğinize yemin edince,
Ben de bütün her şeyi kelimesi kelimesine anlattım size;

(204) Floransalı Dul'un evi.

DUL

Size yapacağım yardım karşılığında
Bana yardım etmekten vazgeçemezsiniz artık.
Size inanmalıyım herhalde,
Çünkü çok zengin olduğunuzu gösterdiniz bana.

HELENA

Alın bu kese altını da,
Bununla satın alayım dostça yardımınızı,
Daha fazlasını da vereceğim ilerde
Ve ona kavuştuğumda çok daha fazlasını.
Kont kur yapıyor kızınıza,
Şehvet kuşatmasının plânlarını hazırlıyor[205] güzelliği önünde,
Onun gönlünü kazanmaya[206] da kararlı.
Kızınız sonunda razı gelmiş görünsün buna.
Biz de bu işi yönlendireceğiz kızı tehlikeye atmadan.
O zaman ısrarlı kont inkâr edecek kızın öğrenmek istediğini.
Kont'un parmağında
Beş-altı kuşaktır babadan oğula geçen bir yüzük var,
Çok önem verir bu yüzüğe;
Sonunda pişman olsa da,
İstediği zevki satın almak için,
Onu gözden çıkaracaktır ateşli, dikkatsiz anında.

DUL

Ne yapmak istediğinizi anladım şimdi.

HELENA

Siz de görüyorsunuz bunun yasal olduğunu;
Kızınız boyun eğmiş görünüp onun isteklerine,
Bu yüzüğü istemekten başka bir şey yapmayacak;
Ve bir de buluşmayı saptayacak;

(205) "to lay down"ın değişik anlamları burada geçerlidir.
(206) "carry" sözcüğünün değişik anlamları burada geçerlidir.

Sonunda bana devredecek bu buluşmayı,
Kızınız da böylece bekaretini koruyacak.
En sonunda verdiklerim dışında,
Üçbin altın daha vereceğim kızınıza çeyiz olarak[207].

DUL

Kabul ediyorum.
Bu yasal oyunun zaman ve zemininin uygun olmasında
Ne yapması gerektiğini gidip söyleyeyim kızıma.
Çeşit çeşit çalgıcılarla gelip her gece,
Şarkılar döktürüyor kızım istemese de.
Saçağımızın altından çekip gitmesi için,
Ona çıkışmamız hiçbir işe yaramıyor;
Çünkü o, sanki hayatı buna bağlıymış gibi davranıyor.

HELENA

Öyleyse, bu gece deneyelim plânımızı,
Başarılı olursa: yasal yoldan hınzırca bir niyet
Ve yasal bir davranışta yasal bir diyet[208],
Her ikisi de günah değil, ama günah dolu bir hareket.
Ama şimdi sıvayalım kolları.

(Çıkarlar.)

(207) "to marry her", "by way of dowry" anlamında.
(208) Perhiz anlamında.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Birinci Sahne[209]

(İkinci Soylu, beş altı asker girerler ve gizlenirler.)

İKİNCİ SOYLU

Bu çitin önünden geçecek; başka yol yok. Üstüne atladığınızda, ne kadar korkunç bir dil konuşursanız o kadar iyi olur. Konuştuğunuzu anlamasanız bile, hiç önemli değil; çünkü aramızdan bir çevirmen bulununcaya kadar biz de onu anlamamış görüneceğiz.

BİRİNCİ ASKER

Yüzbaşım, izin verin, çevirmenliği ben yapayım.

İKİNCİ SOYLU

Sen onunla arkadaşlık etmedin değil mi? Umarım sesini tanımaz.

BİRİNCİ ASKER

Hayır efendim, kesinlikle tanımaz.

İKİNCİ SOYLU

Peki hangi uydurma dili konuşacaksın?

BİRİNCİ ASKER

Sizin konuştuğunuzu taklit ederim.

---

(209) Kent dışında, ordugâha yakın bir alan.

İKİNCİ SOYLU

Bizi düşman tarafından gelmiş bir grup sanmalı. Buralarda konuşulan bütün şivelere kulak aşinalığı olabilir; onun için hepimiz, birbirimize ne diyeceğimizi bilmeden, kendimize göre bir şeyler uydurmalıyız. Birbirimizi anlayalım yeter. Kuş dili[210] olabilir — bu laklakı ölçülü ve dikkatli yapmalısınız. Sana gelince çevirmen: Sen gayet kurnaz[211] davranmalısın. Hişt, saklanın! İşte geliyor. İki saat uykuyla oyalandı, sonra da karargâha dönüp yalan dolu yeminler edecek.

(Gizlenirler. Parolles girer.)

PAROLLES

Saat on. Üç saat içinde yerime dönmek için bol bol vakit var. Peki, dönünce ne söyleyeceğim? Çok inandırıcı bir şey bulmalıyım. Foyamı ortaya çıkarmak üzereler; son zamanlarda zor durumlarda daha sık kalmaya başladım. Ben de bu yüzden deli dolu konuşmak zorunda kaldım; ama yüreğim Savaş Tanrısı'nın korkusuyla dolu; onun itlerine[212] gelince: Henüz palavralarıma karşı çıkmaya kalkışmıyorlar.

İKİNCİ SOYLU

İşte şu senin dilinin durmadan suç işlediğini gösteren ilk delili.

PAROLLES

Şu davul bulmayı üstlenmem için beni hangi şeytan dürtükledi? Bunun imkânsız olduğunu biliyordum. Bulmayı da düşünmüyordum. Kendimi yaralamalıyım; dönünce, davulu ararken yaralandığımı söylerim. Hafif yaralara inanmayabilirler: «Bu kadarcıkla mı kurtuldun?» deyiverirler. Ama büyük yaralar açmaya da doğrusu cesaretim yok. Öyleyse, nasıl inandırıcı bir delil

(210) "coughs' language", "jackdaws language" anlamında.
(211) "politic" "cunning" anlamında.
(212) "creatures", "soldiers" anlamında; buradaki konumuna uyması için bunu "itler" olarak çevirdik.

göstermeliyim? Kopasıca dilim; beni bu belaya sokacağına seni küfürbaz bir orospunun[213] ağzına soksaydım keşke; sarıp sarmalayıp katır kuyruğuna bağlasaydım.

İKİNCİ SOYLU

Ne olduğunu bilmesi, olduğu gibi görünmesi mümkün mü?

PAROLLES

Üstümdekileri yırtmam işe yarayabilir; bir de kılıcımı kırarım, olur biter.

İKİNCİ SOYLU

Bu kadar kolay kurtulamazsın.

PAROLLES

Ya da sakallarımı kesip bunun bir taktik olduğunu söyleyebilirim.

İKİNCİ SOYLU

İşe yaramaz.

PAROLLES

Öyleyse elbiselerimi suya atıp soyulduğumu söylerim.

İKİNCİ SOYLU

Bu da işe yaramaz.

PAROLLES

Kalenin penceresinden suya atladığıma yemin etsem —

İKİNCİ SOYLU

Ne kadar derine?

---

(213) "butter-woman", "butter-queen" ya da "butter-whore"; "a scolding butter-woman" anlamında kullanılmıştır. Onaltıncı ve onyedinci yüzyıllarda çok sık kullanılan bir küfürdür; bkz. *Historical Slang, 138.*

PAROLLES

Otuz kulaç[214]

İKİNCİ SOYLU

Arka arkaya üç büyük yalana çok zor inanılır.

PAROLLES

Ah, düşmanın herhangi bir davulunu ele geçirebilsem; o zaman davulu bulduğuma rahatça yemin edebilirdim.

İKİNCİ SOYLU

Şimdi birini bulacaksın.

PAROLLES

Ah, bir davul, bir —

(Sesler, gürültüler.)

İKİNCİ SOYLU

Sagaldıgırıgın! Tugutugun, tugutugun. Kagaçıgırmagayıgın!

ASKERLER

Yakalagayıgın, tugutugun. Tugutugun, karga tulumba!

PAROLLES

Fidye, fidye, no! Gözlerimi kapamayın.

(Gözlerini bağlarlar.)

BİRİNCİ ASKER

Boskos. Bcgen çegcvigirmegen Boskos.

PAROLLES

O kadarını anladım: Siz Muskos alayındansınız. Hey Tanrım, yabancı dil bilmemek yüzünden canımdan olacağım. Aranızda

(214) 1 kulaç = 1.829 m.

Almanca, Danimarkaca, Flamanca, İtalyanca, Fransızca bilen varsa konuşsun benimle; Floransalıların canlarına okuyacak sırları açıklayayım.

ÇEVİRMEN

Begen Boskos. Dilini biliyorum; konuşabilirim del Segersegeri hegerigif. Hazır ol eşek cennetine gitmeye: Göğsüne on yedi hançer dayalı.

PAROLLES

Ayy!

ÇEVİRMEN

Ay may anlamam! Başla duaya! Magankagafaga, ögödlegek!

İKİNCİ SOYLU

Kogonuguşugursaga bagağışlagarıgım.

ÇEVİRMEN

Komutan seni bağışlayabileceğini söylüyor,
Seni gözü bağlı götürüp bilgi istiyor senden.
Hayatını kurtarmak istiyorsa, bu bilgiyi verir, diyor.

PAROLLES

N'olur hayatımı bağışlayınız.
Anlatayım size bütün bildiklerimi,
Kuvvetlerini, hedeflerini;
Öyle şeyler söyleyeceğim ki şaşıracaksınız.

ÇEVİRMEN

Ama iyi niyetli davranacak mısın?

PAROLLES

Olmazsam, lanetleyin beni.

ÇEVİRMEN

Hegerşegeyigi aganlagatagacak.
Hadi gel bakalım; sana zaman[215] tanındı, sevin.

(Parolles ile çıkar. Dışardan gürültüler.)

İKİNCİ SOYLU

Git, haber ver Kont Rossillion'la kardeşime,
Ağaçkakanı[216] yakaladık; onlar gelinceye kadar
Sarıp sarmalayıp tutacağız elimizde.

İKİNCİ ASKER

Emredersiniz, yüzbaşım.

İKİNCİ SOYLU

İhanet ediyor bize, yüzümüze karşı;
Bunu da söyle!

İKİNCİ ASKER

Emredersiniz, efendim.

İKİNCİ SOYLU

Onlar gelene kadar,
Onu karanlıkta tutup hapsedeceğim.

(Çıkarlar.)

(215) "space", "time" anlamında.
(216) "woodcock", "foolish bird" anlamında. Ağaçkakan demeyi doğru bulduk.

İkinci Sahne[217]

(Bertram ile Diana girerler.)

BERTRAM

Adınızın Fontybell olduğunu söylediler.

DIANA

Hayır lordum, adım Diana.

BERTRAM

Bir Tanrıça adıl Size de çok yakışıyor!
Ama güzel peri, sizin güzel dünyanızda
Aşkın hiç değeri yok mu?
Gençliğin yaşatan[218] ateşi düşüncenizi aydınlatmıyor mu?
Siz görkemli bir anıtsınız, basit bir kız değil.
Şimdiki halinize nasılsa öldüğünüzde benzeyeceksiniz,
Çünkü soğuk ve çok sertsiniz;
Oysa siz şimdi
Annenizin size gebe kaldığı zamanki
Durumunda olmalısınız.

DIANA

Annem aynı zamanda namusluydu da.

BERTRAM

Siz de olabilirsiniz.

DIANA

Hayır, annem görevi olduğu şeyi yaptı —
Tıpkı lordum, sizin karınıza yapmanız gerektiği gibi —

---

(217) Floransalı Dul'un Evi.
(218) "quick", "vital" anlamında.

BERTRAM

Söz etmeyelim bundan.
Yolumdan döndürmeye kalkışmayın beni.
O bir zorunluluktu,
Oysa ben sizi,
Aşkın tatlı zorlamasıyla sevdim,
Sonsuza kadar da seveceğim,
Hizmette asla kusur etmeyeceğim.

DIANA

Demek biz de size hizmet ettiğimiz sürece,
Siz de hizmet edeceksiniz bize;
Ama güllerimizi bir kez topladınız mı,
Bize batsın diye dikenlerimiz kalacak yalnızca
Ve kayıtsızca alay edeceksiniz[219] çorak çıplaklığımızla[220].

BERTRAM

Nasıl yemin edebilirim size!

DIANA

Bazen yüzlerce yemin gerçeği var edemez,
Ama bazen de bir tek yemin gerçeğin kendisidir.
Kutsal değilse, üstüne yemin etmeyiz,
Oysa en yukardakini tanık gösteririz;
Öyleyse, lütfen söyleyin şimdi,
Sizi çok seviyorum deseydim,
Tanrı üstüne yemin etseydim,
Ama aslında sevmeseydim
İnanır mıydınız yeminlerime?
İler tutar yanı yok bunun,

(219) "mock", burada "alay etmek" kadar, "önemsememek" anlamına da gelir.

(220) "bareness" burada "çıplaklık" kadar, "bekaretin yitirilmesi" anlamını da içermektedir; onun için "çorak çıplaklığımızı" demeyi doğru bulduk.

Sevmeden Tanrı üstüne yemin etmişsem eğer,
Bu, O'na karşı geliyorum demektir.
Onun için, sizin yeminleriniz lordum,
Benim gözümde, en azından yalnızca sözcüklerdir,
Bağlayıcı olmayan değersiz sesçiklerdir.

BERTRAM

Değiştirin, değiştirin bu düşüncenizi;
Bu kadar kutsal bir kıyıcı olmayın;
Kutsal olan sevgidir,
Sizin erkeklerde suçladığınız becerileri
Asla bilmez dürüstlüğüm.
Böyle uzak durmayın bana,
Hasta arzularıma verin kendinizi
İyileşip kalksın ayağa.
Benim olduğunuzu fısıldayın kulağıma
Ve sevgilim, başladı mı aşkımız bir kez
Sürecektir sonsuza kadar.

DIANA

Görüyorum ki, erkeklerin kurduğu tuzaktan
Bizim korunmamız gerek. O yüzüğü bana verin.

BERTRAM

Sevgilim, onu ödünç olarak veririm sana,
Ama onu sana hepten vermek gücüm dışında.

DIANA

Vermez misiniz, lordum.

BERTRAM

Atalarımdan yadigâr kalan,
Ailemizin bir onur simgesidir de ondan.
Benim için onu yitirmem çok büyük ayıp olur.

DIANA

Benim namusum da bu yüzük gibi;

Bekaretim, ailemden yadigâr kalan
Ailemizin en büyük servetidir de ondan.
Benim için onu yitirmem çok büyük ayıp olur.
Demek iş çıkarınıza dokunduğunda
Aklınız, kahramanlar kahramanı onurunuzu,
Sizin sonuçsuz kalan saldırınız yüzünden
Bana buyur ediyor!

BERTRAM

Peki, al yüzüğümü!
Aile adım, onurum, evet hayatım senin olsun,
Sana emanet bütün her şeyim.

DIANA

Oda penceremi tıklat bu gece yarısı;
Annemin duymamasını sağlayacağım.
Gerçek ilişki adına bir şey isteyeceğim senden,
Kızlık yatağımı fethettiğine göre,
Odamda yalnızca bir saat kalacaksın
Ve benimle hiç konuşmayacaksın;
Bunun önemli nedenleri var;
Ve sen bu nedenleri
Bu yüzük sana geri verildiğinde öğrenceceksin.
Bu gece parmağına başka bir yüzük takacağım,
İlerde sana anımsatmak için
Geçmişteki güzel anıları.
Elveda, tekrar buluşana kadar;
Gelmemezlik etme; sen bende bir eş kazandın,
Bense yitirdim bu hakkımı[221].

BERTRAM

Cenneti dünyada kazandım, sana kur yaparak.

(Çıkar.)

(221) "though there my hope be done", "though I thereby forfeit all hope of becoming your wife myself" anlamındadır; Barish, 390/65.

DIANA

Cennete ve bana teşekkür etmek için uzun yaşa!
Nasılsa edeceksin sonunda.
Sanki, onun yüreğini okurmuş gibi,
Annem aynen söylemişti
Nasıl gönlümü çeleceğini;
Birbirine benzermiş erkeklerin yemini.
Karısı ölünce, benimle evlenmeye yemin etti;
Demek ki, onunla gömülünce yatacağım.
Fransızlar bu kadar yalancıysa eğer
Evlenmeyi kim ister?
Kız olarak yaşayıp kız olarak öleceğim.
Yalnız, umarım günah değil bu yaptığım;
Atlatmak, hak etmeden isteyeni.

(Çıkar.)

Üçüncü Sahne[222]

(Fransız soylular ve iki üç asker girerler.)

İKİNCİ SOYLU

Annesinin mektubunu verdin mi?

BİRİNCİ SOYLU

Bir saat önce verdim. Mektupta onu üzen bir şey var mutlaka, çünkü mektubu okuduğundan beri başka bir adam oldu sanki.

İKİNCİ SOYLU

Bu kadar iyi bir eşi ve bu kadar tatlı bir anneyi silkip atmasının sorumluluğunu taşıyor.

(222) Ordugâh.

BİRİNCİ SOYLU

Asıl önemli olan, Kral'ın sonsuz hoşnutsuzluğuna neden oldu, efendimiz o kadar da cömert davrandı ki, nerdeyse toprakları ona mutluluk şarkıları söyletecekti. Sana bir şey söyleyeceğim ama bu kesinlikle aramızda kalmalı.

İKİNCİ SOYLU

Konuştuğumuz burada kalır; mezar kadar sessiz olacağımdan kuşkun olmasın.

BİRİNCİ SOYLU

Burada, Floransa'da, genç, kibar, namusuyla tanınan bir kızı baştan çıkardı. Bu gece, kızı kirletmek pahasına kendi arzularını tatmin edecek. Kıza, o parmağındaki ata yadigârı yüzüğü de vermiş, onur kırıcı bir pazarlığa itildiğini düşünüyor.

İKİNCİ SOYLU

Tanrı konuştuklarımızı bağışlasın! Biz kendimiz olduğumuza göre neyiz biz!

BİRİNCİ SOYLU

Tamamen kendi kendimize ihanet eden kişileriz. Bütün ihanetler de aynı yolun yolcusudur; tiksinilecek sona erişene kadar her zaman ihanet edenlerin ne olduklarını dışa vurduklarına tanık olmuşumdur. Bunlar, farkında olmadan kendi soylulukları-na karşı tuzak kurarlar, böylece sonunda kazdıkları kuyuya kendileri düşerler[223].

İKİNCİ SOYLU

Bu gibi haram niyetlere bizim yataklık etmemiz, felaketin bir işareti değil mi? Öyleyse, bu gece ona arkadaşlık etmemeliyiz.

(223) "in his proper stream o'erflows himself", "undoes his own nobility with his own floods" anlamındadır.

BİRİNCİ SOYLU

Gece yarısından sonra, çünkü ancak bir saatlik vakti var.

İKİNCİ SOYLU

O an da hızla yaklaşıyor. Şu, hiç yanından ayırmadığı dostunun[224] ne mal olduğunu[225] görmesini çok istiyorum; belki o zaman yanıldığını, yanlış ata oynadığını nihayet farkına varır.

BİRİNCİ SOYLU

Kont gelinceye kadar Parolles'i unutalım, çünkü Kont'un varlığı bu herif için kırbaç olmalı.

İKİNCİ SOYLU

Bu arada, savaştan haber var mı?

BİRİNCİ SOYLU

Duyduğuma göre, barış için girişim yapılmış.

İKİNCİ SOYLU

Eminim, barış antlaşması yapılmıştır bile.

BİRİNCİ SOYLU

Peki, şimdi Kont Rossillion ne yapacak?
Bu yolda başka bir fırsat mı arayacak, yoksa Fransa'ya mı dönecek?

İKİNCİ SOYLU

Bunu sorduğuna göre, pek yakın dost olmamışsın.

BİRİNCİ SOYLU

Olmadığım daha iyi! Yoksa onun yaptıklarından ben de kendimi sorumlu tutardım[226].

---

(224) "company", "companion" anlamında.
(225) "anatomized", "laid bare, exposed" anlamında.
(226) "of his act", "answerable of his actions" anlamında.

İKİNCİ SOYLU

Karısı, iki ay önce evden ayrılmış. Niyeti Ermiş Jacques le Grand'a adak adamakmış; bu da oldukça güç bir yolculuk ve yükümlülük gerektiren bir şeyin üstesinden geldiğini gösterir. Ama bu ona pahalıya malolmuş; duyarlı karakteri acısının kurbanı olmuş ve son nefesini vermiş; şimdi cennette.

BİRİNCİ SOYLU

Doğruluğunu araştırdın mı?[227]

İKİNCİ SOYLU

Önemli bir bölümü, kızın mektuplarından anlaşılıyor; bu mektuplar başından geçenleri doğruluyor, hatta ölümünü bile. Kendisinin kalkmc alamayacağı ölümü de kaldığı yerin papazı tarafından bildirilmiş.

BİRİNCİ SOYLU

Kont bu haberi duydu mu?

İKİNCİ SOYLU

Evet, baştan sona bütün ayrıntıları biliyor, bunların doğruluğunu da.

BİRİNCİ SOYLU

Onun bu habere memnun olmasına yürekten üzülüyorum.

İKİNCİ SOYLU

Bazen kaybettiklerimizle ne kadar büyük bir rahata kavuşabiliyoruz!

BİRİNCİ SOYLU

Ve bazen kazancımızı nasıl gözyaşlarımızla öldürebiliyoruz! Burada, yiğitliğiyle elde etmiş olduğu saygınlık, döndüğünde büyük bir utanç olacak.

---

(227) "justified", "verified" anlamında.

İKİNCİ SOYLU

Yaşamımızın dokusu karmakarışık bir masal, iyiyle kötü yanyana, eğer yanlışlarımız onları kırbaçlamasaydı erdemlerimiz gurur duyardı; ve eğer erdemlerimiz onları bağrına basmasaydı suçlarınız umutsuzluğa kapılırdı.

(Bir haberci girer.)

Ne haber? Kont nerde?

HABERCİ

Sokakta Dük hazretlerine rastladı ve ona resmi olarak veda etti; yarın sabah Fransa'ya dönüyor. Dük de ona, Kral'a sunmak üzere, onu öven bir mektup verdi.

İKİNCİ SOYLU

Bütün övgüleri aşmış da olsa[228], onun orada böyle desteklere fazlasıyla ihtiyacı var[229].

(Kont Rossillion girer.)

BİRİNCİ SOYLU

Kral ona karşı soğuk duracağı için, oradakilerin de ona güleryüz göstereceklerini sanmam. Ha, işte lordum geldi. Nasılsınız, lordum, geceyarısını geçmedi mi?

BERTRAM

Bu gece, her biri bir ay sürecek onaltı iş hallettim. Bunların birkaçı: Dük ve yakınlarıyla vedalaştım, bir eş gömdüm, yas tuttum, döneceğimi anneme yazdım, yolculuk için hazırlık yaptım[230] ve bu sıkıcı işler arasında bir de güzel bir şeyi gerçekleştirdim. Bu sonuncusu en harikasıydı, ama henüz sonunu getirmiş değilim.

---

(228) "if they were more than they can commend", "even if they outdid all possible commendation" anlamındadır; aynı. 390/76.

(229) "no more than needful", "of the utmost necessity" anlamında.

(230) "entertained my convoy", 'arranged my transportation" anlamında.

BİRİNCİ SOYLU

Şu sonuncusu için bazı engeller varsa, yarın sabah gideceğinize göre, biraz acele etmelisiniz.

BERTRAM

Daha sonra, duymaktan korktuğum şeyler olabilir diye böyle söyledim. Ama şimdi şu soytarıyla asker arasındaki konuşmayı dinlemeyecek miyiz? Hadi getirin şu kaçamaklı sözlerle beni kandıran insan müsveddesinil

BİRİNCİ SOYLU

Getirin. *(Askerler çıkar.)* Zavallı süslü serseri, bütün gece tomrukta[231] yattı.

BERTRAM

Farketmez, mahmuzlarını fazlasıyla gaspettiği için ayakları bunu çoktan haketmişti zaten. Nasıl karşıladı?

BİRİNCİ SOYLU

Söylediğim gibi, efendim: Onu tomruk karşıladı. Ama daha açık söylemek gerekirse, süt bakracını deviren bir karı gibi ağlıyor. Rahip sandığı Morgan'a günah çıkarttı; ta çocukluğundan tomruğa vurulduğu ana kadar olanları bir bir itiraf etti. Neler itiraf ettiğini tahmin edebilir misiniz?

BERTRAM

Benim hakkımda bir şey söylemedi, değil mi?

İKİNCİ SOYLU

İfadesi yazılı olarak alındı ve önünde okunacak. Okunurken siz de bulunursanız, duyacaklarınız için sabırlı olmalısınız.

(Parolles, iki asker arasında getirilir. Birinci asker çevirmenlik görevini yapar.)

(231) "stocks", o dönemde, suçlunun, tomruktan yapılmış kelepçelere geçirildiği kanapeye benzer bir ceza aygıtı.

BERTRAM

Lanet olsun ona! Gözleri de bağlı! Benim hakkımda söyleyeceği bir şey yok.

BİRİNCİ SOYLU

Susun lütfen! İşte kurban! Kogunuguşsugun.

ÇEVİRMEN

İşkenceden söz etti; işkencesiz konuşacak mısın diye soruyor.

PAROLLES

Her şeyi anlatacağım. Bir çimdik atsanız börek gibi dağılırım ve konuşamam.

ÇEVİRMEN

Kogunuguşugurum digiyogor.

BİRİNCİ SOYLU

İgiyigi.

ÇEVİRMEN

Siz merhametli bir komutansınız, efendim. Komutan, ifadenden okuyacağımız şeyleri senin açıklamanı istiyor.

PAROLLES

Yaşayacaksam, açıklarım.

ÇEVİRMEN

(Okur.)

«Birincisi soruldu: Dük'ün kaç atı var?» Söyle bakalım.

PAROLLES

Beş altı bin, ama hepsi de hizmet göremeyecek kadar zayıf. Or-

duları dağınık, komutanları ise acemi çaylak[232]. Yemin ederim, yaşamak istiyorum.

ÇEVİRMEN

Bunu böylece yazayım mı?

PAROLLES

Yazın. Söylediklerimin doğruluğu için istediğiniz yemini ederim.

BERTRAM

Onun için her şey bir. Ne Tanrı belası köle bu!

BİRİNCİ SOYLU

Aldatıldınız lordum. Şu gördüğünüz mösyö Parolles, şu yiğit militarist bu onun kendi sözü — işte savaş sanatını atkısının düğümünde, pratiğini de kılıcının ucunda bulunduran kişi...

İKİNCİ SOYLU

Bundan sonra kılıcı temiz olana asla güvenmeyeceğim, böyle şık giyineni de asla bir matah sanmayacağım.

ÇEVİRMEN

Tamam, bu yazıldı.

PAROLLES

Ben, «beş altı bin» demiştim ya — daha doğru olması için, yazıya «kadar»ı da ekleyin, çünkü dosdoğru konuşmaya söz verdim.

BİRİNCİ SOYLU

Bu sözleriyle gerçeğe çok yaklaştı.

---

(232) Buradaki "poor rogues"u sahnenin anlamını daha canlı verebilmek için "acemi çaylaklar" olarak 'transpoze' ettik.

BERTRAM

Ona teşekkür mü edelim yani?

PAROLLES

Subayları için de, «acemi çaylak» diye yazdınız mı?

ÇEVİRMEN

Onu da kayda geçirdik.

PAROLLES

Size teşekkür ederim, efendim; gerçek gerçektir — bilirsiniz„ çaylaklar genellikle acemidir.

ÇEVİRMEN

(Okur.)

«İkincisi soruldu: Piyade gücü ne kadar?» Buna ne diyorsun?

PAROLLES

Yemin ederim, efendim; bir saat ömrüm kalsaydı, yine de doğruyu söylerdim. Bir düşüneyim: Supiro'nun yüzelli, Sebastian'ın aynı, Sorambus'un aynı, Jacques'ın aynı; Guiltian, Cosmo, Lodowick ve Grati'ninkiler ikiyüz ellişer; benimki, Chitopher, Vaumond, Benti'nin de iki yüz ellişer; böylece sakatı ve sağlamıyle tamamı on beş bin kelleden fazla değil. Bunların yarısının, pelerinlerinin üstündeki karı bile silkelemeye mecali yoktur; silkeleseler bile kendileri parça parça dökülürler.

BERTRAM

Ona ne ceza verilecek?

BİRİNCİ SOYLU

Hiç, teşekkür etsin, yeter. Hişt, ona benim durumumu sor: Dük'ün gözünde yerim ne?

ÇEVİRMEN

Evet, bu da kayda geçti. *(Okur.)* «Üçüncüsü soruldu: Ordugâhta bulunan Fransız yüzbaşı Dumain'in Dük'ün gözünde duru-

mu nasıl? Yiğitliği, namusu, askerlik bilgisi; altın karşılığı[233] satın alınıp isyana sevkedilmesi mümkün mü? Bu konuda ne diyeceksin? Neler biliyorsun?

PAROLLES

İzin verin, bu sorularınızı[234] sırasıyla yanıtlayayım. Tek tek sorar mısınız?

ÇEVİRMEN

Yüzbaşı Dumain'i tanıyor musun?

PAROLLES

Tanırım. Paris'te bir terzinin yanında çalışıyordum. Bir yarım akıllıdan çocuk edindiği için kırbaçlanmıştı — kızcağız, ona hayır diyemeyecek kadar budalaydı.

(Birinci soylu ona vuracak gibi yapar.)

BERTRAM

Durun, rica ederim, şimdi bir şey yapmayın. Nasıl olsa, az sonra başına bir tuğla düşüp beyni parçalanacak.

ÇEVİRMEN

Peki, bu yüzbaşı şimdi Floransa Dükü'nün ordugâhında mı?

PAROLLES

Bildiğim kadarıyla; evet. Sefilin biridir.

BİRİNCİ SOYLU

Yoo, bana öyle bakmayın. Az sonra siz, lord hazretleri hakkında söylediklerini de duyacağız.

---

(233) "well-weighing" iki anlamda kullanılmıştır: 1. ağırlığı, 2. etkisi.
(234) "inter'gatories", "questions" anlamında.

ÇEVİRMEN

Dük'ün gözünde yeri nedir?

PAROLLES

Dük onu benim zavallı subaylarımdan biri olarak görüyor. Nitekim, geçen gün bana onu bölükten çıkarmam için yazdı. Sanırım bu mektup hâlâ cebimde olacak.

ÇEVİRMEN

Öyleyse, bir ceplerine bakalım.

PAROLLES

Ne yazık ki, üstümde olup olmadığını cidden bilmiyorum. Üstümde değilse, çadırımda, Dük'ün öteki mektuplarının durduğu yerdedir.

ÇEVİRMEN

Hah işte, okuyalım bakalım.

PAROLLES

O mu, değil mi, bilmiyorum.

BERTRAM

Çevirmeniniz işini biliyor.

ÇEVİRMEN

(Okur.)

«Dian, Kont budalanın tekidir ve çok zengindir.»

PAROLLES

Bu Dük'ün mektubu değil. Bu mektup, Kont Rossillion'un kandırmacalarına kapılmaması için Floransalı Diana adlı, saygıdeğer, namuslu bir kıza uyarı olarak yazılmıştır; çünkü ben Kont'un ciğerini bilirim: Budala, avare bir çocuktur, ama asıl önemlisi, abazanın tekidir. Lütfen onu, yerine koyun, efendim.

ÇEVİRMEN

Hayır, izin verirseniz, okuyacağım.

PAROLLES

Yani kız konusunda çok dürüst davrandım; çünkü Kont'un ne kadar tehlikeli ve şehvet düşkünü bir velet olduğunu, bekaret karşısında balina kesilip yavru balıkları nasıl yuttuğunu biliyordum.

BERTRAM

Lanet olsun, iki yüzlü serseri!

ÇEVİRMEN

(Okur.)

«*Yemin edersc eğer, altın isteyin*, düşünmeden alın;
Asla hesabını kapatmaz borca aldıktan sonra.
İyi *pazarlık yaparsan*, yarısını kurtarırsın,
Uy bu sözlerime mutlaka başarırsın;
Ödediği görülmemiştir peşinatsız aldığını
Ve bir asker olarak Dian, şunu söyleyeyim sana:
Çiftleşmek ancak erkeğin harcıdır,
Çocuksa eğer, öpücük bile verilmez.
Bunu düşün ve anla, Kont bir maskaradır.
Borçlanmadan önce ödemek esastır.
Seni sevdiğini kulağına fısıldayan, senin
Parolles.»

BERTRAM

Bu kâğıt alnına yapıştırıldıktan sonra bütün ordu tarafından bir bir kırbaçlanacak.

İKİNCİ SOYLU

İşte sizin sadık dostunuz, lordum, çok dil bilen silahşörünüz[235].

(235) "armipotent", "mighty in arms" anlamında bir tersinleme.

BERTRAM

Her şeye katlanabilirim, orospuluk[236] dışında, bu da uyuz bir sokak orospusu.

ÇEVİRMEN

Komutan'ın bakışlarından anladığım kadarıyla efendim, biz sizi asmak zorundayız.

PAROLLES

Her şeye razıyım efendim, tek canımı bağışlayın! Ölmekten korktuğum için değil, ama ömrümün geri kalanını tövbe ederek geçirsem daha iyi. Beni zindana atın, toprağa vurun ya da ne yaparsanız yapın, ama öldürmeyin.

ÇEVİRMEN

Bir şeyler yapmaya çalışırız, yeter ki sen her şeyi dosdoğru söyle. Şimdi dönelim şu yüzbaşı Dumain konusuna: Dük'ün yanındaki saygınlığından ve yiğitliğinden söz ettin. Peki namuslu mudur?

PAROLLES

Bir manastırdan bile yumurta çalacak tiynettedir. Kız kaçırıp ırzına geçmekte Nessus'a[237] taş çıkarır. Yeminlerini tutma alışkanlığı yoktur; yeminlerini bozmada Herkül'den daha güçlüdür. Öyle yalan söyler ki, efendim, doğrunun bir budala olduğunu sanırsınız; sarhoş olmak en büyük becerisidir; öylesine sarhoş olur ki, yatak çarşafları dışında, bir şeye zarar vermez. Herkes onun bu durumunu bildiği için, onu samanlıkta yatırırlar. Onuru ve namusu üzerine söyleyeceğim bir şey daha var: Onurlu ve namuslu adamın sahip olduğu şeylere o da sahip-

(236) "cat", "harlot" anlamında kullanılıyordu; bkz. *Historical Slang*, 157.

(237) Mitologya'da Nessus, Herkül'ün karısını kaçırmaya yeltenen Kentaros'tur.

tir, ancak onurlu ve namuslu kişilerin sahip olması gereken şeylerin hiçbirine sahip değildir.

BİRİNCİ SOYLU

Bunun için onu sevmeye başladım.

BERTRAM

Onuru ve namusu üzerine söylediği bunca şeyden sonra mı? Tanrı belasını versin! Benim için, gidcrek orospunun daniskası oluyor.

ÇEVİRMEN

Ya savaş bilgisi? Bu konuda ne dersin?

PAROLLES

Gerçi tiyatro reklamı için sokaklarda tokmak sallamıştır[238] — onun yalancısı olmak istemem — askerliği konusunda pek bir şey bilmiyorum; yalnız Mile-End'de[239] acemi eğitimi yaptırmış bir subay olduğundan haberim var. Bu herife bir paye vermek isterdim, ama doğrusu bu da pek kolay bir şey değil.

BİRİNCİ SOYLU

Bu herif habislikte habisi de geçti; günahını olmadık şey[240] bağışlasın.

BERTRAM

Gebersin! Orospu çocuğu.

---

(238) "led the drum before the English tragediens", "banged the drum to help advertise plays" anlamındadır. Eskiden bir kente gelen gezici tiyatro topluluğu, önde davulcu ve çalgıcılar, arkada oyuncular, bir kentin sokaklarından geçip topluluklarının reklamını yaparlardı.

(239) "Mile-end", Londra yakınında, sivil vatandaşlara asker eğitimi yaptırılan bir alandı.

(240) "rarity" burada tersinleme olarak kullanılmıştır; bunu "olmadık şey" diye çevirmeyi doğru bulduk; bkz. *Historical Slang*, 754.

ÇEVİRMEN

Madem böyle bir karakteri var, rüşvet onu etkiler mi diye sormama gerek kalmadı sanırım.

PAROLLES

Efendim, küçük bir meteliğe bile ruhunu ve ruhunun mirasını satar. O metcliğe sattığını da varislerine geçmesin diye sonsuza kadar kesip atar.

ÇEVİRMEN

Peki ya kardeşi? Öteki yüzbaşı Dumain?

İKİNCİ SOYLU

Beni bu işe karıştırman şart mıydı?

ÇEVİRMEN

O nasıl?

PAROLLES

Aynı yuvanın kargası; iyilikte kardeşi kadar değil, ama kötülükte ondan üstündür. Korkaklıkta kardeşini geçer; ama kardeşi de bu alanda ünlülerden biridir. Geri çekilme sırasında kaçan piyadenin en önündedir; saldırı sırasında da ayağına hep kramp girer.

ÇEVİRMEN

Hayatın bağışlanırsa, Floransalılara ihanet eder misin?

PAROLLES

Evet, komutanları Kont Rossillion'a da.

ÇEVİRMEN

Komutanla bir konuşayım, bakalım ne diyecek.

PAROLLES

(Kendi kendine.)

Bir daha davulculuk mu? Bütün davulların canı cehenneme! Bunu hak ettim; neden? Sırf abazan bir genç hakkımda kötü

düşünmesin diye; kendimi tehlikeye attım; peki ama orada pusu kurmak da nerden akıllarına geldi?

ÇEVİRMEN

Elimden geleni yaptım, ne yazık ki efendim, öleceksiniz. Komutan diyor ki, madem kendi ordusunun gizli şeylerini açıkladı ve soylu oldukları bilinen kişiler hakkında bu kadar kötü şeyler söyledi, bu adam dünyada hiçbir işe yaramaz; bunun için de ölmeniz şartmış. Cellat, buraya gel, uçur şu herifin kellesini.

PAROLLES

Aman lordum, efendim, ya yaşıyayım ya da ölümümü göreyim!

ÇEVİRMEN

Göreceksin, şimdi dostlarınla vedalaş.

(Gözlerinin bağını çözer.)

Şöyle bir çevrene bak, hiç tanıdık görüyor musun?

BERTRAM

Günaydın, soylu yüzbaşı.

İKİNCİ SOYLU

Tanrı kutsasın, yüzbaşı Parolles.

BİRİNCİ SOYLU

Tanrı kurtarsın, saygıdeğer yüzbaşı.

İKİNCİ SOYLU

Lord Lafew'a selam söyleyeyim mi? Fransa'ya gidiyorum..

BİRİNCİ SOYLU

Yüzbaşı, Kont Rossillion hakkında Diana'ya gönderdiğiniz şiirin bir kopyasını alabilir miyim? Eğer büyük bir korkak olmasaydım, onu sizden zorla alırdım. Eh artık gidelim!

(Bertram ve Soylular çıkarlar.)

ÇEVİRMEN

İşte seni tomruktan çıkardım, yüzbaşı — tek çözülmedik eşarbının düğümü kaldı.

PAROLLES

Böyle bir dümenle ayakta kalabilcni hiç gördün mü?

ÇEVİRMEN

Karıların bu kadar utandırıldığı ve aşağılandığı bir ülke bulursan, hiç düşünme orada kal; belki yüzsüzler toplumunu kurarsın. Hadi eyvallah, Fransa'ya dönüyorum, orda senden sık sık söz edeceğiz.

(Askerlerle çıkar.)

PAROLLES

Buna da şükür. Yüreğim soylu olsaydı,
Bu durumda yerinden fırlardı utancından,
Olsun, yiyip içebileceğim ya yüzbaşılar kadar.
Ne kadar iyi basit biri olmam,
Çünkü yaşamamı sağlayan bu.
Korksun kim böbürlenirse,
Eşek yerine konacaktır her palavracı.
Paslan kılıcım! Sakinleş utancım!
Parolles bundan böyle
En güvenli, utançta yaşayabilir.
Maskaralık artar, ahmaklık geliştikçe.
Mutlak bir yer vardır her yaşayan için,
Ben de burdan hemen gitmeliyim.

(Çıkar.)

Dördüncü Sahne[241]

(Helena, Dul ve kızı Diana girerler.)

HELENA

Gördüğünüz gibi, haksızlık etmedim size,
Hıristiyan dünyasının en büyüklerinden biri[242]
Benim garantimdir. Niyetimi gerçekleştirmeden önce
Eğilmem gerekli tahtının önünde.
Bir zamanlar hizmette bulunmuştum ona,
Bu hizmet hayatı kadar değerliydi adeta;
Buna duyduğu minnetle
Taş gibi göğsü aşıp teşekkür etti bana.
Öğrendim ki, Marsilya'daymış şimdi majesteleri;
Burdan oraya gitmek pek zor değil.
Beni öldü biliyorlar, sakın unutmayın.
Ordu dağıldı, kocam evine gidiyor,
Orda cennet bize yardımcıdır
Ve iyi yürekli Kral'ımın izniyle,
Onlar geldiğimizi bilmeden,
Biz orda olacağız önceden.

DUL

Sevgili madam, bugüne kadar,
Yapacaklarınız için bu kadar güven duyabileceğiniz
Bir hizmetkârınız olmamıştır.

HELENA

Sizin de madam; karşılık vermek için sevginize
Sizi gerçekten düşünen böyle bir dostunuz olmamıştır.
Hiç kuşkunuz olmasın: Tanrı beni seçti,
Kızınızın çeyizini hazırlayayım diye.

---

(241) Floransa'da Dul'un Evi.
(242) Fransa Kralı.

Tıpkı onu da, kocamı kazanmak için
Bana yardımcı[243] seçtiği gibi.
Şu erkekler çok garip!
Havaice kapılıp şehvetin aldatıcılığına,
Kara geceyi daha da karartabiliyorlar[244];
Kendileri için tatlı olacak bir şeyi,
Nasıl da nefret ettikleri bir şey yapabiliyorlar!
Şehvet, ancak onun yerini alan
Nefretle oynuyor demek ki.
Neyse, sonra konuşuruz bunları.
Sen, Diana, benim senden isteyeceklerim yüzünden
Biraz sıkıntı çekebilirsin.

DIANA

Onurumu korumaya izin veriyorsa istekleriniz,
Razıyım ölmeye bir sözünüzle[245].

HELENA

Lütfen, biraz daha sabredeceksiniz[246].
Sözde kalmazsa eğer, beklediğimiz an,
Yabani güllerin yapraklanıp dikenlendiği,
Yumuşaklıkla sertliğin birleştiği zaman,
Yazın gelecek. Yola çıkmalıyız artık;
Arabamız hazır ve zaman canlandırıyor bizi.
Yeter ki sonu iyi bitsin;
Her şey Kral'ın huzurunda sonuçlanacak;

---

(243) "motive", "means, agent" anlamında.
(244) "when saucy trusting of the cozened thoughts / Defiles the pitchy night", "when wanton yielding to the deceptions of lust makes black night even blacker" anlamındadır; Barish, 393/23-4.
(245) "Let death and honesty / Go with your impositions, I am yours / Upon your will to suffer", "So long as your instructions allow me to preserve my honor, I am ready to die at your command" anlamındadır; aynı, 393/28-30.
(246) "yet" burada "a while longer" anlamında.

Nasıl biterse bitsin, inceldiği yerden kopsun,
Şan, şöhret getirecek bu son.

(Çıkarlar.)

Beşinci Sahne[247]

(Lavatch, Kontes ve Lafew girerler.)

LAFEW

Hayır, hayır, hayır; oğlunuz, çiğ renkli, ipek şeritler takan, safran rengindeki kötülüğüyle yarı pişmişleri ve hamları kendi rengine döndürebilen o serseri tarafından baştan çıkarıldı. O olmasaydı, şu saatte gelininiz hayatta, oğlunuz kendi evinde ve şu sözünü ettiğiniz alacalı hezen arısının[248] değil, Kralımızın gözüne girmiş olurdu.

KONTES

Keşke daha önceden o serserinin ne olduğunu anlamış olsaydım; doğanın seyrek yarattığı çok erdemli bir kızın ölümüne neden oldu. Eğer kendi bedenimden koparıp alınan, korkunç sancılarla doğan kendi kızım olsaydı, ancak bu kadar sevebilirdim.

LAFEW

Çok iyi bir kızdı. Çok değerli bir kızdı. Böyle değerli bir çiçeğe rastlayıncaya kadar binlerce salata koparmak gerekli.

LAVATCH

Gerçekten de efendim, o, salatanın çeşnisi merzengûş, daha doğrusu otların kraliçesi sedef otuydu.

---

(247) Kont'un Malikânesi.

(248) Hezen arısı, üretken olmayan, yalnızca uçarken çok ses çıkaran renk yönünden zengin bir arı türüdür.

LAFEW

Sedef otu yenmez ki, hergele; yalnızca kokusu için sevilir.

LAVATCH

Ee, ben Nabukadnezar[249] değilim ki, efendim; benim, sizin gibi ot yediğim yok ki.

LAFEW

Kendin de ağzınla söyledin; sen kâh hergele, kâh soytarısın.

LAVATCH

Bir kadının hizmetinde soytarı, bir erkeğin hizmetinde hergeleyim.

LAFEW

Senin farklı olan yanın ne?

LAVATCH

Bir erkeği karısı hakkında kandırıp onun işini görmek.

LAFEW

O zaman gerçekten de erkeğin hizmetinde bir hergelesin.

LAVATCH

Sonra efendim, karısına bastonumu verip onun işini hallederim.

LAFEW

Şimdi iyice anladım; sen hem hergele, hem soytarısın.

LAVATCH

Hizmetinizdeyim efendim.

---

(249) Kutsal Kitap'ta, İ.Ö. 605-562 yılları arasında yaşadığı söylenen, Kudüs'ü almış olan Babil Kralı Nabukadnezar, ileri yaşlarda ruhsal dengesini yitirip çiğ çiğ ot yemeye başlamıştır.

LAFEW

Yok yok, istemem.

LAVATCH

Size hizmet etmiyeceksem eğer, sizin gibi büyük bir prense hizmet ederim.

LAFEW

Kim o? Fransız mı?

LAVATCH

Bana kalırsa efendim bir İngiliz adı var, ama yüzü İngiliz'den çok Fransız'a benziyor.

LAFEW

Kimmiş bu prens?

LAVATCH

Kara Prens[250] efendim, yani karanlıklar prensi, sizin anlayacağınız, şeytanın ta kendisi.

LAFEW

Çeneni tut artık, al işte bir kese altın. Ama bunu sana, sözünü ettiğin efendinden ayartmak için vermiyorum; tersine hep ona hizmet et!

LAVATCH

Ben köy adamıyım, ateş yakmayı severim; sözünü ettiğim efendim de, en büyük ateşi hiç söndürmeden yakan kişidir. O, dünyanın prensidir; bırakalım soylular onun sarayında otursunlar; ben dar kapılı eve razıyım; çünkü o kapıdan girmek için tantanaya gerek yok. Bazı alçakgönüllüler de bu kapıdan geçmek

(250) İngiliz Kralı III. Edward'ın büyük oğlunun takma adı.

isteyebilirler. Ancak çoğu insan soğuğa karşı dayanıklı olmadığından, içinde büyük ateş yanan geniş kapıya gitmek için çiçekli yolu tercih eder.

LAFEW

Hadi git başımdan; senden sıkılmaya başladım; daha önce de söyledim, seninle külâhları değişmeye hiç niyetim yok. Hadi işine; atlarıma iyi bakılsın, sakın bir katakulli çevirmeye kalkma.

LAVATCH

Atlarınızla katakulli çevirirsem bu çok garip bir şey olur, çünkü katakulli doğa yasalarınca ancak atlara verilmiş bir haktır. *(Çıkar.)*

LAFEW

Keskin dilli bir hergele, ama mutsuz.

KONTES

Öyledir. Ölen kocam onunla çok iyi vakit geçirirdi. Onun vasiyetiyle burda kaldı. Bu da ona sululuk yapma hakkı varmış düşüncesini verdi. Gerçekten de ne yapacağı, nereye gideceği belli olmaz.

LAFEW

Sevdim onu; bu da yanlış değil. Madam, ben de size önemli bir şey söyleyecektim. İyi yürekli genç hanımın ölümünü ve lordun, oğlunuzun eve dönmek üzere olduğunu öğrenince, efendimiz Kral hazretleriyle kızım hakkında konuştum. Yüce yürekli kralımız da kendiliklerinden[251] düşünmüşler ve bana açıldılar, kızımla oğlunuzun evliliklerini onayladılar. Bence, Kral'ın oğlunuza karşı duyduğu hoşnutsuzluğu giderecek bir fırsat olabilir. Siz ne dersiniz?

(251) "self-gracious remembrance", "unprompted generosity" anlamında.

KONTES

Ben buna yürekten katılırım lordum. Dilerim böyle bir olay mutluluk getirsin.

LAFEW

Majesteleri, Marsilya'dan dönüyorlar; bir görseniz, sanki otuz-luk delikanlı. Eğer bana verilen haber yanlış değilse —ki çok seyrek olur bu— Kralımız yarın burada olacak.

KONTES

Ölmeden oğlumu göreceğim için çok mutluyum. Mektuba gö-re, oğlum bu gece burada olacak. Lordumun da, iki genç bir-birleriyle tanışıncaya kadar, burada kalmasını rica edeceğim.

LAFEW

Madam, ben de kendimi size nasıl kabul ettireceğim diye dü-şünüp duruyordum.

KONTES

Adınızın ayrıcalığından yararlanabilirdiniz.

LAFEW

Hanımefendi, bundan epeyce yararlandım, neyse ki hâlâ işe yarıyor.

(Lavatch girer.)

LAVATCH

Madam, oğlunuz, genç lordum geliyor; yüzünde bir kadife par-çası var. Altında yara var mı yok mu ancak o kadife bilir; ama güzel bir kadife parçası; sol yanağında kalın bir kadife var, ama sağ yanağında hiçbir şey yok.

LAFEW

Yiğitçe alınmış bir yara, soylu bir yara, onurun ve soyluluğun nişanıdır; bu güzel bir şey.

LAVATCH

Ya sizin doğranmış yüzünüze ne diyelim!

LAFEW

Gidip oğlunuzu görelim. Genç soylu askerle bir an önce görüşmeye can atıyorum.

LAVATCH

Aman efendim, ne önemi var, bunlardan düzinelercesi ortada; hepsi de güzel pahalı şapkalar giyer, kibar tüyler takarlar. Durmadan kafalarını eğip herkese selam verirler.

(Çıkarlar.)

BEŞİNCİ BÖLÜM

Birinci Sahne[252]

(Helena, Dul ve kızı Diana, iki uşakla girerler.)

HELENA

Durmadan yol almamız gece gündüz demeden,
Sizleri iyice yormuş olmalı.
Başka çaremiz yok, ne gelir elden;
Benim işlerim yüzünden
Geceyi gündüze katarak harap olduğunuz için
İnanın daha da büyüyor size olan borcum,
Kimse ayıramaz sizi benden.

(Bir Bey girer.)

Tam zamanında — bu bey isterse eğer
Majestelerinin haberdar olmasında
Yardımcı olabilir bana. —
Tanrı sizinle olsun, efendim!

BEY

Sizinle de.

HELENA

Efendim, Fransa sarayında görmüştüm sizi.

BEY

Evet bir süre bulunmuştum orda.

---

(252) Marsilya'da bir sokak.

HELENA

Efendim, iyiliklerinizin hakkında söylenenlerin
Hâlâ geçerli olduğunu düşündüğümden,
Dürüst davranışlardan kaynaklanan
Önemli fırsatlardan güç alarak
Sonsuza kadar kendimi size müteşekkir bırakacak
Bir iyilik yapmanıza yardımcı olmak isterim[253].

BEY

Ne yapmamı istiyorsunuz?

HELENA

Kralımıza şu dilekçemi vermenizi
Ve etkinizi kullanıp huzura alınmamı sağlamanızı
Rica ediyorum sizden.

BEY

Kral burda değil ki.

HELENA

Burda değil mi?

BEY

Değil ya, dün gece burdan hareket etti,
Hem de, alışkın olmadığımız bir aceleyle.

DUL

Tanrım, bu kadar yorgunluğa değmedi!

HELENA

Ters bir zamanda gelmiş olabiliriz,
Uygun düşmeyebilir fırsatlar;
Yeter ki sonu iyi bitsin.
Yalvarırım, nereye gittiğini söyleyin bize!

(253) "I put you to / The use of virtues", "I help you put your goodness into action" anlamındadır; Barish, 395/15-6.

BEY

Sanırım, Rossillion Şatosu'na gitti,
Ben de oraya gidiyorum.

HELENA

Öyleyse, yalvarırım efendim;
Madem benden önce çıkacaksınız Kralın huzuruna,
Onun iyiliksever ellerine verin bu dilekçemi;
Zor durumda bırakmayacak sizi bu işi yapmanız,
Tersine bu işi yaptığınıza memnun olacaksınız.
Ben de altımızdaki aracın yapabildiği hızla
Arkanızdan geleceğim Rossillion Şatosu'na.

BEY

Sizin için bunu yapacağım.

HELENA

Bunun karşılığını fazlasıyla göreceksiniz ilerde. —
Hadi binelim arabamıza[254] yine.
Hadi, hadi, acele edelim.

(Çıkarlar.)

İkinci Sahne[255]

(Lavatch ve Parolles girerler.)

PAROLLES

İyi yürekli efendim, Lavatch, bu mektubu Lord Lafew'a verin lütfen. Beni, daha öncesinden, hani gösterişli elbiseler giydiğim zamanlardan tanırsınız, efendim. Ama şimdi Kader'in sillesiyle[256] çamurlara batmış, Kader'in aşırı öfkesinin feci halde kokusunu duyan zavallı biriyim.

---

(254) "to horse again", yalnızca ata değil, arabaya binmeyi de içerir.
(255) Kont Rossillion'un Şatosu.
(256) "mood", "anger" anlamında.

LAVATCH

Kokusu, dediğin gibi öyle feciyse, Kader'in öfkesinin basbayağı pasaklı olduğu anlaşılıyor. Bundan böyle Kader'in sunduğu hiçbir balığı yemem. Lütfen, kenara çekill[258]

PAROLLES

Öyle burnunuzu tutmanıza gerek yok; ben yalnızca mecazi konuştum.

LAVATCH

Evet, ama senin ya da herhangi birinin mecazı, insanın burnunun direğini kırarsa, elbette burnumu kaparım. Lütfen, biraz uzaklaş!

PAROLLES

Yalvarırım efendim, şu mektubu yerine ulaştırın.

LAVATCH

Öff! Uzakta dur, dedim! Kader'in kenefinden bir soyluya mektup! Hah, işte bak, kendi de bu yana geliyor.

(Lafew girer.)

Efendim, size Kader'in piçini[259] tanıtayım; Kader'in orospusu[260] da diyebiliriz —misk kokanından değil— bu zavallı Kader'in öfkesi yüzünden çamurlu bir balık havuzuna düşmüş; dediğine göre çamura batmış. Buyrun efendim bu sazanı istediğiniz gibi kullanın, çünkü kendisi bayat, kokmuş, patavatsız, ahmak, soysuz bir serseridir. Şu rahat durumunu düşündükçe, onun bu sefaletine acıyorum; onu size bırakıyorum Lord hazretleri.

(Çıkar.)

---

(257) "of Fortune's buttering", "served up to Fortune" anlamında.
(258) "allow the wind!", "stand aside!" anlamında.
(259) "pur" iskambilde vale'dir; "purr" yani kedi mırıltısı ile ikili anlam kurulmuştur.
(260) "cat" ile hem kedi, hem de o dönemdeki argo anlamıyla "orospu" ima edilmektedir.

PAROLLES

Lordum, ben Kader'in acımasızcasına tırmaladığı bir zavallıyım.

LAFEW

Peki ben ne yapabilirim ki? Bu saatten sonra gidip de tırnaklarını kesemem yal Hem sonra sen, Kader gibi iyi bir hanıma nasıl bir oyun oynadın ki, o da seni tırmaladı? O senin gibi düzenbazları eteğinin altında fazla barındırmaz. Al sana bir çeyrek[261]. Git de Dilenci Yargıçları[262], Kader'le seni barıştırsınlar; benim başka işlerim var.

PAROLLES

Yalvarırım efendim, yalnızca tek bir söz daha.

LAFEW

Bir çeyrek daha mı? Parayı al, sözünden tasarruf et!

PAROLLES

Efendim, adım Parolles.

LAFEW

Ya, demek tek sözden de fazlasını[263] dileniyorsun ha! Ver elini. Davulun ne alemde?

PAROLLES

Yüce efendim, beni ilk ortaya çıkaran sizsiniz.

---

(261) "cardecue", Fransızca "quart d'ecu"den geliyor; gümüş Fransız parasıdır; bkz. Alexander, 1354 ve Craig, 1145.

(262) "justiçes", Elizabeth döneminde, dilencilerden sorumlu yargıçlar; bkz. Barish, 395/33.

(263) Parolles, Fransızca "söz" anlamına gelen "parole"dan türetilmiş, sonunda "s" olduğu için çoğul oluyor ve yazara göre Parolles "sözler" anlamını veriyor. Bu espriyi daha çok yabancı dil bilenler anlayacağı için, gerektiğinde budanabilir. Parolles, aslında boşboğaz ve geveze bir palavracı asker tipidir.

LAFEW

Gerçekten mi? Galiba seni ilk kaybeden de benim.

PAROLLES

Lordum, sizde beni iyi yola çeken bir şey var; çünkü beni ilk tanıyan siz oldunuz.

LAFEW

Hadi ordan serseri! Sen beni, bir keresinde hem Tanrı katına çıkarıp hem Şeytanın yanına batırmadın mı? Bir yüceltip bir batırdın. *(Borular.)* Kral geliyor; borulardan anlarım. Efendi, sonra bul beni; daha dün gece senden söz ettik; alık bir serseri olsan da, merak etme, aç kalmayacaksın. Şimdi git, sonra görüşürüz.

PAROLLES

Duacınızım, Lordum.

Üçüncü Sahne[264]

(Kral, Kontes, Lafew, önceki iki Soylu, hizmetkârlarla girerler.)

KRAL

Bir mücevher kaybettik onun ölümüyle
Ve bir azalma oldu kendi değerimizde[265];
Ama sizin aklı bir karış havada olan oğlunuz,
Onun değerini biraz olsun anlayamadı[266].

KONTES

Efendimiz artık bunlar geçti,
Yalvarırım size majesteleri: Bunu gençliğin toyluğuna verin,

(264) Kont Rossillion'un Şatosu.
(265) "our esteem", "our own value" anlamında.
(266) "know / Her estimation home", "appreciate her worth to the full" anlamındadır; Barish, 395/3-4.

Yağla ateş, mantığı aşar da, egemen olursa mantığa
Yakıp yok eder mantığı.

KRAL

Saygıdeğer hanımefendi, ben bağışladım ve unuttum hepsini.
Gerçi hıncımı almak için ona acımasızca nişan almış[267]
Bekliyordum vaktimi[268].

LAFEW

Böyle araya girdiğim için bağışlayın —
Genç lordumuz, majestelerini, annesini
Ve genç karısını fena halde gücendirdi;
Ama en büyük haksızlığı kendisine etti.
En güngörmüş[269] olanlarımızı bile güzelliğine hayran eden,
Her konuştuğuyla dinleyeni büyüleyen,
Hor gören gönüllerde taht kurduğu halde,
Alçakgönüllülüğü elden bırakmayan
Karsını kaybetti.

KRAL

Kaybedileni övmek anıları zenginleştirir.
Çağırın onu buraya; barışığız bundan böyle
Ve onu ilk gördüğümüzde,
Bizden özür dilemesin;
Unutuldu geçmişteki kabahatleri,
Bunların öfkelendiren anılarını[270] gömdük
Unutmaktan da derinlere.
Çıksın huzurumuza,
Bir yabancı gibi, suçlu olarak değil;
İrademiz bunlar, haber verin ona.

(267) "high bent", "grimly aimed" anlamında.
(268) "watched the time", "watched for the right moment" anlamında.
(269) "richest", "more experienced" anlamında.
(270) "repetition", "rehearsing of past grievances" anlamındadır; aynı, 395/22.
(271) "relics", "reminders" anlamında.

SOYLU

Başüstüne, efendimiz.

(Çıkar.)

KRAL

Kızın için ne diyor? Konuştun mu onunla?

LAFEW

Siz ne derseniz efendim, o olur diyor.

KRAL

Öyleyse bu iş tamam. Adını yücelttiğini yazan
Mektuplar aldım Floransa'dan.

LAFEW

İyi görünüyor, efendim.

KRAL

Ben bir mevsimin değişmez günü değilim,
Bir bakarsın, günlük güneşliğim,
Sevinç doludur içim.
Bir bakarsın, en parlak güneş ışıkları
Yol verir bulutlara;
Şanslısın, güneşli günümde çıktın karşıma.

BERTRAM

Büyük pişmanlık içindeyim, yüce efendim,
Beni bağışlayın.

KRAL

Hepsi bitti; tek söz istemiyorum geçmiş zamandan
Şimdi hemen işe girişmeliyiz[272];

(272) "take the instant by the forward top", "take time by the forelock" anlamında.

Yaşlandık artık, çabuk karar vermeliyiz,
Zamanın işitilmeyen, sessiz ayak sesleri,
Biz onu etkilemeye zaman bulamadan,
Belli etmeden yaklaşıyor bize.
Bu lordun kızını anımsıyor musun?

BERTRAM

Hayranlıkla majesteleri.
Yüreğim, dilimi cüretli bir elçi yapmadan önce,
Seçimimi yapmıştım onu[273] ilk gördüğümde;
Onu zihnime yerleştirdiğimden beri,
Gözlerim, aşağılayıcı, alaycı kahkaha aynalarıyla[274]
Başladı bakmaya: Tüm öteki yüzleri çirkin kıldı[275],
Yukardan bakıp güzel bir yüze[276], yapay buldu.
Onları iğrenç gösterinceye kadar
Tüm biçimleri bozdu, sakatladı[277].
Sonra birden her erkeğin övdüğü
Ve benim de kaybettikten sonra sevdiğim
Helena ortaya çıktı;
O durumda, Helena, gözüme kaçan bir toz parçasıydı.

KRAL

İyi bir özür buldun;
Onu sevdiğin için birkaç kötü notu düşebiliriz hesabından.
Ama çok geç gelen sevgi,
Yavaş yavaş taşınan pişmanlık gibi,

---

(273) Lafew'nin kızı.
(274) "perspective", "distorting optical glass" anlamındadır; aynı, 396/48.
(275) "warped the line of every other favor", made the features of all other faces seem ugly" anlamındadır; aynı, 396/49.
(276) "color", "complexion" anlamında.
(277) "Extended or contracted all proportions / To a most hideous object", "Stretched out or cramped together all other forms till they appeared hideous" anlamındadır; aynı, 396/51-2.

Sevilen için çok acı bir şeydir,
«Giden iyidir», diye ağlamayı gerektirir.
Önemsiz bir fiyat biçeriz sahip olduğumuz ciddi şeylere,
Onları tamamen kaybetmeden anlayamayız değerlerini[278].
Gönül kırmak daha çok kendimize haksızlıktır,
Önce sevdiklerimizi yok eder, sonra da ağlatır bizi
Küllerinin ardından.
Sonra sevgimizin aklı başına gelir geç de olsa,
Feryat eder görünce neler olduğunu;
Utanç verici nefret, aşkımız uyurken bastırır bizi,
Sevdiğimizi yok ederek doyurur kendisini.
Bu sözlerim matem çanı olsun tatlı Helen'in,
Sen de unut onu şimdi.
Güzel Maudlin'e gönder aşk hediyeni,
Gerekli izinler alındı ve biz de burda kalıyoruz,
Görmek için bu gencin ikinci evliliğini.

KONTES

Dilerim, bu kez sürekli olur;
Ey gökler, kutsayın bu birleşmeyi,
Öncekiyle bu benzerse birbirine[279],
Ey Tanrım, bunu bana göstermel

LAFEW

Gel bakalım, aile adımızı sindirecek olan oğlum,
Bu mutlu günün anısına
Kızımı sevindirecek bir şey gönder ona,
O zaman daha çabuk gelir buraya.

(Bertram ona bir yüzük verir.)

(278) "Not knowing them until we know their grave", "Not appreciating them till we've lost them for good" anlamındadır; aynı, 396/62.

(279) Buradaki "they" "the two marriages" ve "meet" ise "resemble each other" anlamlarını içerir; aynı, 396/72.

Yaşım ve başım üzerine yemin ederim ki[280],
Kaybettiğimiz Helen çok tatlı bir varlıktı;
Sarayda ondan son kez ayrıldığımda,
Parmağında buna çok benzeyen bir yüzük vardı.

BERTRAM

Bu onun değildi.

KRAL

Şunu bir de ben göreyim; çünkü konuşurken demin
Gözlerim ikide bir bu yüzüğe takıldı.

(Yüzüğü alır.)

Bu yüzük benim; bunu Helen'e verirken,
Başı sıkıştığında bu yüzükle
Yardım istemesini söylemiştim.
Dertten kurtaracak böyle bir yüzükten
Nasıl onu yoksun bırakırsın sen?

BERTRAM

Yüce hükümdarım,
İsterseniz inanmayabilirsiniz,
Ama bu yüzüğü asla ondan almadım ben.

KONTES

Oğlum, hayatımı ortaya koyarım ki,
Bu yüzüğü takarken gördüm Helen'i
Ve ona gözü gibi baktığını da.

LAFEW

Ben de anımsıyorum Helen'in bu yüzüğü taktığını.

---

(280) "By my old beard / And every hair that's on't" bir yemindir. Bunu "yaşım ve başım üstüne yemin ederim ki", diye çevirmeyi doğru bulduk.

BERTRAM

Aldanıyorsunuz lordum; bu yüzüğü görmedi bile.
Floransa'da bu bana bir pencereden atıldı,
Bir kâğıda sarılıydı,
Kâğıdın üzerinde bunu atan kızın adı yazılıydı.
Soylu bir kızdı ve benim onunla ilgilendiğimi[281] sanmıştı;
Onun bana gösterdiği ölçüde
Kendimi ona adayamayacağımı[282] anlatıp bilgi verdim ona[283];
Her ne kadar düş kırıklığına uğradıysa da[284]
İnandı, ama yüzüğü asla geri almadı.

KRAL

Değersiz maddeleri altına çevirme iksirini[285] bilen
Plutus'un[286] doğanın gizleri hakkındaki bilgisi
Benim bu yüzük hakkında bildiklerimin yarısını geçmez.
Bu yüzük benimdi, sonra Helen'in oldu.
Söyle, sana kim verdi bunu?
Kendi iyiliğini düşünebiliyorsan eğer[287],
İtiraf et hemen, Helen'in yüzüğü olduğunu
Ve kaba kuvvetle elinden aldığını.
Yüzüğü sana gelin yatağı vermesi dışında —
Ki sen hiç bulunmadın bu yatakta —
Onu parmağından hiç çıkarmayacağına
Yemin etti Helen ermişler üstüne

(281) "stood engaged", "was interested" anlamında.
(282) "answer in that course of honor", "commit myself to the same de gree" anlamındadır; aynı, 396/98.
(283) "subscribed to mine own fortune", "explained my situation" anlamındadır; aynı, 396/96.
(284) "In heavy satisfaction", "disappointed but convinced" anlamındadır; aynı, 396/100.
(285) "tinct and multiplying med'cine", "elixir for converting base metals to gold' 'anlamındadır; aynı, 396/102.
(286) Plutus, Zenginlik Tanrısı'dır.
(287) "If you know that you are well acquinted with yourself", "If you know what's good for you" anlamındadır; aynı, 396/105-6.

Ya da büyük bir tehlike içindeydi
Bu yüzden onu bize gönderdi.

BERTRAM

Bu yüzüğü o hiç görmedi.

KRAL

Onurunu her şeyin üstünde tutan
Ve zorunlu olarak başına gelecekiere
Engel olarak korunan ben derim ki,
Yalan söylüyorsun sen.
Senin bu kadar acımasız olduğun bir kanıtlanırsa —
Kanıtlanmasa da biliyorum —
Ondan amansız nefret ediyordun çünkü
Ve o da amansız bir biçimde öldü;
Bu yüzüğü gördükten sonra
İnanmamı beklcyemezsin öylece öldüğüne.
Tutuklayın şunul

(Muhafızlar Bertram'ı tutuklarlar.)

Korktuğum başıma geldi[288],
Bu durum yeter de artar bile
Korkularımın doğru olduğunu göstermeye[289],
Bir budala[290] gibi, gerektiği kadar kaygılanmamışım demek ki.
Götürün onu burdan; bu durumu düşüncceğim cnine boyuna.

BERTRAM

Bu yüzüğü onun olduğunu kanıtlarsanız eğer,
Demek ki, o zaman, onun yatağındaydım Floransa'da,
Ama o da hiç bulunmadı orada.

(Muhafızlarla çıkar.)

---

(288) "forepast proofs" "ills already undergone" anlamında.
(289) "tax my fears of little validity", "suffice to establish the legitimacy of my fears" anlamındadır; aynı. 397/122.
(290) "vainly", "foolishly" anlamında.

KRAL

Kederli düşünceler içindeyim.

(Bir Bey girer.)

BEY

Yüce Kralım,
Doğru mu yaptım, yanlış mı bilmiyorum:
Dilekçe getirdim bir Floransalıdan,
Bu dilekçeyi kendisi sunmak için majestelerine,
Uğramak zorunda kalmış ardınızdan dört beş yere.
Yalvarıp yakaran bu kişinin güzelliğine
Ve konuşmasına dayanamayıp kabul ettim bu görevi.
Şimdi dışarda ve acelesi olduğu her halinden belli,
Ayrıca, bu işin, ancak siz majesteleri ile
Kendi arasında çözümlenebileceğini belirtti.

KRAL

(Dilekçeyi okur.)

«Karısı öldüğünde, benimle evlenmekten ısrarla kaçınan Kont, utanarak söylüyorum beni elde etti. Şu anda Kont Rossillion duldur; yeminleriyle beni aldattı, bunu da ben aile onurumla ödemek zorunda bırakıldım. Bana veda etmeden, gizlice Floransa'dan kaçtı; ben de hakkımı aramak için, onu kendi ülkesine kadar izledim: Beni kabul buyurun yüce kralım! Bunu en iyi siz çözümleyebilirsiniz; aksi takdirde bir çapkın palazlanıp dururken bir genç kızın hayatı sönecek.

Diana Capilet.»

LAFEW

Kendime bitpazarından[291] bir damat bulayım daha iyi.
Bu iş burada bitti; gözüm görmesin seni.

(291) "in a fair", ucuz ve çalınmış eski eşyanın satıldığı yer.

KRAL

Lafew, gökler seviyor seni;
Bak nasıl da, tam zamanında bu işi açığa çıkardı. —
Gidin bulun şu dilekçeyi vereni,
Sonra da Kont'u hemen getirin buraya!

(Bey ile bir muhafız çıkarlar.)

Kontes, korkarım, Helen'in hayatına son verildi
İğrenç bir biçimde.

KONTES

Bunu yapanlar cezasını çekmeli!

(Bertram, muhafızlar eşliğinde girer.)

KRAL

Görülmemiş şey: Hem birer canavar olarak gör sana eş olacakları,
Hem evlilik sözü[292] verdiklerinden kaç,
Sonra da hiç utanmadan evlenmek iste.

(Dul Capilet ile kızı Diana girerler.)

DIANA

Ben, mutsuz bir Floransalıyım, efendim,
Eski Capilet ailesinden gelmekteyim.
Anladığıma göre, durumumdan haberdarsınız;
Bu konuda nereye kadar korunacağımı bilmeliyim.

DUL

Ben de onun annesiyim, yüce efendim,
Yaşım da büyük bir yara aldı, onurum da
Majestelerine sunduğumuz şikâyetimizden;

(292) "swear them lordship", "promise them marriage" anlamında.

Siz merhem olamazsanız eğer
Yok olacak her ikisi de bir anda.

KRAL

Yaklaş Kont; tanıyor musun bu kadınları?

BERTRAM

Efendimiz, onları tanıdığımı inkâr edemem.
Bir şeyle mi suçlanıyorum?

DIANA

Karına neden böyle garip bakıyorsun?

BERTRAM

O benim hiç karım olmadı, efendim.

DIANA

Evlenirseniz olacak, elinizi bağışlayın, işte benimki;
Ettiğiniz yeminleri bağışlayın, benimkiler işte;
Benim olanı bana veriniz yine;
Yemin ettiğiniz için bedenim birleşti sizinle
Onunla evlendiğiniz gibi, benimle evlenmelisiniz —
Ya hep ya hiç.

LAFEW

Namınız, lordum, kızım için çok kısa geldi;
Siz ona asla koca olamazsınız.

BERTRAM

Lordum, bu her şeyi göze alan çılgın bir kadın,
Daha önce[293] vakit geçirmek için bulduğum biri;
Burada beni yerin dibine geçirmek yerine, efendim,
Onuruma layık, daha soylu düşünmenizi isterim.

(293) "sometime", "formerly" anlamında.

KRAL

Onurun çok aşağılara düştü benim düşüncelerimde,
Onu yüceltmek yine senin elinde,
Kendini kanıtlamalısın hakkında iyi düşünmem için!

DIANA

Yüce kralım,
Emredin, yemin etsin bekaretimi bozmadığına.

KRAL

Ne dersin buna?

BERTRAM

Aşiftenin[294] biri, efendim,
Ordugâhın adi bir oyuncağıydı[295].

DIANA

Efendim, haksızlık ediyor bana.
Dediği gibi olsaydım eğer,
Beni daha ucuza satın alabilirdi.
İnanmayın ona: Bakın şu yüzüğe,
Bunun maddi[296] ve manevi değeri[297]
Her şeyin üstünde;
Ama böyle olduğu halde,
Bu değerli yüzüğü ordugâhın adi aşiftesine verdi,
Eğer öyleysem tabii.

KONTES

Oğlumun yüzü kızardı, kendini ele verdi.
Bu aile mücevheri, altı kuşaktan beri,
Bir sonraki kuşağa geçer vasiyetle,

(294) "impudent", "wanton" anlamında.
(295) "gamester", "lewd person" anlamında.
(296) "validity", "value" anlamında.
(297) "respect", "worth" anlamında.

Varisler tarafından sahiplenip takılsın diye.
Bu kız onun karısı; yüzük de delili.

KRAL

Sanırım, buna tanık olan birini
Bu şatoda gördüğünü söylemiştin.

DIANA

Söyledim efendim, ama böylesine kötüsünü
İstemezdim huzurunuza çıkarmayı:
Adı Parolles'tir.

LAFEW

Eğer oysa, az önce buradaydı.

KRAL

Çabuk bulup getirin onu!

(Bir muhafız çıkar.)

BERTRAM

N'olmuş ona?
Hain bir köle olduğu herkesin dilinde,
Ne ahlâksız olduğu biliniyor[298] dünyanın her yanında,
İşin doğrusu mide bulandıran biri.
Benim, şunun bunun hakkında konuşması
Değiştirir mi bir şeyi?

KRAL

Kızın elinde aile yüzüğün var.

BERTRAM

Sanırım öyle. Ondan hoşlanmış olduğum doğru,
Delikanlılık ateşiyle yaklaştım ona.

---

(298) "taxed and deboshed", "charged with debauchery" anlamında.

Uzak durdu benden ve çengel attı,
Karşı koyarak bana isteğimi arttırdı —
Aşkın izini sürerken önümüze konan engeller
Daha erotik hayallerin nedeni olduğu için,
Sonunda onun vahşi güzelliğini
Ve bir de sonsuz kurnazlığı
Kabul etmeye zorladı beni
Onun ileri sürdüğü koşulları.
Yüzüğü aldı; herkesin herhangi bir yerden satın alabileceği
Şu adi yüzük de bana kaldı.

DIANA

Sabırlı olmalıyım.
Soylu, güzel olan ilk karını reddeden sen,
Ücretimi verip postalamak isteyebilirsin beni[299]
Ama dur, biraz bekle —
Sen ahlâksız olduğun sürece,
Ben yalnızca bir koca kaybederim —
İstet yüzüğünü sana geri vereyim.
Ama benimkini de bana iade etmelisin.

Bende değil.

KRAL

Söyler misiniz, hangi yüzük sizindi?

DIANA

Siz, majestelerinin parmağına taktığı
Şu yüzüğün tıpatıp benzeri.

KRAL

Bu yüzüğü tanıyor musun?

(299) "diet me", "pay me my wages and send me packing" anlamındadır; aynı, 398/221.

DIANA

Ona verdiğim yüzük buydu yatakta.

KRAL

O zaman bize anlatılanlar uydurma,
Bunu sen pencereden atmadın mı ona?

DIANA

Efendim, doğrusu benim söylediğim gibi.

(Parolles girer.)

BERTRAM

Yüce efendim,
Yüzüğün bu kıza ait olduğunu itiraf etmeliyim.

KRAL

Oldukça sinirli görünüyorsun[300]; uçan bir tüy bile ürkütüyor seni. —
Bu mu sözünü ettiğiniz kişi?

DIANA

Evet, efendimiz.

KRAL

Söyle bakalım, efendi — ama doğruyu söyle,
Emrediyorum: Korkma efendim kızacak diye.
Doğruyu söylersen eğer[301], ben yaparım gereğini —
Ne biliyorsun Kont'la bu genç bayan hakkında?

PAROLLES

Şunu arzedeyim ki, majesteleri, efendim namuslu bir beyefendir.
Her beyefendide bulunan hile ve kurnazlık elbette onda da vardır.

---

(300) "boggle shrewdly", "shy nervously" anlamında.
(301) "on your just proceeding", "if you tell the truth" anlamındadır; aynı, 398/236.

KRAL

Sadede gel, sadede. Bu kadını seviyor muydu?

PAROLLES

Elbette sevdi, efendim; ama nasıl?

KRAL

Nasıl pekiyi?

PAROLLES

Bir beyefendi bir kadını nasıl severse, öyle.

KRAL

O da ne demek?

PAROLLES

Onu sevmekten başka bir sevgisi yoktu[302].

KRAL

Yani senin alçak biri olmaktan başka bir alçaklığın olmadığı gibi. Tencere yuvarlanmış kapağını bulmuş.

PAROLLES

Ben zavallı bir adamım, majesteleri, sizin sadık kulunuzum.

LAFEW

İyi bir davulcu[303], ama değersiz bir konuşmacıdır, majesteleri.

DIANA

Benimle evlenmeye söz verdiğini biliyorsun, değil mi?

PAROLLES

Elbette, söylediklerimden fazlasını da biliyorum.

---

(302) Burada "pursued her sexualy, but no other interest in her" anlamı vardır; bkz. Barish, 398/248.

(303) "Drum", "Drummer" anlamında.

KRAL

Yani bildiklerini söylemiyecek misin?

PAROLLES

Elbette söyliyeceğim, majesteleri. Dediğim gibi, onların arasına girmiştim; ama daha önemlisi Kont kızdan hoşlanıyordu — gerçekten de kız için deli oluyordu; Şeytan'dan, Limbo'dan, Füri'lerden sözedip duruyordu. Sonra onların yattığını, efendimin kıza evlenmeyi önerdiğini bilecek kadar yakınlığım oldu. Ayrıca, burada söylenmeyecek kadar beni hasta eden şeyler de vardı; bu yüzden bildiklerimi anlatamayacağım.

KRAL

Anlattın bile. Bir de evlendiklerini söyleseydin; ama buna da pek kolay delil bulamazdın; sen şimdi bir kenara çekil, bakalım! — Bu yüzüğün senin olduğunu mu söylüyorsun?

DIANA

Evet, efendimiz.

KRAL

Nerden satın aldın? Kim verdi bunu sana?

DIANA

Kimse vermedi, satın da almadım.

KRAL

Öyleyse, kim ödünç verdi?

DIANA

Kimse de ödünç vermedi.

KRAL

Öyleyse, buldunuz?

DIANA

Hayır, bulmadım.

KRAL

Bu yollardan hiçbiri değil de, yüzük sizinse,
Ona nasıl verebildiniz?

DIANA

Ona asla vermedim.

LAFEW

Efendimiz, bu kadın bol bir eldivene benziyor; gönlü nasıl isterse, elini sokup çıkarıyor.

KRAL

Bu yüzük benimdi; ilk eşine ben armağan etmiştim.

DIANA

Biliyorum, bu yüzük sizin ya da herhangi birinin olabilir.

KRAL

Tutuklayın şu kadını: Hoşlanmıyorum şimdi ondan;
Hapishaneyi boylayacaksınız her ikiniz de.
Bu yüzüğü nerde bulduğunuzu söylemezseniz,
İkiniz de bir saat içinde öleceksiniz.

DIANA

Ben asla söyleyemem.

KRAL

Götürün şunu burdan.

DIANA

Kefilim var efendim.

KRAL

Yalnızca adi bir yosmasın[304] sen.

DIANA

Tanrı hakkı için efendimiz,
Erkek tanıdıysam eğer şimdiye kadar,
O da siz olabilirsiniz.

KRAL

Öyleyse, neden suçladın onu bunca zaman?

DIANA

Çünkü o hem suçludur, hem de değildir.
O benim kız olmadığımı sanıyor, buna yemin edebilir;
Bense yemin ederim kız olduğuma, ama o bunu bilmiyor.
Yüce Kral, hayatım üstüne yemin ederim, yosma değilim;
Ya tertemiz bir kızım ya da şu ihtiyarın eşiyim.

(Lafew'ü gösterir.)

KRAL

Alay ediyor bu kız sabrımızla;
İkisini de atın zindana!

DIANA

Anneciğim, kefilimi getir.
İzin verin Kralım.

(Dul çıkar.)

Bu yüzüğün sahibi kuyumcu gelecek şimdi
Ve o güvencem olacak benim,
Bu Kont'a gelince: Beni kullanmak istedi,
Ama bana hiç zarar vermedi;

(304) "customer", "prostitude" anlamında.

Rahat bırakıyorum artık onu.
Kirlettiği yatağımı çok iyi biliyor,
Oysa o arada karısına bir çocuk armağan etti.
Sizce ölü, ama bebeğin tekmelerini hissedebiliyor.
Burada bitiyor benim bilmecem: Yaşıyor ölü bilinen —
Şimdi de bunu gözlerinizle görün.

(Helena ile Dul girerler.)

KRAL

Gözlerimi yanıltan[305] bir büyücü mü var yoksa?
Gerçek mi gördüklerim?

HELENA

Hayır, iyi yürekli efendim,
Bir eşin gölgesini görüyorsunuz yalnızca,
Adını görüyorsunuz, kendini değil.

BERTRAM

Her ikisini de, her ikisini de; beni bağışla!

HELENA

Ah, kocam, efendim benim,
Bu kızın odasındayken, çok nazik buldum sizi.
İşte yüzüğünüz ve bu da bana mektubunuz:
Şöyle diyorsunuz bu mektupta:
«Parmağımdaki hiç çıkmayacak yüzüğü çıkarabilirseniz
Ve babası ben olan bir çocuk doğurabilirseniz...»
Yerine geldi bunların ikisi de.
Benim olacak mısınız, şimdi?

(305) "Beguiles the truer office", "Deceives the true vision" anlamındadır; aynı, 399/302.

BERTRAM

Efendimiz, o bana açıkça şunu öğretti:
Onu yürekten seviyorum — her zaman da seveceğim.

HELENA

Eğer yeterli değilse, anlamsızsa bütün bunlar,
Sizinle benim arama öldürücü boşanma girer. —
Ah sevgili anneciğim, sizi gördüğüme çok sevindim.

LAFEW

Soğan kokusu geliyor burnuma; ağlayacak mıyım ne?

(Parolles'e.)

Gel buraya, davulcubaşı, bir mendil ver bana. Böylece ödeşiriz seninle. Beni evde bekle. İyi vakit geçirebiliriz seninle. Öyle durmadan reverans yapmayı da bırak; sende çok bayağı duruyor.

KRAL

En ufak ayrıntısına kadar bilelim bu hikâyeyi,
Eksiksiz gerçek bize haz versin diye.

(Diana'ya.)

Sen koparılmamış taze bir çiçeksen,
Bir koca seç kendine, çeyizin benden;
Senin bu dürüst yardımınla
İyi bir eşi kavuşturdun kocaya,
Kendini de korudun onurunla.
Bu konuyu ve yakında olacakları
Etraflıca konuşuruz rahat zamanımızda.
Şimdi her şey yolundaysa
Ve sonunda her şey birbirine uyduysa,
Acı geçmiş geride kaldı, tatlı gelecek, merhaba!

(Törenle çıkar.)

SON OYUN

Kral törenle çıktı, oyunumuz tamamlandı.
Her şey halledildiğine göre, sonu da iyi bitti.
Alkışlayın bizi beğendinizse eğer,
Biz de var gücümüzle oynayacağız sizlere
Yarın, öbür gün ve gelecek günler.
Alkışınız, aranıza alıp seyirci yapacak bizleri,
Alkışladığınız için, bize katılıp oyuncu yapacak sizleri[306];
O güzel elleriniz bizim olsun, alın yüreklerimizi.

(Hepsi çıkarlar.)

(306) "Ours be your patience then, and yours our parts", "we will become the audience (to your applause) while you become the actors (by applauding)" anlamındadır; aynı, 399/335.

William Shakespeare

- Antonius ve Kleopatra
- Atinalı Timon
- Bir Yaz Gecesi Rüyası
- Coriolanus
- Fırtına
- Hamlet
- Huysuz Kız
- IV. Henry
- Julius Caesar
- Kral Lear
- Macbeth
- Onikinci Gece
- Othello
- Romeo ve Juliet
- Size Nasıl Geliyorsa
- Soneler
- Venedik Taciri
- Yanlışlıklar Komedyası
- Yeter ki Sonu İyi Bitsin

ISBN 975-14-0015-5
9 789751 400154

W. Shakespeare

YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN